

Účetní výkaznictví komerčních pojišťoven z pohledu české legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Dr. Ing. Jana Gláserová

Michaela Podaná

Brno 2015

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Dr. Ing. Janě Gláserové za odborné vedení, cenné rady a připomínky a věnovaný čas, který mi poskytla při zpracování závěrečné práce. Rovněž bych chtěla poděkovat panu Jakubu Kolářovi ze společnosti EY za věnovaný čas, cenné rady a připomínky.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Účetní výkaznictví komerčních pojišťoven dle české legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 18. května 2015

Abstract

Podaná, M. *Financial reporting of commercial insurance companies according to Czech accounting legislation and International financial reporting standards*. Diploma thesis. Brno: Mendel University in Brno, 2015.

Diploma thesis deals with comparison of the financial reporting of commercial insurance companies according to Czech accounting legislation and International financial reporting standards. The first part focuses on the harmonization process in accounting, definition of the specifics and requirements on the financial statements of commercial insurance companies prepared in accordance with both systems of reporting. Another part is devoted to the field of financial investments and technical reserves, their classification, measurement and accounting. The following chapter includes summary of the differences between both systems. Theoretical findings are applied on the illustrative example through which are analysed the impacts of different recording and measurement of the financial investments and technical reserves on the main components of the financial reporting.

Keywords

Harmonization process in accounting, financial reporting, Czech accounting legislation, International financial reporting standards, financial investment, technical reserves

Abstrakt

Podaná, M. *Účetní výkaznictví komerčních pojišťoven dle české legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví*. Diplomová práce, Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015.

Diplomová práce se zabývá srovnáním účetního výkaznictví komerčních pojišťoven dle české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Úvodní část práce se zaměřuje na harmonizační proces v oblasti účetnictví, vymezení specifík a požadavků kladených na účetní výkazy komerčních pojišťoven sestavené v souladu s těmito systémy výkaznictví. Další část se věnuje oblasti finančního umístění a pojistně technických rezerv, jejich klasifikací, ocenění a účetnímu zachycení. Poté následuje kapitola, která obsahuje shrnutí rozdílů v obou systémech výkaznictví. Zjištěné teoretické poznatky jsou aplikovány na ilustrativním příkladu, prostřednictvím něhož jsou analyzovány dopady v rozdílném zachycení a ocenění finančního umístění a pojistně technických rezerv na významné položky účetních výkazů.

Klíčová slova

Harmonizace účetnictví, účetní výkaznictví, česká účetní legislativa, mezinárodní účetní standardy, finanční umístění, pojistně technické rezervy

Obsah

1	Úvod a cíl práce	11
1.1	Úvod.....	11
1.2	Cíl práce.....	12
2	Metodika	13
3	Mezinárodní harmonizace účetního výkaznictví	15
4	Účetní závěrka pojišťoven dle české legislativy	19
4.1	Rozvaha.....	20
4.2	Výkaz zisků a ztrát.....	24
4.3	Příloha k účetní závěrce.....	32
4.4	Přehled o změnách vlastního kapitálu.....	33
5	Účetní závěrka pojišťoven dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví	34
5.1	Výkaz o finanční situaci.....	35
5.2	Výkaz o úplném výsledku.....	38
5.3	Výkaz změn vlastního kapitálu.....	41
5.4	Výkaz o peněžních tocích.....	42
5.5	Komentář.....	45
6	Pojistně technické rezervy a finanční umístění	48
6.1	Problematika technických rezerv.....	48
6.1.1	Rezerva na nezasloužené pojistné.....	50
6.1.2	Rezerva na pojistná plnění.....	51
6.1.3	Rezerva na prémie a slevy.....	52
6.1.4	Rezerva pojistného neživotních pojištění.....	52
6.1.5	Jiné rezervy.....	52
6.1.6	Rezerva pojistného životních pojištění.....	53
6.1.7	Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry.....	54

6.1.8	Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník.....	55
6.1.9	Vyrovňovací rezerva.....	55
6.1.10	Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů.....	56
6.1.11	Testování postačitelnosti technických rezerv.....	56
6.2	Problematika finančního umístění	59
6.2.1	Pozemky a stavby	61
6.2.2	Investiční nástroje.....	62
6.2.3	Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	64
6.3	Reálná hodnota.....	66
7	Porovnání účetního výkaznictví komerčních pojišťoven dle české legislativy a IFRS	68
7.1	IFRS 9 – Finanční nástroje: klasifikace a oceňování	75
7.2	ČSOB Pojišťovna a. s.....	77
7.3	Ilustrativní příklad	83
8	Diskuze	90
9	Závěr	95
10	Literatura	98
11	Seznam zkratk	102
12	Seznam obrázků	103
13	Seznam tabulek	104
A	Příloha k účetní závěrce dle české legislativy	108
B	Skladba finančního umístění a limity pro jednotlivé složky	110
C	Účetní závěrka ČSOB Pojišťovny dle české legislativy za rok 2010	114

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Pojišťovnictví náleží mezi významná a dynamicky se rozvíjející odvětví tržní ekonomiky. Podle Vávrové (2014) je jeho funkce v moderním státě s tržní ekonomikou nezastupitelná. Aktivně zasahuje do ostatních oblastí a hospodaření všech ekonomických subjektů. Jeho činnost je zaměřena především na poskytování pojistné ochrany klientů, čímž podporuje stabilitu ekonomiky. Mimo poskytování pojistné ochrany má také zásadní význam pro ekonomiku akumulace značného objemu peněžních prostředků, které pojišťovny inkasují prostřednictvím pojistného od klientů a jež spravují.

Toto odvětví má svá specifická pravidla a podmínky fungování, jimiž se liší od ostatních odvětví a oborů v tržní ekonomice. Jedná se o oblast ekonomiky, jež se zabývá pojišťovací činností, kterou se podle zákona o pojišťovnictví rozumí uzavírání pojistných smluv, správa pojištění a poskytování pojistných plnění. Nedílnou součástí této činnosti je také tvorba a finanční umístění technických rezerv, uzavírání smluv se zajišťovny a zábranná činnost. Podnikatelská činnost komerčních pojišťoven spočívá dle Karfíkové a Příkryla (2010) ve využití dočasně volných peněžních prostředků shromážděných ve vytvořených pojistně technických rezervách, které vznikají z důvodu časového nesouladu mezi přijatým pojistným a výplatou pojistného plnění.

Díky svým specifickým sektor pojišťovnictví spadá pod taková odvětví, nad nimiž je prováděn výkon dohledu regulatorní institucí (v České republice tuto funkci zastává Česká národní banka), která nejenom že navrhuje sekundární právní normy v podobě vyhlášek v oblasti pojišťovnictví a kontroluje dodržování zákona o pojišťovnictví a ostatních předpisů, ale rovněž vydává licence pro výkon pojišťovací činnosti. Hlavním záměrem České národní banky je podle Ducháčkové a Daňhela (2012) ochrana oprávněných zájmů pojištěných subjektů, neboť v důsledku informační asymetrie se zákazníci špatně orientují v nabídce produktů a rovněž nejsou schopni odhalit, zda nabízené pojistné ochrany odpovídá požadované pojistné. V odvětví se také mohou pohybovat podnikatelé či pojišťovací zprostředkovatelé, jejichž záměrem není poskytování pojistné ochrany, ale získání peněžních prostředků pro sebe samého.

Součástí národní právní úpravy je již zmíněný zákon o pojišťovnictví a s nimi související právní ustanovení, ale také zákon o účetnictví a k tomu příslušné účetní předpisy, jimiž se musí pojišťovny řídit při zpracování účetní závěrky. Mimo jiné jsou pojišťovny povinné předkládat orgánu dohledu výkaz solventnosti a přehled o finančním umístění pojistně technických rezerv. Z výčtu předpisů a povinností, kterými se musí pojišťovna řídit je zřejmé, že opravdu spadá pod taková odvětví, která jsou vysoce regulována a to vše z důvodu ochrany zájmů pojištěných subjektů.

Zásadní vliv na sektor pojišťovnictví měl vstup České republiky do Evropské unie, pro které to znamenalo dokončení harmonizačního procesu ve vztahu k EU.

Nejen že se to představovalo aplikací spousty nových požadavků do národní právní úpravy, rovněž vznikla možnost působit v rámci Evropské unie prostřednictvím jednotného evropského pasu, díky kterému pojišťovně založené a registrované v jedné z členských zemí EU je umožněno nabízet své produkty i v jiných zemích EU. V této souvislosti se na české pojišťovnictví vztahují i předpisy EU a to jak v oblasti samotného pojišťovnictví, tak účetního výkaznictví. Výkaznictví bylo zpočátku regulováno evropskými směrnici, které postupem času nahradily mezinárodní standardy účetního výkaznictví jako základní normy pro regulaci účetnictvím v rámci EU. (Böhm, Mužáková, 2010)

Mezinárodní účetní standardy mají obecnou platnost, nevztahují se na konkrétní odvětví. Navíc obsahují pravidla a postupy, jimiž se musí účetní jednotky řídit při sestavování účetních závěrek, neřeší však, jakým způsobem se mají jednotlivé účetní případy zachycovat, neexistuje žádná účtová osnova. Z důvodu významného postavení pojišťovnictví ve vyspělých ekonomikách se také ukázalo, že je potřeba jeho specifika upravit, proto byl vydán standard IFRS 4 – Pojistné smlouvy, označovaný také jako první fáze, který jak již z názvu plyne, upravuje pravidla týkající se pojistných smluv a jejich klasifikace a vykazování. Naproti tomu české účetní předpisy dostatečně upravují všechny prvky a pravidla platná pro tuto oblast, na kterou se vztahuje i samostatná prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 502/2002 Sb. a české účetní standardy včetně příslušné účetní osnovy. Z tohoto důvodu se oba systémy v mnoha ohledech liší.

Paralelně vedle IFRS působí v oblasti úpravy účetního výkaznictví standardy platné pro Spojené státy americké US GAAP, které rovněž upravují pouze postupy a pravidla, jimiž se musí podnikatelské subjekty řídit při sestavení účetní závěrky, jsou však mnohem propracovanější a rozsáhlejší než IFRS. I mezi těmito světově užívanými systémy účetního výkaznictví existují určité diference. V současnosti však přetrvává trend v podobě konvergence IFRS s US GAAP, které se v rámci tohoto projektu budou postupně přibližovat. Důkazem toho jsou nové standardy, jež jsou ovlivněny procesem konvergence těchto systémů, a které se vztahují na komerční pojišťovny, jimiž jsou IFRS 4 – Pojistné smlouvy II. fáze a IFRS 9 – Finanční nástroje: klasifikace a oceňování s předpokládanou účinností od 1. ledna 2018.

1.2 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je porovnat rozdíly v požadavcích na účetní výkazy komerčních pojišťoven z pohledu české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví. Tohoto cíle lze dosáhnout prostřednictvím komplexní analýzy české účetní legislativy a mezinárodních účetních standardů a identifikací odlišností mezi těmito systémy účetního výkaznictví.

Dílčím cílem je pak na základě takto zjištěných diferencí stanovit dopady v rozdílném zachycení a ocenění položek finančního umístění a pojistně technických rezerv na významné položky účetních výkazů komerčních pojišťoven, jimiž jsou právě finanční umístění na straně aktiv, technické rezervy na straně pasiv a v neposlední řadě výsledky hospodaření za účetní období.

2 Metodika

Pro zpracování závěrečné práce byly čerpány teoretické podklady z odborné literatury, účetních předpisů, platné účetní legislativy a internetových zdrojů. K nejvýznamnějším zdrojům informací týkající se českého účetního výkaznictví komerčních pojišťoven patřil zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví a vyhláška č. 502/2002 Sb., k provedení zákona o účetnictví pro pojišťovny, dále pak zákon č. 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví a prováděcí vyhláška k tomuto zákonu č. 434/2009. Mimo zmíněné právní předpisy patřila k důležitým zdrojům poznatků pro zpracování diplomové práce publikace od Ing. Jiřiny Bokšové, Ph.D, která jako jediná zahrnuje ucelený soubor informací týkající se účetnictví komerčních pojišťoven a jejich specifik a to i se zaměřením na mezinárodní účetní standardy platné pro pojišťovny. V případě získání poznatků o požadavcích na účetní výkaznictví komerčních pojišťoven v souladu s mezinárodními účetními standardy patří mezi nejvýznamnější zdroje znalostí hned několik standardů, které se přímo dotýkají problematiky účetního výkaznictví pojišťoven a to konkrétně IAS 1 – Presentace účetní závěrky, IAS 7 – Výkaz peněžních toků, IAS 16 – Pozemky, budovy a stavby, IAS 39 – Finanční nástroje: klasifikace a oceňování, IAS 40 – Investice do nemovitostí a v neposlední řadě IFRS 4 – Pojistné smlouvy. Všechny zdroje, které byly nezbytné pro zpracování závěrečné práce, byly řádně ocitovány a uvedeny v literárním přehledu.

Diplomová práce je rozdělena na několik částí. Úvodní část práce je věnována procesu harmonizace probíhající v oblasti účetnictví a teoretickým poznatkům v oblasti účetního výkaznictví komerčních pojišťoven nejprve z pohledu české účetní legislativy a následně v souladu s mezinárodními standardy účetního výkaznictví, které se vztahují na komerční pojišťovny. Ke zpracování této části bylo využito metody analýzy a deskripce, kdy na základě těchto metod jsou dále podrobněji rozebrána specifika a požadavky včetně základních pojmů vztahující se k dané problematice, kladené na podobu a sestavení účetních výkazů komerčních pojišťoven v souladu s oběma systémy výkaznictví.

Jelikož dílčí cíl závěrečné práce je zaměřen na dvě hlavní složky rozvahy pojišťoven, které jsou specifické právě pro tento typ podnikatelského subjektu s ohledem na jeho činnost, bylo nutné další část práce věnovat těmto hlavním položkám, jimiž jsou finanční umístění na straně aktiv, jejich zdrojem jsou pojistně technické rezervy na straně pasiv. Rovněž i v tomto případě bylo využito metody analýzy a deskripce, na základě níž byly popsány jednotlivé druhy finančního umístění a pojistně technických rezerv, jejich ocenění, jak při prvotním zaúčtování, tak při následném ocenění na k datu sestavení účetní závěrky včetně účetního zachycení. Obě části jsou doplněny řadou tabulek a obrázků pro lepší orientaci v zkoumané problematice.

Další část práce je zaměřena na hlavní cíl spočívající v porovnání dříve popsaných požadavků a specifik kladených na účetní výkazy komerčních pojišťoven v souladu s českou účetní legislativou a mezinárodními standardy účetního výkaznictví prostřednictvím metody komparace spočívající právě ve srovnání a vysvět-

lení rozdílů mezi těmito systémy. Rovněž i tato část je doplněna tabulkami zejména kvůli lepší orientaci v oblasti srovnání diferencí v požadavcích na účetní výkaznictví dle české legislativy a IFRS. V rámci této kapitoly byly identifikovány odlišnosti v odchylném zachycení a ocenění položek finančního umístění a pojistně technických rezerv, což i včetně dalších rozdílů vede k odlišnému vykázanému hospodářskému výsledku komerčních pojišťoven. V této části byly rovněž představeny návrhy nových standardů IFRS 4 – II. fáze a IFRS 9, které vstoupí v účinnost od 1. ledna 2018 a jež budou mít významný vliv na účetní výkaznictví komerčních pojišťoven.

Zjištěné difference byly aplikovány skrze metodu syntézy spočívající v uplatnění získaných teoretických poznatků do praxe na konkrétním příkladu ČSOB Pojišťovny, která v roce 2010 přešla z vykazování dle české účetní legislativy na IFRS a na jejímž příkladu byly tyto difference prokázány včetně odlišné výše hospodářského výsledku. Následně na ilustrativním příkladu byly stanoveny dopady v rozdílném zachycení a ocenění položek finančního umístění a pojistně technických rezerv na významné položky účetních výkazů komerčních pojišťoven, jimiž jsou finanční umístění na straně aktiv, technické rezervy na straně pasiv a mimo jiné i výsledek hospodaření, kde byl rovněž potvrzen předpoklad o tom, že díky přetrvávajícím rozdílům v těchto dvou systémech účetního výkaznictví vykazují pojišťovny rozdílnou výši bilanční sumy a odlišné výsledky hospodaření, což vede k nesrovnatelnosti při hodnocení výkonnosti komerčních pojišťoven. Oba příklady jsou doplněny tabulkami a obrázky včetně příslušných komentářů.

Závěrečná část práce se zabývá diskuzí nad systémy výkaznictví komerčních pojišťoven, shrnutím jejich poznatků a formulací případných doporučení a návrhů, jež vedou k harmonizaci obou systémů účetního výkaznictví spočívající v porovnatelnosti při ohodnocení výkonnosti komerčních pojišťoven a na jejím základě v přijetí správných ekonomických rozhodnutí uživateli účetních závěrek. Diskuze je doplněna o vyjádření odborníků ze sektoru pojišťovnictví k této problematice, jež se vyjádřili k návrhům nových standardů vedoucí k harmonizaci v oblasti účetního výkaznictví.

3 Mezinárodní harmonizace účetního výkaznictví

S postupující celosvětovou globalizací obchodu, financí a informačních technologií a internacionalizací kapitálových trhů již není dostačující regulace účetnictví národním rámcem té které země, jelikož je poměrně obtížné sestavovat účetní výkazy jako součást účetní závěrky za organizační složky podniku působící v několika zemích, neboť musí respektovat specifika týkající se účetních pravidel a metod v těchto zemích. Tento problém překonává harmonizace, což je proces, v rámci něhož dochází k přibližování účetních pravidel a účetních výkazů různých států světa. Účetní výkazy se tak stávají srovnatelnější a srozumitelnější pro interní i externí uživatele účetní závěrky, aniž by se museli dobírat toho, v které zemi byly výkazy sestaveny. (Kovanicová, 2004)

Mezinárodní účetní harmonizace probíhá ve třech liniích (Hinke, 2007):

- účetní směrnice Evropské unie,
- mezinárodní standardy účetního výkaznictví IFRS,
- všeobecně uznávané účetní standardy Spojených států amerických - US GAAP.

V rámci EU probíhala harmonizace už od samého počátku, tedy od roku 1957, kdy bylo založeno Evropské hospodářské společenství jakožto předchůdce EU. Cílem byla právě harmonizace právního základu evropských zemí umožňující ekonomickou spolupráci (tedy hladké fungování jednotného vnitřního trhu), protože značná rozdílnost účetního výkaznictví spolupráci narušovala. Harmonizace probíhá prostřednictvím implementace **směrnic**, kdy těmi nejdůležitějšími v oblasti účetnictví jsou (Žárová, Procházka, Roe, 2014):

- **4. direktiva** upravující obecné principy, rozsah účetní závěrky, oceňování a zveřejňování (obsahuje čtyři vzory výkazu zisků a ztrát a dva vzory rozvahy), která ukládá povinnost členským státům přizpůsobit svá účetní pravidla pravidlům uvedených v této směrnici.
- **7. direktiva** zabývající se konsolidovanou účetní závěrkou, kterou požaduje od mateřských podniků za celou skupinu podniků působící jako jeden samostatný celek.

Ficbauer J. a D. Ficbauer (2012) kromě výše zmíněných směrnic zmiňují direktivu o povinném auditu č. 2006/43/EC doplněná direktivou č. 2008/30/EC obsahující pravidla pro získání profese auditora, zavedení veřejného dohledu nad auditory aj. Tato směrnice nahrazuje dříve platnou 8. direktivu. Podle Dvořákové (2014) je navíc zásadní legislativním dokumentem směrnice Rady upravující účetní závěrky bank a ostatních finančních institucí. Direktivy dohromady tvoří kodex evropské účetní legislativy, kdy cílem je, jak již bylo zmíněno, aby účetní závěrky podniků z členských států byly srovnatelné a aby byla zajištěna ochrana investorů.

V roce 2013 pak došlo ke zrušení tří směrnic v kodexu a k jejich nahrazení Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013

o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS.

Nová směrnice se vztahuje na všechny společnosti, kdežto mezinárodní standardy účetního výkaznictví se týkají povinně jen kótovaných podniků. Tato direktiva kromě určení minimálního obsahu účetní závěrky vymezuje pojmy, jako je malý, střední a velký podnik na základě kritérii, jimiž jsou bilanční suma či počet zaměstnanců a od této klasifikace se pak odvíjí požadavky na zveřejňované informace v účetní závěrce. Rovněž umožňuje, aby malé podniky sestavovaly zjednodušenou účetní závěrku. V neposlední řadě obsahuje tzv. princip významnosti, který spočívá v tom, že pokud je nějaká informace považována za nevýznamnou, je v účetních výkazech vykazována agregovaně.

Později však nastal problém spočívající v neshodě účetních výkazů, které sice byly sestaveny v souladu se směrnicemi EU, avšak nebyly v souladu se světovým kapitálovým trhem. Od direktiv EU se tak postupně přecházelo na **Mezinárodní standardy účetního výkaznictví IFRS**. Evropská komise pouze aktualizovala stávající směrnice, aby nebyly v rozporu s IAS a později s IFRS. Záměrem tedy bylo vytvořit společné právo na bázi celosvětově uznávaných účetních pravidel, čemuž IFRS vyhovují.

První mezinárodní účetní standardy vznikly v 70. letech 20. století, kdy v témže období byl ustanoven Výbor pro tvorbu mezinárodních účetních standardů IASC, jakožto soukromá organizace se sídlem v Londýně zřízena Radou, která se skládala z představitelů 13 zemí. Mezinárodní účetní standardy vydávané tímto výborem byly označovány zkratkou IAS. IASC je dobrovolná instituce, což znamená, že jednotlivé země přijímají její normy a doporučení dobrovolně, nikoliv závazně. Cílem IASC bylo definovat a publikovat standardy finančního účetnictví způsobem, který zajistí, že budou mezinárodně respektovány a aplikovány při vytváření účetních závěrek, zaručí vysokou kvalitu a budou poskytovat srovnatelné informace, na jejichž základě účastníci kapitálového trhu přijímají ekonomická rozhodnutí. V neposlední řadě se IASC zavazuje k neustálému zdokonalování a sjednocování účetních pravidel a účetních postupů ve finančním účetnictví, k aktivní spolupráci s jednotlivými tvůrci národních standardů k dosažení celosvětového sblížení.

V roce 1995 byl vytvořen poradní sbor SAC za účelem připomínkování strategií a plánů Rady a posléze v roce 1997 byl Radou ustanoven Stálý interpretační výbor SIC, který se zabýval spornými body v oblasti účetnictví a vydával interpretace k IAS pod stejným označením. (Hinke, 2007)

V roce 2001 byl Výbor pro tvorbu mezinárodních účetních standardů nahrazen Radou pro mezinárodní účetní standardy IASB a změnilo se taktéž označení standardů z IAS na IFRS (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví) a interpretací ze SIC na IFRIC. IASC začal fungovat jako samostatná organizace v podobě nadace, která nese označení IASCF neboli Nadace Výboru pro mezinárodní účetní standardy. Její hlavní činností je financování činnosti prostřednictvím příspěvků soukromých finančních institucí, velkých účetních společností a dalšími. Další činností je jmenování členů Rady pro mezinárodní účetní standardy IASB. Od

roku 2010 vystupuje Nadace IASCF pod označením IFRS Foundation. Původní standardy zůstaly platné, pokud však nedošlo k jejich novelizaci či zrušení. V současné době má Rada 16 členů. Základním východiskem tvorby a aplikace jednotlivých účetních standardů je tzv. **Koncepční rámec**, který bude podrobněji vymezen v kapitole 4 pojednávající o účetní závěrce podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví mají následující strukturu:

- úvod, v rámci něhož je definován účel IFRS, řídicí orgány a jejich postupy,
- předmluvu k výkladu standardů, obsahující formulaci a vyhlašování účetních standardů, jejich propagaci aj.,
- koncepční rámec,
- účetní standardy IAS a IFRS,
- interpretace standardů SIC/IFRIC, které mají za úkol rozhodovat o způsobu řešení sporných bodů. (Kovanicová, 2005)

Pro zabezpečení implementace IFRS do národních účetních systémů byl vytvořen tzv. schvalovací mechanismus IFRS, jehož posláním je zajištění právního uznání IFRS v prostředí EU. Na základě schvalovacího mechanismu jsou pro účetní jednotky z členských zemí EU povinné jen ty standardy, které jsou schváleny exekutivním orgánem EU, tedy Výborem pro regulaci účetnictví za pomoci poradní skupiny pro účetní výkaznictví EFRAG a uveřejněny v Úředním věstníku. (iPrávník.cz, 2003)

Schvalovací mechanismus probíhá v následujících krocích:

- EU zajistí přeložení standardů do všech jazyků,
- Evropská poradenská skupina pro účetní výkaznictví (EFRAG) předá své stanovisko Evropské komisi,
- Skupina Evropské komise pro novelizaci standardů (SARG) předloží své názory Evropské komisi na základě doporučení Evropské poradenské skupiny pro účetní výkaznictví,
- Účetní regulační výbor Evropské komise (ARC) doporučí standardy ke schválení,
- Evropská komise předloží návrh ke schválení Evropskému parlamentu a 28 členům Rady EU. Oba orgány musí souhlasit, pokud tomu tak není, je návrh zaslán zpět Evropské komisi k dalšímu projednání. (Deloitte, 2012)

Podle Ficbauera J. a D. Ficbauera (2012) jsou poslední linií, v rámci níž probíhá harmonizace, **US GAAP**, které představují soubor národních účetních standardů USA, a které jsou vzhledem k ekonomickému významu a síle USA významné pro celosvětovou harmonizaci účetnictví. Systém US GAAP se vyvinul díky pádu americké burzy v roce 1929 a následné hospodářské krizi, neboť jedním z důvodů tohoto pádu je právě nízká vypovídací schopnost účetních informací.

Povinnost sestavovat účetní výkazy podle US GAAP se vztahuje pouze pro akciové společnosti, jejichž akcie jsou veřejně obchodovatelné na burze USA. Standardy však regulují jen vzhled účetních výkazů, společnost tedy může účetnictví vést podle svých postupů, avšak výstup musí splňovat požadavky stanovené US GAAP. To samé platí i pro IFRS, podle kterých musí sestavovat účetní výkazy společnosti kótované na veřejně obchodovatelné evropské burze a to na základě nařízení č. 1606/2002 Evropského parlamentu a Rady o používání Mezinárodních standardů účetního výkaznictví.¹ Jak US GAAP, tak IFRS, tedy upravují pouze konečnou podobu účetních výkazů.²

V návaznosti na povinnost sestavovat účetní závěrku v souladu s IFRS je vhodné podotknout, že tato povinnost, jak uvádí Bokšová (2010) se nemusí vztahovat pouze na účetní jednotky, které jsou emitenty cenných papírů registrovaných na veřejně regulovaných trzích, ale i pro účetní jednotky, jejichž cenné papíry nejsou obchodovatelné na veřejně regulovaných trzích, avšak jsou součástí mezinárodní skupiny propojených osob a zahraniční mateřská společnost (emitent CP registrovaných na regulovaných trzích) po nich vyžaduje účetní závěrku podle požadavků IFRS. Tyto podniky pak musí sestavovat účetní závěrku nejen v souladu s českými předpisy, ale i v souladu s IFRS pro potřeby konsolidace. Požadavek sestavení účetních výkazů podle IFRS může být vyžadováno rovněž ze strany obchodních partnerů pojišťovny např. zajišťovnou či investory.

Podle Dvořákové (2014) lze ve vývoji mezinárodního harmonizačního procesu účetnictví spatřit trend spočívající v úsilí o konvergenci US GAAP a IFRS. I když se oba systémy vyznačují určitými odlišnostmi, jsou postaveny na podobných principech a požadavcích, jsou tedy srovnatelné a neexistují mezi nimi zásadní rozpory a jejich konvergence je tedy možná. Výsledkem tohoto úsilí by měl být vznik jednoho celosvětově uznávaného účetnictví s cílem poskytnutí globálních standardů pro kvalifikovaná rozhodnutí uživatelů účetních výkazů. V souvislosti s úsilím o vznik celosvětové harmonizace finančního výkaznictví byla od roku 2008 zrušena povinnost pro neamerické podniky spočívající v přepočítávání rozdílů dle svého systému na US GAAP, což znamená, že americká burza pro neamerické podniky akceptuje mezinárodní standardy účetního výkaznictví.

¹ Podle tohoto nařízení je povinností od počátku roku 2005 povinné pro všechny kótované podniky v zemích EU sestavovat své konsolidované účetní závěrky dle IFRS. V České republice je tato povinnost upravena zákonem č. 437/2003 Sb., o účetnictví a vztahuje se jak na individuální, tak i konsolidovanou účetní závěrku.

² Všeobecně uznávané účetní standardy US GAAP nenesou legislativní úpravu účetnictví, poskytují však jednotlivé zásady pro vedení účetnictví. Zahrnují samotné standardy, stanoviska, doporučení, interpretace a další materiály. Jedná se o nejpracovnější soubor požadavků pro sestavení a zveřejnění účetních informací v podobě účetních záznamů.

4 Účetní závěrka pojišťoven dle české legislativy

Hlavní náplní činnosti pojišťoven je pojištění, zajištění nápravy škod a v neposlední řadě také zábrana jejich vzniku. Oblast pojišťovnictví se od ostatních oblastí podnikání odlišuje dlouhodobým charakterem podnikání, existencí bariér vstupu do podnikání a formou podnikání, časovým nesouladem mezi příjmem pojistného a pojistnou událostí, informační asymetrií a převahou cizích zdrojů v rozvaze, regulací a dohledem nad odvětvím a zejména specifickými požadavky na poskytování informací komerčními pojišťovnami. Díky zmíněným specifikům se finanční výkaznictví vyznačuje řadou odlišností.

Pro pojišťovnictví je charakteristický faktor nahodilosti, rizikovosti a délky cyklu. Účetní období nemusí být stejné jako období úhrady pojistného nebo období likvidace škod. Proto je kladen mimořádný důraz na vytváření pojistně technických rezerv, které zastupují roli časového rozlišení, a finanční umístění těchto rezerv. (Bokšová, 2010)

Účetní výkazy komerčních pojišťoven slouží především třem skupinám uživatelů účetní závěrky, jimiž jsou:

- manažeři,
- externí uživatelé (banky, investoři, klienti),
- orgán státního dozoru.

Účetní výkazy by měly poskytovat informace o finanční pozici podniku, o efektivnosti jeho činnosti, případně o změnách ve finanční situaci podniku. Účetní závěrkou se rozumí soubor dokumentů, kterými komerční pojišťovna prezentuje výsledky hospodaření za uplynulé účetní období. Je sestavována dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví a vyhlášky č. 502/2002 Sb.³ pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami, a skládá se z následujících částí:

- rozvahy,
- výkazu zisků a ztrát neboli výsledovky,
- přílohy k účetní závěrce a
- přehledu o změnách vlastního kapitálu.

Pojišťovny mohou dále sestavovat přehled peněžních toků, ale ten není dle české legislativy povinný a rozhodnutí o jeho sestavení je ponecháno na účetní jednotce. (Huleš, Hornigová, 2009)

³ Kromě toho, že vyhláška stanovuje obsahové vymezení položek rozvahy, výkazu zisků a ztrát a přílohy, vymezuje rovněž specifické účetní metody používané v účetnictví pojišťoven a v neposlední řadě také směrnou účetní osnovu, na jejímž základě účetní jednotka vypracuje účtový rozvrh, který obsahuje veškeré účty, které účetní jednotka v účetním období používá.

Krom již vymezených právních předpisů se účetnictví pojišťoven řídí také českými účetními standardy (ČÚS), které navazují na prováděcí vyhlášku č. 502/2002 Sb., a jejich cílem je stanovení základních postupů účtování za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. V účetnictví pojišťoven jsou také implementovány některé mezinárodní účetní standardy.

Mimo jiné sestavují pojišťovny dle vyhlášky č. 434/2009 Sb. k zákonu o pojišťovnictví výkaz solventnosti, neboť solventnost neboli schopnost dostat svým dluhům vyplývajících z uzavřených pojistných smluv v potřebné výši a potřebném čase a také otázka správného umístění prostředků technických rezerv má v pojišťovnách zvláštní význam. Pojišťovna tedy musí nepřetržitě disponovat dostatečným objemem volných a ničím nezátížených vlastních kapitálových zdrojů. Pojišťovna je povinna vykázat solventnost České národní bance vždy do 30 dnů ode dne vypracování auditorské zprávy nebo také kdykoliv na její vyžádání. Orgánu dozoru nad pojišťovnami je povoleno posoudit, zda je současný stav pojišťovny zárukou, že bude schopna svým závazkům dostat, nebo je nutno provést nápravná opatření. Prohlubující se problémy se solventností pojišťoven může vést až k její likvidaci. Vedle výkazu solventnosti sestavují dvakrát ročně, tedy k 30. červnu a 31. prosinci Přehled o finančním umístění prostředků technických rezerv. (Bokšová, 2010)

Účetní závěrka pojišťoven je sestavována jako řádná, mimořádná nebo konsolidovaná. Řádná účetní závěrka se sestavuje vždy k poslednímu dni účetního období. Mimořádná účetní závěrka je sestavována za specifických okolností, jimiž jsou například zrušení bez likvidace nebo vstup do likvidace. Konsolidovaná účetní závěrka je sestavována na základě majetkového podílu na základním kapitálu jiných korporací. Všechny pojišťovny mají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem⁴, z toho vyplývá povinnost sestavovat účetní závěrku v plném rozsahu. V následujících kapitolách budou podrobně rozebrány jednotlivé složky účetní závěrky dle české legislativy. (Čejková, Valouch, 2005)

4.1 Rozvaha

Prvním účetním výkazem je rozvaha, jejímž úkolem je podávat celkový přehled o aktivech, dlužích a vlastním kapitálu pojišťovny v peněžním vyjádření k určitému okamžiku, a kterou je komerční pojišťovna povinna předkládat útvaru státního dozoru v pojišťovnictví a penzijního připojištění (ČNB), finančnímu úřadu v sídle centrály pojišťovny spolu s daňovým přiznáním, ústřednímu orgánu státní statistiky a rejstříkovému soudu.

Rozvaha by ve své podstatě měla, podle Bokšové (2010) obsahovat informace o funkční struktuře aktiv, likviditě podniku, finanční struktuře a struktuře vlastních zdrojů. To znamená, že aktiva se dělí na stálá a oběžná a jsou řazena dle své likvidnosti, zatímco pohledávky a dluhy jsou vykazovány podle zůstatkové doby splatnosti nikoliv sjednané doby splatnosti. Dále obsahuje informaci o velikosti

⁴ Jedná se o nezávislou osobu na účetní jednotce, která složila auditorské zkoušky a je zapsaná v seznamu Komory auditorů ČR.

vlastních a cizích zdrojů, přičemž vlastní zdroje jsou členěny na interní a externí zdroje financování.

Tab. 1 Vzorová rozvaha pojišťoven dle české legislativy

Rozvaha pojišťovny ke dni 31. 12. 20XX					
Aktiva	BÚO	MÚO	Pasiva	BÚO	MÚO
A. Pohledávky za upsaný základní kapitál			A. Vlastní kapitál		
B. Dlouhodobý nehmotný majetek			B. Podřízená pasiva		
C. Finanční umístění			C. Technické rezervy		
D. Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník			D. Technické rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník		
E. Dlužníci			E. Rezervy na ostatní rizika a ztráty		
F. Ostatní aktiva			F. Depozita při pasivním zajištění		
G. Přejícné účty aktiv			G. Věřitelé		
			H. Přejícné účty pasiv		
Aktiva celkem			Pasiva celkem		

Zdroj: Bokšová (2010), vlastní zpracování

Jak je zřejmé z tabulky č. 1, aktiva pojišťovny jsou uspořádána v rozvaze primárně dle účelu, ke kterému slouží. Což je velkým rozdílem oproti ostatním podnikatelských subjektů, kde se majetek řadí dle jejich likvidnosti. Jak na straně aktiv, tak na straně pasiv jsou obsaženy údaje za běžné účetní období (BÚO) a minulé účetní období (MÚO). Jednotlivé položky aktiv jsou v případě běžného období dále děleny na brutto hodnotu, korekci neboli úpravu⁵ a netto hodnotu. Rozvaha komerčních pojišťoven má nejen odlišnou strukturu, ale obsahuje i takové položky, které u ostatních podnikatelských subjektů neexistují, a které budou blíže popsány v následujícím textu.

⁵ Korekcí se rozumí úprava aktiv o opravné položky a oprávkky.

Aktiva

Položka **pohledávky za upsaný základní kapitál** zahrnuje, stejně jako u podnikatelů, pohledávky za upisovateli, společníky a členy družstva na základě povinnosti splatit vklad do základního kapitálu a upsané nesplacené akcie podle zákona o obchodních korporacích a zvláštního právního předpisu.⁶

Do **dlouhodobého nehmotného majetku** se řadí zejména zřizovací výdaje, goodwill, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, práva k vynálezům, průmyslovým vzorům, zlepšovacím návrhům, ochranné známce, označení původu výrobků a užitému vzoru, počítačové programy a jiná autorská práva podle zvláštního právního předpisu.

Finanční umístění je označení pojmu pro aktiva pojišťovny, jejich zdrojem jsou technické rezervy dle zákona o pojišťovnictví. Rozumí se jím majetek, kterým pojišťovna ručí za dluhy z uzavřených pojistných smluv. Definici poskytuje také prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 502/2002 Sb., podle níž lze finanční umístění označit jako souhrnnou položku rozvahy zahrnující pozemky a stavby, finanční umístění v podnikatelských seskupeních, jiná finanční umístění a depozita při aktivním zajištění, bez ohledu na to, z jakého zdroje byly financovány. To znamená, že zdrojem krytí jsou primárně pojistně technické rezervy, ale mohou jím být i vlastní zdroje pojišťovny.

Do položky **finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník**, se řadí investice, jejímž zdrojem financování je technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník.

Položka **dlužníci**, obsahuje pohledávky vzniklé v souvislosti s hlavní činností pojišťoven, tzn. s uzavíráním pojistných nebo zajistných smluv, tedy pohledávky za pojistníky a zprostředkovateli a v případě zajištění i pohledávky za zajišťovateli. Mimo jiné jsou zde uváděny i pohledávky ke společníkům a sdružením, zaměstnancům a institucím sociálního zabezpečení, pohledávky z obchodní, výrobní nebo obdobné činnosti, směnky či dotace.

Kategorie **ostatní aktiva** představuje ostatní majetek pojišťovny. Patří sem dlouhodobý hmotný majetek jiný než pozemky a stavby, zásoby, pokud nejsou uvedeny v položce přechodné účty aktiv, vklady na účtech bankovních institucí, hotovost v pokladně, ceniny aj.

Poslední kategorií v rozvaze pojišťoven jsou **přechodné položky aktiv**, jež představují položky časového rozlišení, jimiž jsou příjmy příštích období nebo náklady příštích období a dohadné položky aktivní např. předem placené nájemné, naběhlé výnosové úroky. (Huleš, Hornigová, 2009)

Třídění aktiv se pro účely účetnictví z hlediska formy a obsahu řídí od 1. ledna 2004 českými účetními standardy pro pojišťovny (číslo 201 až 223) a je v souladu se zásadou věrného zobrazení předmětu účetnictví. Existují dvě hlediska třídění majetku na úrovni syntetických účtů. Třídění dle účelu znamená třídění na majetek, kterým pojišťovna ručí za dluhy z pojišťovací a zajišťovací činnosti v životním a neživotním pojištění a na majetek, který slouží k provozu pojišťovny.

⁶ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Druhým hlediskem je pak třídění dle funkce, tedy na dlouhodobý a krátkodobý majetek. Klasifikace aktiv na úrovni syntetických účtů však není z pohledu pojišťoven dostačující, proto v jejich účetnictví využívají podrobnější účtování v rámci analytické evidence, např. pohledávky a dluhy dle jednotlivých dlužníků a věřitelů i podle poskytovaných produktů nebo členění na tuzemskou a cizí měnu.

O aktivech pojišťoven se účtuje v účtové třídě:

- 1 - Finanční umístění,
- 2 - Majetek,
- 3 - Pohledávky, dluhy a přechodné účty.

Pasiva

Pasiva představují zdroje financování aktiv a v rozvaze pojišťovny, jak je zřejmé z tabulky č. 1, jsou pasiva rozdělena do následujících položek.

Vlastní kapitál zahrnuje stejně jako u podnikatelů základní kapitál⁷, emisní ážio, rezervní fond a jiné fondy vytvářené dle zákona o obchodních korporacích, nerozdělený zisk či neuhrazenou ztrátu minulých let, zisk nebo ztráta běžného účetního období.

Do kategorie **podřízená pasiva** jsou zařazeny dluhy pojišťovny, ať již doložené či nikoli, o kterých bylo smluvně dohodnuto, že v případě konkurzu nebo likvidace subjektu budou proplaceny poslední, tedy až po uspokojení práv ostatních věřitelů.

Technické rezervy a technické rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník souhrnně pojistně technické rezervy, představují formu časového rozlišení v případě komerčních pojišťoven, které je povinna pojišťovna vytvářet a to z předepsaného pojistného s cílem eliminovat rizika vyplývající z uzavřených pojistných smluv. Souhrnná položka technické rezervy je uváděna v rozvaze v hrubé výši a očištěna o podíl zajišťovatelů na technických rezervách. Technické rezervy představují ve struktuře pasiv nejvýznamnější položku.

Rezervy na ostatní rizika a ztráty zahrnují rezervy obdobné rezervám vytvářející ostatní podnikatelské subjekty, např. rezerva na důchody a podobné dluhy (pokud vyplývá povinnost vyplácet důchody či podobné dluhy ze smlouvy či zvláštního právního předpisu) nebo rezerva na daň z příjmů.

Položka depozita při pasivním zajištění zahrnuje v rozvaze prvopojistitele dluhy ze záručních depozit složených u prvopojistitele zajišťovatelem nebo od něj

⁷ Minimální výše základního kapitálu je stanovena v souladu se zákonem č. 277/2009 Sb. podle:

1. jednoho či více pojistných odvětví životních pojištění uvedených v příloze č. 1 tohoto zákona – 90 mil. Kč
2. pojistných odvětví neživotního pojištění uvedených v příloze č. 1 tohoto zákona:
 - a. pro odvětví č. 1, 2, 3, 9 a 18 celkem – 60 mil. Kč
 - b. pro odvětví č. 3, 4, 13, 16 a 17 celkem – 90 mil. Kč
 - c. pro odvětví č. 7, 10, 14 a 15 celkem – 156 mil. Kč
 - d. pro odvětví č. 5, 6, 11 a 12 celkem – 200 mil. Kč

převzatých podle smlouvy o zajištění. Do této kategorie se řadí i naběhlé příslušenství (např. v případě záruky v podobě cenných papírů).

Do kategorie **věřitelé** se řadí dluhy z pojištění členěné na dluhy z přímého pojištění a zajištění, které vznikají pojišťovně okamžikem uznání výše plnění z ohlášené pojistné události a na dluhy ostatní z obchodní, výrobní nebo obdobné činnosti, k zaměstnancům, státu či dluhy plynoucí z povinnosti platby příspěvku České kanceláři pojistitelů dle zvláštního právního předpisu aj.

Poslední položkou **přechodné účty pasiv** se rozumí časové rozlišení, tedy výdaje příštích období, výnosy příštích období a dohadné položky pasivní. Jedná se o případy nájemného placeného pozadu či odměny placené po uplynutí doby. Pro účtování o časovém rozlišení, ať už na straně pasiv či na straně aktiv, je nutné, aby byl znám současně účel, částka a období, kterého se účetní případ týká. (Huleš, Hornigová, 2009)

Pasiva jsou v pojišťovnách zachycena v účtové třídě:

- 3 - Pohledávky, dluhy a přechodné účty,
- 4 - Účty kapitálu a dlouhodobých dluhů.

4.2 Výkaz zisků a ztrát

Jedná se o další účetní výkaz, který je povinna pojišťovna sestavovat, a který má za úkol zachytit vývoj hospodaření pojišťovny za určité období, tedy vyčíslit výši výsledku hospodaření a ukázat, co ovlivnilo jeho tvorbu. Základní součástí jsou náklady a výnosy komerčních pojišťoven, pro které existují určitá pravidla. Rozdíl výnosů a nákladů, tedy výsledek hospodaření, představuje jeden z nejdůležitějších finančních ukazatelů vypovídající o efektivnosti a úspěšnosti účetní jednotky za účetní období.

Náklady a výnosy se účtují na aktuální bázi, tedy do období, s nímž věcně a časově souvisí a to bez ohledu na tom, zda byly inkasovány nebo zaplacený. Komerční pojišťovny stejně jako ostatní účetní jednotky používají účty časového rozlišení a dohadné položky. Dále platí absolutní zákaz kompenzace nákladů a výnosů v případě nákladů a výnosů z pojištění a zajištění. Dalším významným pravidlem je oddělené účtování o nákladech a výnosech životního a neživotního pojištění. (Bokšová, 2010)

Náklady a výnosy pojišťoven jsou zachycovány podle činností, tedy účelově a zvláště pro neživotní pojištění, životní pojištění a ostatní činnosti, proto i Výkaz zisků a ztrát má tři základní části:

1. technický účet k neživotnímu pojištění,
2. technický účet k životnímu pojištění,
3. netechnický účet.

Jak náklady, tak výnosy se podstatně liší od ostatních podnikatelských subjektů a to hlavně díky specifické činnosti, na kterou se pojišťovny zaměřují. Náklady pojišťoven jsou zachyceny v účtové třídě č. 5 – Náklady a výnosy pojišťoven v účtové

třídě č. 6 - Výnosy a to v členění na technický účet k neživotnímu pojištění, technický účet životnímu pojištění a netechnický účet.

Struktura nákladů komerčních pojišťoven dle Bokšové (2010) vypadá následovně:

- náklady na pojistná plnění
- pořizovací náklady na pojistné smlouvy
- náklady na správu portfolia finančního umístění
- náklady na provoz pojišťovny
- ostatní náklady
- mimořádné náklady

Náklady na pojistná plnění obsahují prostředky vynaložené v souvislosti se splněním dluhů pojišťovny plynoucí z uzavřených pojistných smluv. Jedná se o náklady na likvidaci pojistných událostí a nároky klientů na výplatu pojistných plnění. Do **pořizovacích nákladů na pojistné smlouvy** se řadí veškeré náklady vzniklé v souvislosti s uzavíráním pojistných smluv, např. marketing, propagace nových pojistných produktů, provize zprostředkovatelů nebo náklady na vyhotovení pojistných smluv. **Náklady na provoz pojišťovny** zahrnují náklady na její řízení, spojené s inkasem pojistného, správou pojistného kmene či ostatní náklady pro zabezpečení chodu pojišťovny.

Stejně tak i výnosy mají svoji strukturu a skládají se z těchto položek:

- výnosy z předepsaného pojistného
- výnosy z finančního umístění
- ostatní výnosy
- mimořádné výnosy

Výnosy z předepsaného pojistného zahrnují výnosy náležející pojišťovně z uzavřených pojistných smluv. Náležejí sem veškeré částky splatné dle pojistných smluv během účetního období, ať už se zcela nebo z části týkají budoucích účetních období. Pomocí tvorby rezerv na nezasloužené pojistné jsou pak výnosy běžného období poníženy o pohledávky předepsané v běžném období, avšak náležející věcně a časově do období příštích. **Výnosy z finančního umístění** zahrnují výnosy z uložených prostředků technických rezerv do různých druhů finančního umístění.

Jak již bylo zmíněno, výkaz zisků a ztrát má tři části, a tedy technický účet k životnímu a neživotnímu pojištění a netechnický účet. Proto se při sestavení výsledovky a zjištění výsledku hospodaření za dané účetní období postupuje v jednotlivých krocích, jak bude názorně ukázáno pomocí modelového příkladu na konci této podkapitoly, které zahrnují:

1. porovnání nákladů a výnosů na technickém účtu k neživotnímu pojištění a na technickém účtu k životnímu pojištění,
2. hospodářské výsledky zjištěné na těchto technických účtech se posléze přenesou do hospodaření na netechnickém účtu,

3. na netechnickém účtu se poté k dílčím výsledkům hospodaření připočítají náklady a výnosy přímo nesouvisející s prvotní funkcí pojišťoven,
4. dílčí výsledky hospodaření se převedou na účet výsledku hospodaření.

Tab. 2 Technický účet k neživotnímu pojištění

Technický účet k neživotnímu pojištění
- zasloužené pojistné očištěné od zajištění
- převedené výnosy z finančního umístění z netechnického účtu
- ostatní technické výnosy očištěné od zajištění
- náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění
- změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění
- prémie a slevy očištěné od zajištění
- čistá výše provozních náklad
- ostatní technické náklady očištěné od zajištění
- změna stavu vyrovnávací rezervy
- výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění

Zdroj: Vyhláška č. 502/2002 Sb., vlastní zpracování

Technický účet k neživotnímu pojištění zachycuje operace, jak už vyplývá z názvu, týkající se neživotního pojištění, především předepsané hrubé pojistné v neživotním pojištění, změna stavu rezerv nezaslouženého pojištěného očištěné od zajištění, pořizovací náklady na pojistné smlouvy aj.

Tab. 3 Technický účet k životnímu pojištění

Technický účet k životnímu pojištění
- zasloužené pojistné očištěné od zajištění
- výnosy z finančního umístění
- přírůstky hodnot finančního umístění
- ostatní technické výnosy očištěné od zajištění
- náklady na pojistná plnění očištěné od zajištění
- změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění
- prémie a slevy očištěné od zajištění
- čistá výše provozních náklad
- náklady na finanční umístění
- úbytek hodnoty na finančním umístění
- ostatní technické náklad očištěné od zajištění
- převod výnosů z finančního umístění na netechnický účet
- výsledek technického účtu k životnímu pojištění

Zdroj: Vyhláška č. 502/2002 Sb., vlastní zpracování

Technický účet k životnímu pojištění slouží k zaznamenání obdobných operací, avšak týkají se životního pojištění. Má tedy stejnou strukturu jako technický účet k neživotnímu pojištění, jak je zřejmé z tabulky č. 3.

Poslední složkou výsledovky je **netechnický účet**, na němž jsou zachyceny dílčí hospodářské výsledky z technických účtů k životnímu a neživotnímu pojištění a mimo jiné ostatní náklady a výnosy plynoucí z jiných činností pojišťovny, nikoli z pojišťovací či zajišťovací činnosti. Odděleně jsou na netechnickém účtu zaznamenány mimořádné náklady a výnosy. Výčet položek, které tvoří obsah netechnického účtu je uveden v tabulce č. 4.

Mimo oblast účetnictví se zjištěný výsledek hospodaření transformuje na daňový základ, ze kterého se vypočte splatná daň z příjmu, kterou pojišťovna účtuje jako daň z příjmu splatnou do nákladů. Takto získaný disponibilní zisk je pak rozdělen celkových výnosů a nákladů včetně daňové povinnosti za účetní období.

Tab. 4 Netechnický účet

Netechnický účet
- výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění
- výsledek technického účtu k životnímu pojištění
- výnosy z finančního umístění
- převedené výnosy finančního umístění z technického účtu k životnímu pojištění
- náklady na finanční umístění
- převod výnosů z finančního na technický účet k neživotnímu pojištění
- ostatní výnosy
- ostatní náklady
- daň z příjmu z běžné činnosti
- VH z běžné činnosti
- mimořádné náklady
- mimořádné výnosy
- mimořádný VH
- daň z příjmů z mimořádné činnosti
- ostatní dan a poplatky
- VH za běžné účetní období

Zdroj: Vyhláška č. 502/2002 Sb., vlastní zpracování

Vždy platí, že náklady a výnosy vztahující se k životnímu a neživotnímu pojištění jsou vykazovány v rámci příslušného technického účtu k životnímu nebo neživotnímu pojištění. Avšak v případě nákladů a výnosů finančního umístění technických rezerv u neživotního pojištění jsou tyto náklady a výnosy zachyceny na netechnickém účtu. Směrnice Evropské unie totiž operace s finančním umístěním u neživotního pojištění nepovažuje jako součást pojistného produktu na rozdíl od životního pojištění. V neživotním pojištění finanční umístění představuje běžnou investiční činnost pojišťoven.

Zároveň existují náklady, které nelze jednoznačně přiřadit k životnímu nebo neživotnímu pojištění, proto se vždy zachycují pomocí netechnického účtu a poté se tyto náklady podle předem stanovených koeficientů pojistných matematiků převedou na technický účet k životnímu a neživotnímu pojištění. Takto nelze pře-

vádět náklady související s platbou daně, poplatky či jiné období náklady nesouvisející s pojišťovací či zajišťovací činností. Tyto náklady budou vždy zachyceny na netechnickém účtu. (Bokšová, 2010)

Nejdůležitější součástí výnosů komerčních pojišťoven jsou její tržby, které jsou zachyceny ve výsledovce pomocí položky zasloužené pojistné očištěné od zajištění. Její výpočet je uveden v tabulce č. 5.

Tab. 5 Zasloužené pojistné očištěné od zajištění

<p>Předepsané hrubé pojistné</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojistné postoupené zajišťovatelům +/- změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné +/- změna stavu podílu zajišťovatelů na rezervě na nezasloužené pojistné = zasloužené pojistné očištěné od zajištění
--

Zdroj: Bokšová (2010)

Předepsané hrubé pojistné zahrnuje veškeré částky splatné během účetního období na základě uzavřených pojistných smluv bez ohledu na skutečnost, že se některé částky mohou vztahovat k dalším účetním obdobím. Pojistné postoupené zajišťovatelům zahrnuje zajištění placené na základě pasivního zajištění. Rozdíl pak představuje předepsané pojistné netto. Součástí však může být i pojistné, které bylo již uhrazeno, ale věcně a časově souvisí s dalším účetním obdobím, proto je tato položka upravována o změnu stavu rezervy na nezasloužené pojistné v hrubé výši (která nám plní funkci časového rozlišení) a o změnu stavu podílu zajišťovatelů na této rezervě. Takto se zjistí tržby pojišťovny za dané účetní období.

Tab. 6 Čisté náklady na pojistná plnění

<p>Náklady na pojistná plnění v hrubé výši</p> <ul style="list-style-type: none"> - podíl zajišťovatelů na nákladech na pojistná plnění +/- změna stavu rezervy na pojistná plnění v hrubé výši +/- změna stavu rezervy na pojistná plnění postoupená zajistiteli = náklady na pojistná plnění očištěné od zajištění

Zdroj: Bokšová (2010)

Při výpočtu čistých nákladů na pojistná plnění se postupuje, jak uvádí tabulka č. 6, tak, že se od nákladů na pojistná plnění v hrubé výši odečte podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění. Tento rozdíl je pak opraven o změnu stavu rezervy na pojistná plnění a o změnu stavu rezervy na pojistná plnění postoupená zajistiteli. Rezerva na pojistná plnění v netto výši (tedy očištěná o podíl zajištětele) zaznamenává objem nákladů na pojistné události, které jsou sice známé nebo v daném účetním období vznikly, ale nebyly do konce účetního období vyřízeny.

V případě vyčíslení čisté výše provozních nákladů jsou východiskem pořizovací náklady na pojistné smlouvy. Tyto náklady se upravují o změnu stavu časové-

ho rozlišení pořizovacích nákladů, připočtou se náklady na správní režii, odečte se provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích.⁸

Tab. 7 Čistá výše provozních nákladů

Pořizovací náklady na pojistné smlouvy +/- změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů + správní režie - provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích = čistá výše provozních nákladů
--

Zdroj: Bokšová (2010)

Příklad

Prostřednictvím modelového příkladu je vysvětlen princip sestavení výkazu zisků a ztrát, není zde zahrnuto sestavení rozvahy, která je nezbytnou součástí účetní uzávěrky, neboť je obdobná jako u ostatních podnikatelských subjektů, kdy se rovněž pro převod konečných stavů rozvahových účtů využívá účet 702 - Konečný účet rozvažný.

Tab. 8 Konečné zůstatky nákladových účtů komerční pojišťovny k 31. 12. 2012 v tis. Kč

Účet	Konečný zůstatek
Náklady na pojistná plnění (501)	2 150
Tvorba rezervy na pojistná plnění (503)	450
Ostatní náklady (558)	2 900
Náklady na pojistná plnění (521)	850
Tvorba rezervy na nezasloužené pojistné (523)	310
Pořizovací náklady (výdaje) na pojistné smlouvy (511)	350
Daň z příjmů z běžné činnosti – splatná (571)	230
Náklady na finanční umístění (551)	3 100
Tvorba rezervy pojistného životních pojištění (527)	705
Správní režie (533)	100
Pojistné prémie a slevy (514)	100
Tvorba opravných položek k majetku (559)	350
Daně a poplatky (562)	30
Tvorba rezervy na pojistná plnění (525)	405

V tabulce č. 8 a č. 9 jsou uvedeny údaje o konečných zůstatcích nákladových a výnosových účtů vykázaných komerční pojišťovnou.

⁸ Provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích jsou výnosem pojišťovny, proto se o ně ponížují čisté provozní náklady pojišťovny.

Tab. 9 Konečné zůstatky výnosových účtů komerční pojišťovny k 31. 12. 2012 v tis. Kč

Účet	Konečný zůstatek
Použití opravných položek k majetku (659)	400
Ostatní výnosy (658)	600
Výnosy z pozemků a staveb (635)	2 850
Použití rezervy na nezasloužené pojistné (623)	490
Předepsané hrubé pojistné (601)	4 260
Použití rezervy na pojistná plnění (603)	620
Použití rezervy na pojistná plnění (625)	810
Předepsané hrubé pojistné (621)	950
Ostatní technické výnosy (618)	220
Použití jiných rezerv (629)	230
Podíly na ziscích (616)	510
Výnosy z majetkových účastí (651)	2 800
Výnosy z pozemků a staveb (652)	2 600

Postup sestavení výkazu zisků a ztrát probíhá, jak již bylo zmíněno, v několika krocích. Výsledek hospodaření má tedy tři části. V prvním kroku budou porovnány náklady a výnosy na technickém účtu k neživotnímu pojištění, jak ukazuje tabulka č. 10.

Tab. 10 Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění v tis. Kč

Účty úč. třídy 5, úč. sk. TÚ k neživotnímu pojištění		712 - Zúčtování VH Technického účtu k neživotnímu pojištění				Účty úč. třídy 6, úč. sk. TÚ k neživotnímu pojištění	
	501	501	2 150	601	4 260	601	
	503	503	450	603	620	603	
	511	511	350	616	510	616	
	514	514	100	618	220	618	
		Celkem N	3 050	Celkem V	5 610		
		Zisk z provozu NP					
			2 560				

Následuje porovnání nákladových a výnosových účtů na technickém účtu k životnímu pojištění a vyčíslení dílčího hospodářského výsledku na tomto účtu, což je zachyceno v další tabulce.

Tab. 11 Výsledek technického účtu k životnímu pojištění v tis. Kč

Účty úč. třídy 5, úč. sk. TÚ k životnímu pojištění		713 - Zúčtování VH Technického účtu k životnímu pojištění				Účty úč. třídy 6, úč. sk. TÚ k životnímu pojištění	
	527	527	705	625	810	625	
	533	533	100	621	950	621	
	521	521	850	635	2 850	635	
	523	523	310	623	490	623	
	525	525	405	629	230	629	
		Celkem N	2 370	Celkem V	5 330		
		Zisk z provozu ŽP					
			2 960				

Poté se zjistí poslední část celkového výsledku hospodaření spočívající v porovnání nákladů a výnosů na netechnickém účtu, kam jsou rovněž podvojným zápisem **712,713/714** převedeny dílčí hospodářské výsledky technického účtu k životnímu a neživotnímu pojištění, jak je provedeno v tabulce č. 12.

Tab. 12 Výsledek netechnického účtu v tis. Kč

Účty úč. třídy 5, úč. sk. NÚ		714 - Zúčtování VH Netechnického účtu				Účty úč. třídy 6, úč. sk. NÚ	
	551	551	3 100	651	2 800	651	
	558	558	2 900	659	400	659	
	559	559	350	658	600	658	
	562	562	30	652	2 600	652	
	571	571	230				
		Celkem N	6 610	Celkem V	6400		
				712	2 560		
				713	2 960		
		Celkem N	6 610	Celkem V	11 920		
		Zisk	5 310				

Posledním krokem je uzavření účtu 714 – Zúčtování hospodářského výsledku netechnického účtu převodem hodnoty hospodářského výsledku ve výši 5 310 tis. Kč na účet 711 – Účet výsledku hospodaření podvojným zápisem: **714/711**.

4.3 Příloha k účetní závěrce

Základním posláním přílohy k účetní závěrce je podle Valoucha (2008) poskytnout doplňující informace týkající se účetní jednotky, způsobu a metodách účtování, odepisování a oceňování a v neposlední řadě objasnit údaje obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztrát a umožnit uživatelům účetní závěrky snadnější orientaci v údajích o vývoji hospodářské situace pojišťovny v daném účetním období. Pojišťovny sestavují přílohu, která musí obsahovat určité údaje, které mají obecný nebo specifický obsah.

Jak uvádí Puchinger (2005) příloha k účetní závěrce má stanovený pouze obsah a je na rozhodnutí účetní jednotky, zda ji sestaví popisnou formou či s pomocí tabulek, zatímco rozvaha a výsledovka mají kromě obsahu pevně stanovenou i formu, tzn., že se sestavují do předepsaných formulářů. U přílohy je tedy jedno, v jaké formě bude sestavena, důležitý je její obsah, tedy zda zahrnuje veškeré údaje a informace, které zahrnovat má. Náplní přílohy jsou požadované informace dle vyhlášky č. 502/2002 Sb.

Obecným obsahem přílohy jsou podle Janasové (2006) informace a jejich změny v návaznosti na zápis pojišťovny do obchodního rejstříku, jimiž jsou obchodní jméno, sídlo pojišťovny, identifikační číslo, předmět podnikání apod. Dále jsou to informace týkající se použitého způsobu oceňování včetně informací o metodách tvorby a použití opravných položek a odpisování a o použitých způsobech přepočtu cizích měn na české koruny, o změnách těchto metod a další informace, jejich podrobnější výčet je uveden v příloze C Příloha k účetní závěrce dle české legislativy.

Příloha pojišťoven se vyznačuje jejím zvláštním obsahem vyplývajícím ze specifické činnosti pojišťovny a související s příslušným pojistným odvětvím, v rámci kterého pojišťovna působí.

V případě neživotního pojištění se jedná o následující údaje:

- předepsané hrubé pojistné,
- zasloužené hrubé pojistné,
- hrubé náklady na pojistná plnění,
- hrubé provozní výdaje,
- zůstatková hodnota neboli saldo zajištění.

Jak uvádí Valouch a Čejková (2005), tyto údaje se rozdělují na přímé pojištění a přijatá zajištění, pokud tato zajištění dosahují 10 % a více z předepsaného hrubého pojistného, a dále na příslušná odvětví a skupiny (zvláště se uvádí informace vztahující se například k úrazovému a zdravotnímu pojištění či pojištění motorových vozidel a odpovědnosti). Kromě toho uvádějí komerční pojišťovny také údaje o odvětvích a skupinách v členění dle zákona o pojišťovnictví.

U životního pojištění musí příloha obsahovat informace o:

- předepsaném hrubém pojistném v členění na přímé pojištění a přijatá zajištění, pokud zajištění představují 10 % a více předepsaného hrubého pojistného.

Dále se v rámci přímého pojištění uvádějí informace o individuálním (zvláštěním) pojistném, pojistném kolektivního pojištění, běžném a jednorázovém pojistném, pojistném ze smluv bez podílu na ziscích, ze smluv s podílem na ziscích a ze smluv, nese-li riziko finančního umístění pojištěný.⁹

- zůstatkové výši neboli saldu zajištění.

Mimo jiné musí příloha obsahovat souhrnnou výši hrubého pojistného v rámci přímého pojištění, která vyplývá ze smluv uzavřených pojišťovnou:

- ve členském státě Evropské unie, kde má své sídlo,
- v ostatních členských státech,
- v ostatních státech, kde platí, že se příslušné částky nemusí uvádět, pokud nepřesahují 5 % celkového hrubého pojistného.

V neposlední řadě musí pojišťovna do přílohy uvést výši provizí zaúčtovaných v rámci přímého pojištění v průběhu běžného účetního období. Povinnost se vztahuje na všechny druhy provizí, zejména na získávání, obnovování, inkaso a za správu pojistného kmene. (Valouch, 2008)

4.4 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Poslední z povinných výkazů sestavovaných pojišťovnami v souladu s platnou českou legislativou je přehled o změnách vlastního kapitálu, ve kterém jsou uspořádány položky vyjadřující celkovou změnu vlastního kapitálu za účetní období. Sledují se samostatně změny v jednotlivých složkách vlastního kapitálu, jimiž jsou základní kapitál, vlastní akcie, emisní ážio, rezervní fond a ostatní fondy dle zákona o obchodních korporacích, oceňovací rozdíly a zisk případně ztráta. (Valouch, Čejková, 2005)

⁹ Tyto položky není nutné uvádět, pokud jejich výše nepřesahuje 10 % předepsaného hrubého pojistného v rámci přímého pojištění.

5 Účetní závěrka pojišťoven dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví

Východiskem mezinárodních standardů účetního výkaznictví je **tzv. koncepční rámec**¹⁰, v němž jsou, jak uvádí Kovanicová (2004) definovány účetní zásady a předpoklady účetnictví, hlavní prvky účetní závěrky¹¹, kritéria pro uznání a vyjádření těchto prvků v účetní závěrce a výchozí báze jejich ocenění. V neposlední řadě vymezuje cíl účetní závěrky, její uživatele a jejich informační potřeby. Stejně jako je tomu u české legislativy, je účetní závěrka určena především externím uživatelům a k těm nejdůležitějším patří investoři, jak potenciální, tak současní držitelé majetkových účastí, dále pak věřitelé, zaměstnanci, dodavatelé, odběratelé, stát a ostatní orgány státní správy a veřejnost. Každá skupina má rozdílné potřeby, co se týče informací obsažených v účetní závěrce, např. pro investory je důležitá výše dosaženého zisku, informace o rentabilitě investic, riziku s nimi spojeném a o schopnosti vyplácet dividendy.

V koncepčním rámci jsou definovány dva základní předpoklady pro sestavení účetní závěrky, a tedy akruální báze a předpoklad trvání podniku v budoucnosti. Akruální báze znamená zaznamenávání transakcí do období, s nimiž věcně a časově souvisí, což je zajištěno prostřednictvím časového rozlišení, dohadnými položkami a rezervami. U předpokladu nepřetržitého trvání účetní jednotky se jedná o skutečnost, že podnikatelský subjekt nezvažuje ukončit svou činnost, ať už dle svého rozhodnutí či nikoliv. (Ficbauer, Ficbauer, 2012)

Hlavní úprava komponent účetní závěrky je obsažena v IAS 1 – Sestavování a zveřejňování, který mimo jiné stanovuje, stanovuje další předpoklady kladené na účetní závěrku, jimiž jsou (Dvořáková, 2014):

- periodicitu vykazování neboli účetní období, kterým je jeden rok a to buď hospodářský, nebo kalendářní,
- srozumitelnost pro uživatele účetní závěrky, uživatelé mají dostatečné znalosti o podnikatelských a ekonomických aktivitách i účetnictví,
- relevance informací, tedy těch, které ovlivní rozhodnutí uživatelů účetní závěrky,
- spolehlivost údajů, které neobsahují závažnou chybu či zkreslení a představují věrně to, co mají vyjadřovat,
- a nakonec srovnatelnost účetních informací z hlediska času i mezi podniky.

¹⁰ Koncepční rámec však není standardem, nedefinuje standardní řešení pro žádný konkrétní problém týkající se oceňování nebo zveřejňování. Pokud existuje rozpor mezi Koncepčním rámcem a konkrétním standardem, mají požadavky standardu vždy přednost. (Dvořáková, 2014)

¹¹ aktiva, závazky, vlastní kapitál, náklady a výnosy.

Posláním účetní závěrky je podávat uživatelům účetní závěrky informaci o finanční pozici, výkonnosti a změnách ve finanční pozici podniku. Tyto informace pak využívají k odhadu budoucího vývoje (např. odhad budoucího vývoje zisku a peněžních toků) a poskytnou jim odpovědi na otázky týkající se budoucích potřeb cizích zdrojů, úspěšnosti v jejich získávání a schopnosti podniku vytvářet peníze.

Základními složkami účetní závěrky podle potřeb IFRS jsou (Hinke, 2007):

- výkaz o finanční situaci (rozvaha),
- výkaz o úplném výsledku (Výkaz zisků a ztrát a něco navíc),
- výkaz změn vlastního kapitálu,
- výkaz o peněžních tocích,
- komentář (příloha).

Jak je zřejmé z výčtu, tak změnou je povinnost sestavit v souladu s IFRS výkaz o peněžních tocích, který je dle české legislativy na rozhodnutí účetní jednotky. Úprava jednotlivých komponent, jak již bylo zmíněno, je obsažena v IAS 1 - Sestavení a zveřejnění účetní závěrky, s tím, že výkaz peněžních toků je upraven samostatně ve standardu IAS 7 – Výkaz peněžních toků. Je nutné podotknout, že standard IAS 1 je věnován obecným požadavkům na sestavení a obsah účetní závěrky v souladu s IFRS, avšak nezabývá se specifiky účetního zobrazení jednotlivých oblastí, jimž se věnují samostatné standardy. Vůbec tedy nerozlišuje mezi běžným podnikatelem, bankou či pojišťovnou, všichni jsou z pohledu standardu bráni jako podnikatelé.

5.1 Výkaz o finanční situaci

Role výkazu o finanční situaci neboli rozvahy se nemění, pořád je jejím cílem poskytnout informaci o struktuře majetku a jeho zdrojů financování, jako tomu je v případě úpravy dle české legislativy. IAS 1 velice podobně určuje požadavky na rozlišení položek rozvahy obvykle na dlouhodobé a krátkodobé. Účetní jednotky mohou nahradit tuto klasifikaci za členění aktiv a závazků dle likvidity od nejméně po nejvíce likvidní.¹² Aktiva a závazky se v rozvaze uvádějí nekompenzovaně, avšak vykazování čisté účetní hodnoty aktiv není za kompenzaci považováno. Dále vymezuje, které informace je potřeba vykázat v rozvaze a které uvést v komentáři. Nepředepisuje však jednotou formu výkazu, avšak rozvaha musí obsahovat (Krupová, 2009):

- název výkazu,
- identifikaci vykazující účetní jednotky,
- informaci o tom, zda se jedná o konsolidovanou nebo individuální rozvahu,

¹² Likvidnost znamená schopnost aktiva přeměnit se na peníze. U závazku je likvidnost určena dobou, za kterou bude muset být závazek uhrazen.

- datum sestavení rozvahy, vykazovací měnu,
- číselný řád uváděných položek.

Rovněž standard neurčuje, jaký formát výkazu má být využit, to je čistě na rozhodnutí účetní jednotky.¹³ Standard tedy uvádí pouze možné příklady výkazů, nikoliv však jejich konkrétní formáty. Buď může mít rozvaha stejnou strukturu, jak je tomu v České republice, tedy sloupce brutto, korekce a netto. Nebo může obsahovat pouze dva sloupce, brutto a netto. Poslední variantou je rozvaha s uvedením pouze jednoho sloupce zachycující položky brutto a záporné položky korekcí. Není tedy samostatně vykazován sloupec netto pro všechny položky, ale pouze pro sumarizaci bilančních položek. Je možné rovněž uvádět pouze položky v netto hodnotě. V komentáři jsou pak jednotlivé položky blíže rozebrány včetně uvedení hodnot brutto a korekce.

Jak již bylo zmíněno, aktiva a pasiva se v rozvaze člení na krátkodobé a dlouhodobé, pokud jsou však tyto položky řazeny dle likvidity, není již potřeba rozlišení na krátkodobé a dlouhodobé aktiva a závazky. Dlouhodobost a krátkodobost aktiva a závazku je dle Krupové (2009) a Hinke (2007) určena buď prostřednictvím časového intervalu nebo vymezením vztahu aktiva či závazku k délce provozního cyklu.

Do krátkodobého aktiva se tedy řadí takové aktivum, které bude realizováno nebo drženo pro prodej či spotřebu v rámci provozního cyklu, je drženo primárně za účelem obchodování, očekává se realizace aktiva v průběhu následujících dvanácti měsíců od rozvahového dne nebo se jedná o peněžní prostředky či peněžní ekvivalenty. Mezi krátkodobá aktiva tedy patří například krátkodobá finanční aktiva držaná k obchodování, zásoby držené k výrobě či ceniny a peníze v pokladně.

Závazek je krátkodobý v tom případě, pokud se očekává, že bude uhrazen v průběhu provozního cyklu, je držen primárně za účelem obchodování nebo se očekává jeho úhrada v následujících dvanácti měsících od rozvahového dne. Může se jednat například o krátkodobé závazky z obchodního styku, krátkodobé přijaté úvěry či část dlouhodobých závazků, které je povinna účetní jednotka splatit v příštím účetním období. (EUR-Lex.cz, 2008)

Standard také stanovuje položky, které je povinna účetní jednotka zveřejnit přímo v rozvaze. Jejich výčet je uveden v tabulce č. 8, avšak i další standardy kladou zvláštní požadavky na obsah položek zveřejněných v rozvaze nebo v komentáři. Povinností účetní jednotky je buď v rozvaze, nebo v komentáři k účetní závěrce uvést podrobnější strukturu aktiv a pasiv, jejichž vykazování vyžadují standardy zabývající se jednotlivými oblastmi.¹⁴

¹³ Jsou dva základní formáty rozvahy, a to horizontální a vertikální, přičemž v případě horizontálního formátu je zajištěna bilanční rovnice, kdy se suma aktiv a pasiv sobě rovnají. V České republice se tradičně využívá horizontální formát rozvahy.

¹⁴ Například IAS 2 – Zásoby požaduje podrobnější klasifikaci zásob nebo v souladu s IAS 37 - Rezervy se rezervy na zaměstnanecké benefity uvádějí odděleně od ostatních rezerv tvořených v souladu s tímto standardem.

Tab. 13 Minimální rozsah položek rozvahy dle IAS 1

Aktiva	Pasiva
Pozemky, budovy zařízení	Emitovaný kapitál a fondy včetně nerozděleného zisku
Investice do nemovitostí	Menšinové podíly
Nehmotná aktiva	Rezervy
Investice účtované ekvivalenční metodou	Finanční závazky
Finanční aktiva	Splatné daňové závazky a pohledávky
Biologická aktiva	Odložené daňové závazky a pohledávky
Aktiva držaná k prodeji	Závazky z obchodního styku a jiné závazky
Zásoby	
Pohledávky z obchodního styku a jiné pohledávky	
Peněžní prostředky a jejich ekvivalenty	

Zdroj: Paseková (2006), vlastní zpracování

V následující tabulce je uveden vzorový výkaz o finanční pozici v souladu s IAS 1, ve kterém jsou aktiva i pasiva členěna na dlouhodobá a krátkodobá s uvedením souhrnných řádků a pouze dvou sloupců, které zachycují údaje za běžné účetní období (BÚO) a minulé účetní období (MÚO).

Tab. 14 Vzorový výkaz o finanční pozici dle IAS 1

Identifikace účetní jednotky: Společnost ABC, a. s.		Název účetního výkazu a datum sestavení: Rozvaha k 31. 12. 20XX			Měna: v tis. Kč	
Aktiva	BÚO	MÚO	Pasiva	BÚO	MÚO	
Dlouhodobá aktiva			Vlastní kapitál			
Pozemky, budovy, zařízení			Vlastní kapitál příslušných vlastníkův mateřského podniku			
Goodwill			Základní kapitál			
Ostatní nehmotná aktiva			Rezervní fondy			
Investice v přidružených podnicích			Nerozdělené zisky			
Realizovatelná finanční aktiva			Menšinový podíl			
Krátkodobá aktiva			Dlouhodobé závazky			
Zásoby			Dlouhodobé půjčky			
Obchodní pohledávky			Odložená daň			
Ostatní krátkodobá aktiva			Dlouhodobé rezervy			
Peníze a peněžní ekvivalenty			Krátkodobé závazky			
			Obchodní a jiné závazky			
			Krátkodobé půjčky			
			Krátkodobá část dlouhodobých půjček			
			Splatné daně			
			Krátkodobé rezervy			
			Závazky celkem			
Aktiva celkem			Pasiva celkem			

Zdroj: Dvořáková (2014), vlastní zpracování

5.2 Výkaz o úplném výsledku

Výkaz o úplném výsledku poskytuje informace o výkonnosti podniku, výši vykázaného hospodářského výsledku včetně možnosti odhadu budoucího vývoje. V tomto výkaze je výsledek hospodaření složen z tří částí:

- provozní,
- finanční,
- mimořádný.

Stejnou strukturu má i výkaz zisků a ztrát v České republice. Nicméně po novele IAS 1 v roce 2004 je upuštěno od samostatného vykázání mimořádného výsledku hospodaření a jeho složek, tedy mimořádných nákladů a výnosů.¹⁵ Díky tomu je zajištěna kvalitní vypovídací schopnost výkazu, jelikož alokace nákladů a výnosů, které byly vyvolány mimořádnou událostí, může být velice subjektivní. Tzn., že položky, které byly součástí mimořádného výsledku hospodaření, jsou po novele součástí běžných podnikatelských aktivit a jsou rovněž odrazem podnikatelského rizika. Pokud se jedná o významné události, je potřeba je podrobně popsat v komentáři k účetní závěrce. (Kovanicová, 2005)

Podle znění IAS 1 platného do konce roku 2008 je nedílnou součástí účetní závěrky výsledovka, v níž jsou vykázány položky zachycované výsledkově, a neobsahuje položky, které jsou zaznamenány rozvahově přímo ve vlastním kapitálu. Nově od roku 2008 novela tohoto standardu vyžaduje, aby rovněž změny, jež jsou zachycovány rozvahově a nevyplývají s transakcí s vlastníky, byly vykazovány odděleně od změn, které z transakcí s vlastníky vyplývají. To je možné zajistit dvěma způsoby:

- v souhrnném výkazu o komplexním výsledku, jež zahrnuje údaje zveřejňované ve výsledovce a je rozšířen o příslušné rozvahové transakce,
- ve dvou samostatných výkazech, a tedy ve výsledovce (obsahující komponenty VH) a v samostatném výkazu o úplném výsledku (začínající hospodářským výsledkem a zahrnující složky ostatního úplného výsledku).

Výsledovka tedy poskytuje informace o čistém zisku. Výkaz o úplném výsledku pak zobrazuje informaci o čistém zisku vycházející právě z výsledovky upravený o další položky, které jsou účtovány rozvahově. Mezi tyto položky patří například oceňovací rozdíly z přecenění realizovatelných finančních aktiv nebo kurzové rozdíly zachyceny kapitálově přímo do vlastního kapitálu. Úplný výsledek hospodaření poskytuje veškeré informace o přínosech či újmách (gains, losses¹⁶), ke kterým za uplynulé účetní období došlo, bez ohledu na to, zda jsou vykázány jako výnosy nebo náklady, jež mají vliv na výsledek hospodaření nebo zachyceny přímo ve vlastním kapitálu.

Dle IAS 1 (IASPlus, 2015) jsou povinny účetní jednotky vykazovat ve výsledovce všechny výnosy a náklady splňující definici nákladů a výnosů¹⁷ s dodržáním

¹⁵ K této změně došlo v souvislosti s realizací společného projektu IASB a FASB, výboru pro národní účetní standardy USA, jehož posláním je sblížení US GAAP a IFRS. Dle standardů USA není ve výsledovce odděleně vykazován mimořádný výsledek hospodaření.

¹⁶ Pojmem gains nebo losses označujeme zisky resp. ztráty, které mají za následek zvýšení resp. snížení vlastního kapitálu z okrajových transakcí, s výjimkou transakcí s vlastníky.

¹⁷ Jejich definice je uvedena v koncepčním rámci, kde za výnos je považováno zvýšení ekonomického prospěchu, k němuž došlo za účetní období prostřednictvím zvýšení aktiv či snížení závazků, a které vedlo ke zvýšení vlastního kapitálu jinak než vkladem vlastníků. Náklady představují opačnou operaci (Ficbauer, Ficbauer, 2012)

věcné a časové souvislosti s účetním obdobím. IAS 1 požaduje samostatně vykázat minimálně tyto položky:

- výnosy,
- finanční náklady,
- podíly zisků a ztrát přidružených podniků a společných podniků zachycených při použití ekvivalenční metody,
- daňové náklady,
- zisk/ztráta z ukončovacích činností po zdanění,
- zisk/ztráta z přecenění aktiv nebo skupin aktiv a závazků držených k prodeji v důsledku ukončovacích činností,
- celkový zisk nebo ztráta.

Jedná se o minimální požadavky stanovené standardem, je však na rozhodnutí účetní jednotky, zda bude členění výkazu podrobnější či nikoliv. Jak uvádí Dvořáková (2014) povinností účetní jednotky je však zveřejnění všech významných položek, které mají vliv na tvorbu výsledku hospodaření za dané účetní období a umožní tak uživatelům účetní závěrky řádnější posouzení výkonnosti podnikatelského subjektu včetně odhadu budoucího vývoje.

Jako tomu bylo v rozvaze, tak i ve výsledovce je uplatňován zákaz kompenzace, tzn., výnosy jsou vykazovány nekompenzovaně, nejsou snižovány o související náklady. Za kompenzaci se však nepovažuje ponížení výnosů o poskytnuté slevy. Vedle výnosů označovaných dle standardu jako revenues dosahuje účetní jednotka, jak již bylo zmíněno, i dalších výnosů označované termínem gains, které se na rozdíl od předchozích vykazují kompenzovaně, tedy snižené o související náklady. Může se jednat například o výsledky z prodeje dlouhodobých aktiv včetně investic nebo o výdaje, na které byly vytvořeny rezervy v souladu s IAS 37.¹⁸

IAS 1 neurčuje, v jakém formátu má být výsledovka sestavena. Avšak dle tohoto standardu je možné sestavit dva druhy výsledovky, a tedy:

- druhovou,
- účelovou.

Rozhodnutí je opět ponecháno na účetní jednotce. Zároveň je na účetní jednotce, zda vykáže jednotlivé položky podrobněji ve výsledovce nebo v komentáři k účetní závěrce.

V případě klasifikace nákladů podle druhů není nutné alokovat náklady na jednotlivé podnikové činnosti, z pohledu standardu se jedná o jednodušší variantu. Hlavním dělením je podstata nákladů, náklady se tedy člení dle účetní osnovy (odpisy, nákup materiálu, mzdy apod.). U účelového členění nákladů se jednotlivé náklady dělí podle podnikových činností neboli podle účelu, na který byly vynaloženy, a to na:

¹⁸ Výdaje ovlivní hospodářský výsledek až po jeho kompenzaci s rezervou vytvořenou za daným účelem související s výdajem.

- náklady prodaných výrobků, prodaného zboží či služeb,
- náklady odbytu,
- náklady správní.

Druhové členění nákladů nám poskytuje odpověď na otázku „Co bylo spotřebováno?“ Oproti tomu účelové členění odpovídá uživateli na otázku: „Za jakým účelem byly náklady vynaloženy?“.

Dle standardu členění nákladů podle účelu podává důležitější informace, avšak je subjektivní záležitostí. Pokud účetní jednotka sestavuje výkaz zisků a ztrát s využitím členění nákladů dle účelu, musí rovněž zveřejnit informace o druhovém členění nákladů pro předpověď budoucích očekávaných peněžních toků v komentáři k účetní závěrce. (Krupová, 2009)

5.3 Výkaz změn vlastního kapitálu

Cílem výkazu změn vlastního kapitálu je uživateli účetní závěrky poskytnout informaci o počátečním a konečném stavu jednotlivých součástí vlastního kapitálu i údaje o celkových přírůstcích a úbytcích těchto položek za uplynulé účetní období. Jako tomu bylo v případě výkazu zisku a ztrát a rozvahy, i zde není stanovena konkrétní forma výkazu.

Důležitou položku tohoto výkazu tvoří úplný výsledek hospodaření, který zahrnuje nejen výnosy a náklady tvořící výsledek hospodaření běžného účetního období, ale i přínosy a újmy, které nebyly ve výsledovce vykázány. Jedná se například o výsledky z přecenění, které se účtují rozvahově nikoliv výsledkově. Stejně jako v předchozích případech, i zde IAS 1 stanovuje minimální požadavky týkající se položek, které je povinná účetní jednotka vykázat ve výkazu změn vlastního kapitálu, a které v komentáři.¹⁹ Účetní jednotka je povinná ve výkaze uvést zisk případně ztrátu za účetní období a rozvahově účtované přínosy a újmy. Z těchto složek je pak získán úplný výsledek hospodaření.

Kromě informace o celkovém úplném výsledku za období jsou obsahem výkazu o změnách vlastního kapitálu také dopady změn v účetních pravidlech, opravy chyb zachycených dle IAS 8 aplikovaných retrospektivně, vliv změny zisku příp. ztráty, vliv dalších položek komplexního výsledku a vliv transakcí s vlastníky pro každou komponentu vlastního kapitálu.

Oproti české legislativě existují rozdíly v požadavcích na výkaz změn vlastního kapitálu, kdy například české předpisy nevyžadují podrobnější vymezení účelu tvorby jednotlivých fondů, pokud účetní jednotka fondy tvoří. Pojišťovny jsou povinny výkaz sestavovat oproti ostatním podnikatelským subjektům, které však mnoho skutečností vyplývajících z tohoto výkazu musí uvést v komentáři k účetním výkazům. (Dvořáková, 2014)

¹⁹ Například ve výkaze nebo v komentáři k účetní závěrce musí účetní jednotka uvést informaci o nerozděleném zisku či neuhrazené ztrátě na začátku období, obraty a konečný stav.

5.4 Výkaz o peněžních tocích

Nedílnou součástí účetní závěrky všech podniků z pohledu mezinárodních standardů účetního výkaznictví je výkaz o peněžních tocích, jemuž se podrobněji věnuje IAS 7 Výkaz o peněžních tocích. Základním cílem výkazu je poskytnutí informací uživatelům ve vývoji peněžních toků a peněžních ekvivalentů za proběhlé účetní období a na základě těchto informací odhadnout schopnost účetní jednotky generovat peněžní prostředky a peněžní ekvivalenty a přizpůsobit se měnícím se podmínkám na trhu. Mimo jiné poskytuje informace o tom, zda pro financování činnosti podniku bylo využito interních nebo externích zdrojů a jak byly tyto prostředky využity. Dle IAS 7 (Účetní-portal.cz, 2010) jsou ve výkaze peněžní toky rozděleny na tři části:

- provozní,
- finanční,
- investiční.

Provozní činnost zahrnuje hlavní výdělečnou činnost účetní jednotky a ostatní činnosti nespádající pod investiční nebo finanční činnost. Údaje z části výkazů pojednávající o provozní činnosti účetní jednotky poskytuje důležité informace o schopnosti účetní jednotky generovat příslušné množství peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů pro úhradu závazků vzniklých v průběhu provozní činnosti bez další potřeby dodatečných zdrojů financování. Příkladem mohou být peněžní příjmy z prodeje zboží, výrobků a poskytování služeb nebo peněžní úhrady zaměstnancům a platby jejich jménem.

Investiční činnosti se rozumí nabývání a prodej dlouhodobých aktiv a jiných investic nezahrnutých do peněžních ekvivalentů.²⁰ V rámci **finanční činnosti** dochází ke změnám v rozsahu a struktuře vloženého kapitálu a výpůjček účetní jednotky.²¹

Krom toho, že standard definuje jednotlivé druhy činností, jak je uvedeno výše, a které odpovídají jednotlivým částem výkazu o peněžních tocích, rovněž vymezuje základní pojmy, jimiž se myslí peněžní prostředky, peněžní ekvivalenty a peněžní toky. (Kovanicová, 2005)

Peněžními prostředky se rozumí peněžní hotovost a vklady na požádání. Peněžní ekvivalenty jsou krátkodobé, vysoce likvidní investice pohotově směnitelné za známé částky peněžních prostředků s nízkou rizikovostí. Peněžní toky pak představují přítoky a odtoky peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů.²²

²⁰ Jak uvádí Dvořáková (2014) jedná se například o pořízení a prodej pozemků, budov nebo činnosti související s dlouhodobými finančními aktivy jako jsou majetkové cenné papíry a podíly, dluhové cenné papíry a jiné.

²¹ Základem finanční činnosti podniku je získávání zdrojů pro financování jeho činnosti. Tato část je důležitá pro poskytovatele kapitálu.

²² Bližší vymezení je obsaženo v IAS 7.

Podle Dvořákové (2014) je nejasná situace spojená se zahrnutím peněžních toků souvisejících se splácením či přijetím úroků a dividend. Zřejmě neexistuje jedno správné řešení, proto IAS 7 ponechává podnikatelským subjektům možnost volby. Díky tomu je důležitým požadavkem standardu samostatné vykázání úroků a dividend ve výkaze peněžních toků, ať už jsou řazeny do kterékoli části výkazu. Finanční instituce úroky a dividendy placené a přijaté v souladu s podstatou jejich hlavní činnosti přiřazují mezi peněžní toky z provozní oblasti. Ostatní účetní jednotky pak používají různé přístupy.

Je u nich možné vždy úroky a dividendy zařadit do provozní oblasti, neboť až na výjimku zaplacených dividend, úroky zaplacené a přijaté a rovněž přijaté dividendy ovlivňují hospodářský výsledek, který je vytvářen právě v provozní oblasti. Avšak jejich zařazení do jiné než provozní oblasti je zdůvodněno skutečností, že o jejich vzniku a výši se rozhoduje právě v oblasti financování a investování.

IAS 7 vymezuje dvě metody sestavení výkazu peněžních toků, jimiž jsou (Krupová, 2009):

- přímá metoda,
- nepřímá metoda.

Účetní jednotka uvede v komentáři k účetním výkazům, kterou metodou při sestavování výkazu peněžních toků postupovala.

Dále standard stanovuje zásadu zákazu kompenzace, tedy vykázání hrubých peněžních toků uskutečněných v jednotlivých oblastech. Pokud účetní jednotka uskutečňuje peněžní toky v cizí měně, jsou tyto transakce účtovány s použitím měnového kurzu k datu uskutečnění transakce v souladu s IAS 21 Dopady změn směnných kurzů. Vzniklé kurzové rozdíly jsou pak vykazovány odděleně, aby uvedly v soulad peněžní prostředky a peněžní ekvivalenty na konci a na začátku období. Daně ze zisku je potřeba vykazovat rovněž odděleně a to v oblasti, se kterou souvisejí. Pokud však nelze tuto oblast specifikovat, uvádí se do oblasti zabývající se provozní činností, jak je patrné z tabulky č. 15. (EUR-Lex, 2008)

Upřednostňovanou metodou je **přímá metoda** spočívající ve zveřejnění hlavních tříd peněžních příjmů a výdajů v jednotlivých oblastech. Výkaz sestavený na základě přímé metody umožňuje získat informace užitečné pro odhad budoucích peněžních toků. Povinností je však sestavit přímou metodou výkaz v oblasti investiční a finanční, u provozní tuto metodu standard pouze doporučuje.

Tab. 15 Výkaz peněžních toků sestavovaný přímou metodou

Peněžní tok z provozní činnosti	Období
Příjmy peněžních prostředků od zákazníků	X
Peněžní platby dodavatelům a zaměstnancům	-X
Peněžní prostředky vytvořené provozní činností	X
Placené úroky	-X
Placená daň ze zisku	-X
Čisté peněžní prostředky z provozní činnosti	X
Peněžní toky z investiční činnosti	
Nákup pozemků, budov a zařízení	-X
Příjmy z prodeje pozemků, budov a zařízení	X
Úroky přijaté	X
Dividendy přijaté	X
Čisté peněžní prostředky z provozní činnosti	X
Peněžní toky z finanční činnosti	
Příjmy z emise akcií	X
Příjmy z dlouhodobých úvěrových zdrojů	X
Dividendy placené	-X
Čisté peněžní prostředky z finanční činnosti	X
Čisté zvýšení peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů	X
Peněžní prostředky a peněžní ekvivalenty na začátku období	X
Peněžní prostředky a peněžní ekvivalenty na konci období	X

Zdroj: Dvořáková (2014), vlastní zpracování

V případě sestavení výkazu prostřednictvím nepřímé metody, jak je vidět v tabulce č. 16, se čistý peněžní tok z provozní činnosti získá úpravou dosaženého výsledku hospodaření o:

- nepeněžní transakce, k nimž patří odpisy, tvorba a čerpání rezerv, změna stavu časového rozlišení, účtování o odložené dani, nerealizované kurzové rozdíly,
- eliminace peněžních položek související s investiční či finanční činností,
- změnu stavu zásob, pohledávek a závazků.

Jelikož dle standardu je povinností účetní jednotky část výkazu zahrnující peněžní toky z investiční a finanční činnosti sestavit přímou metodou, nejsou tyto části v tabulce uvedeny, neboť se sestavují obdobně jako v předchozím případě.

Tab. 16 Výkaz peněžních toků sestavený nepřímou metodou

Peněžní tok z provozní činnosti	Období
Čistý zisk před zdaněním	X
Úprava o nepeněžní transakce např. odpisy	X
Vyloučení nákladových úroků	X
Vyloučení toků z investiční činnosti či z financování	-X
Úprava o změny pracovního kapitálu např.:	
zvýšení zásob	-X
snížení pohledávek	X
Peněžní prostředky vytvořené provozní činností	X
Placené úroky	-X
Placená daň z příjmu	-X
Čisté peněžní prostředky z provozní činnosti	X

Zdroj: Dvořáková (2014), vlastní zpracování

5.5 Komentář

Poslední povinnou částí účetní závěrky dle IFRS je komentář k účetním výkazům, jehož úprava je obsažena ve všech součástech IFRS. Obecné požadavky jsou definovány v těchto standardech (Dvořáková, 2014):

- IAS 1 – Sestavování a zveřejňování účetní závěrky,
- IAS 8 – Účetní politiky, změny v účetních odhadech a chyby,
- IAS 10 – Události po rozvahovém dni,
- IFRS 8 – Provozní segmenty,
- IAS 24 – zveřejnění spřízněných stran.

V ostatních standardech jsou pak specifikovány požadavky týkající se nějaké konkrétní oblasti, kterou upravují.

Hlavním posláním komentáře je poskytnout uživateli účetní závěrky informace, které mu pomohou lépe porozumět sestaveným účetním výkazům. Základní požadavky definuje IAS 1, kdy jsou informace v komentáři předkládány v této struktuře, jak uvádí Krupová (2009) a Hinke (2007):

1. Prohlášení o souladu s Mezinárodními standardy účetního výkaznictví.
2. Souhrnné informace o aplikovaných účetních politikách, především o oceňovacích přístupech a zejména v oblastech, kde standardy umožňují využít více alternativních postupů.

3. Doplnující informace k jednotlivým položkám rozvahy a výsledovky, výkazu peněžních toků a výkazu měn ve vlastním kapitálu.²³
4. Ostatní zveřejnění. Jedná se o údaje účetní jednotky, jako sídlo a právní forma, povaha podnikových operací a hlavní činnost účetní jednotky, název mateřského podniku a nejvyššího mateřského podniku ve skupině.

Na IAS 1 navazuje IAS 8, který upravuje podmínky výběru účetní politiky a způsob účetního zachycení a vykazání:

- přijatých změn v účetních politikách,
- změn v účetních odhadech,
- opravu chyb.

Jak uvádí Dvořáková (2014), sjednocení přístupu k volbě účetních politiky a k zaznamenání dopadů změn v účetních politikách, odhadech a k opravám chyb je důležité pro srovnatelnost údajů obsažených v účetních závěrkách jak v čase, tak i mezi podniky.

Podniky, jejichž cenné papíry jsou veřejně obchodovány, mají povinnost vykazování dle jednotlivých provozních segmentů v souladu s IFRS 8²⁴. Záměrem vykazování podle segmentů je poskytovat podrobné informace o výkonnosti jednotlivých částí podnikatelského subjektu, tedy analyzovat jeho celkovou výkonnost. Tyto informace také umožní uživatelům vhodněji posoudit rizika spojená s příslušnou podnikatelskou činností a v neposlední řadě odhadnout výkonnost podniku v budoucích obdobích. Výchoziskem pro tvorbu segmentů je vnitropodniková organizační struktura. Tato povinnost se vztahuje právě na komerční pojišťovny.

V období mezi bilančním dnem a dnem, kdy byla účetní závěrka schválena ke zveřejnění, může dojít k řadě událostí, které jsou pro uživatele účetních výkazů významné, proto je povinností o těchto událostech informovat prostřednictvím komentáře k účetním výkazům v souladu s IAS 20. Události po rozvahovém se dělí do dvou skupin, podle toho zda prokazují okolnosti, jež existovaly k rozvahovému dni či nikoliv. Může jít tedy o:

- události ovlivňující účetní výkazy. Tyto události je třeba zohlednit v účetních výkazech. Jedná se například o úpravu výše opravných položek na nedobytné pohledávky či k zásobám.

²³ Jelikož IAS neurčuje konkrétní formát pro sestavení účetních výkazů, proto je potřeba se k jednotlivým položkám podrobněji vyjádřit, neboť výkazy mohou být příliš stručné.

²⁴ IFRS poskytuje přesnou definici provozního segmentu, jímž se rozumí složka účetní jednotky, která se zabývá podnikatelskými aktivitami, v souvislosti s nimiž mohou vzniknout výnosy a náklady, jejíž provozní výsledky jsou pravidelně ověřovány vedoucí osobou účetní jednotky s pravomocí rozhodovat o prostředcích, jež mají být segmentu přiděleny a posuzovat jeho výkonnost, a pro niž jsou dostupné samostatné finanční údaje.

- události neovlivňující účetní výkazy, které nevyžadují úpravu v účetních výkazech a je potřeba je vykázat v komentáři. Může jít například o živelnou pohromu, která má za následek zničení zásob.

Nezbytnou součástí komentáře k účetní závěrce je zveřejnění informací o spřízněných stranách dle IAS 24. Strany se považují za spřízněné, pokud má jedna strana schopnost kontrolovat druhou nebo uplatňuje podstatný vliv na řízení druhé strany. Spřízněné strany mohou ovlivňovat výkonnost a finanční situaci podniku prostřednictvím transakcí, které by za normálních podmínek nebyly s největší pravděpodobností uskutečněny, a pokud ano, tak za jiných podmínek (nejčastěji cenových).

6 Pojistně technické rezervy a finanční umístění

Pojistně technické rezervy slouží k plnění závazků z provozu pojišťovací či zajišťovací činnosti, jejichž úkolem je zabezpečení schopnosti pojišťoven dostát svým budoucím závazkům z uzavřených pojistných smluv vůči pojistníkům. Jak uvádí zákon o pojišťovnictví, komerční pojišťovny utvářejí technické rezervy ke splnění budoucích závazků z provozované pojišťovací či zajišťovací činnosti, které jsou pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše a okamžik, ke kterému vzniknou. Mimo jiné zákon o pojišťovnictví určuje, které technické rezervy jsou pojišťovny povinny vytvořit. U každé z nich definuje účel, způsob výpočtu její výše a v neposlední řadě také podmínky tvorby a čerpání rezerv. Skladba a výše technických rezerv je odvislá od charakteru provozované pojišťovací činnosti. Jak již bylo zmíněno v kapitole pojednávající o účetní závěrce dle české účetní legislativy, pojišťovny jsou povinny předkládat České národní bance vždy k 30. červnu a 31. prosinci Výkaz o tvorbě a výši pojistných rezerv a skladbě finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy.

Technické rezervy představují finanční prostředky, které se v komerčních pojišťovnách tvoří z přijatého pojistného a slouží ke splnění závazků z provozované činnosti. Pojišťovny je využívají zejména v případech, kdy nemohou využít běžné příjmy k výplatě pojistných plnění v běžném období. Tyto dočasně volné prostředky jsou zdroji vhodnými k dlouhodobému investování na finančních trzích a vytváří základ investičního portfolia komerčních pojišťoven, jelikož komerční pojišťovny provozují svoji podnikatelskou činnost prostřednictvím **finančního umístění aktiv, jejich zdrojem jsou právě technické rezervy (úctová třída 1)**. Technické rezervy jsou tak jedním ze základních nástrojů v rámci finančního řízení pojišťoven. (Vávrová, 2014)

6.1 Problematika technických rezerv

Technické rezervy pojišťoven se zachycují na účtech účtové skupiny 44 – Technické rezervy. Účtuje se jak o jejich hrubé výši, tak i o podílu zajišťovatele. V účetnictví jsou však vykazovány na netto principu vycházející z toho, že součástí pojišťovací činnosti je zajištění²⁵, proto se k technickým rezervám, jak stanovuje ČÚS č. 207, vede analytická evidence, aby bylo možné zjistit:

- podíl zajišťovatele na tvorbě či použití rezerv,
- převody nebo přechody rezerv v souvislosti s přírůstkem nebo úbytkem portfolia pojistného kmene,

²⁵ Konečné stavy účtu technických rezerv odpovídají té části závazků z pojistných smluv, kterou pojišťovna hradí ze svých prostředků.

- změnu stavu rezervy, tedy rozdíl mezi konečným a počátečním stavem rezervy.

Tvorba technických rezerv se liší v závislosti na typu pojištění. U **rezervotvorných pojištění** se tvoří pojistně technické rezervy na výplatu sjednaných pojistných plnění většinou až po delším časovém období, což je typické pro životní pojištění. Tyto rezervy jsou určeny ke krytí budoucích závazků u těch pojištění, pro které je charakteristické spojení s dlouhodobým procesem uložení. Dočasně volné prostředky jsou pak vhodné k dlouhodobému investování na finančním trhu.

Naproti tomu u **rizikových pojištění** se pojistně technické rezervy tvoří v takové výši, která snižuje pojistně technické riziko. Platí pro ně podmíněná návratnost finančních prostředků v závislosti na vzniku pojistné události, tzn., že pokud k pojistné události nedojde, pojišťovna nevyplácí pojistné plnění. Jde tedy o rezervy, které musí být v krátké době likvidní. Dále se technické rezervy dělí na:

- **Alokovatelné** neboli přiřaditelné jednotlivým pojistným smlouvám např. se jedná o rezervy na nezasloužené pojistné, rezervy na prémie a slevy apod.
- **Matematické**, jejich objem se vztahuje k určitému portfoliu pojistných smluv, nikoliv ke konkrétní smlouvě, jak je typické u majetkových či odpovědnostních pojištění. Patří sem např. vyrovnávací rezerva či rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry. (Bokšová, 2010)

V souladu se zákonem o pojišťovnictví může pojišťovna tvořit na základě provozování jednoho nebo více pojistných odvětví životního pojištění nebo jednoho nebo více pojistných odvětví neživotního pojištění níže uvedené pojistně technické rezervy.

Tab. 17 Pojistně technické rezervy zvláště pro životní a neživotní pojištění

Životní pojištění	Neživotní pojištění
Rezerva pojistného životních pojištění	
Rezerva na životní pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	
Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry	
	Vyrovnávací rezerva
	Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů

Zdroj: Zákon č. 277/2009 Sb., vlastní zpracování

Současně jsou však takové rezervy, které jsou společné jak pro životní, tak neživotní pojištění, jak je uvedeno v následující tabulce.

Tab. 18 Pojistně technické rezervy společné pro životní a neživotní pojištění

Životní pojištění	Neživotní pojištění
Rezerva na nezasloužené pojistné	
Rezerva na pojistná plnění	
Rezerva na prémie a slevy	
Rezerva pojistného neživotních pojištění	
Jiné technické rezervy	

Zdroj: Zákon č. 277/2009 Sb., vlastní zpracování

Dle zákona o pojišťovnictví jsou povinny tvořit technické rezervy na všechna rizika, jež jsou jim známa. Jak je zřejmé z tabulky č. 18, pojišťovny mohou rovněž tvořit jiné neuvedené rezervy, o jejichž tvorbu musejí žádat orgán dohledu neboli ČNB. Součástí žádosti o tvorbu jiné rezervy je navrhovaný způsob tvorby a použití této rezervy.

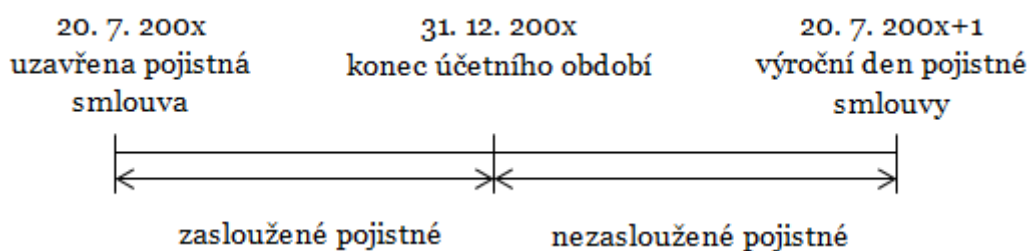
Pojistně technické rezervy se dle zákona o účetnictví od roku 2002 oceňují reálnou hodnotou bez ohledu na to, o jakou rezervu se jedná a zda je vytvářena v rámci životního nebo neživotního pojištění. Stejně platí i pro jejich finanční umístění. V následujícím textu budou vymezeny jednotlivé druhy pojistně technických rezerv.

6.1.1 Rezerva na nezasloužené pojistné

Jedná se o rezervu, která je vytvářena jak u životního, tak neživotního pojištění, s výjimkou životních pojištění s jednorázovým pojistným, a to ve výši pojistného, které se vztahuje k budoucím účetním obdobím. Jde o období časového rozlišení pojistného, jelikož pojistné období nemusí být vždy totožné s obdobím účetním. Rezerva se vztahuje k předepsanému hrubému pojistnému a k podílu zajišťovatelů. (Baloušek, Schráníl, 2006)

Pojišťovna předepsané hrubé pojistné dělí bez ohledu na tok finančních prostředků na:

- **Zasloužené pojistné**, což je pojistné připadající na běžné účetní období.
- **Nezasloužené pojistné**, kdy se jedná o zbývající část pojistného vztahující se k následujícímu nebo pozdějším účetním obdobím, které vzniká v případě, kdy se pojistné období nekryje s účetním obdobím.

Obr. 1 Časové rozlišení přijatého pojistného
Zdroj: Vávrová (2014), vlastní zpracování

Naopak nezasloužené pojistné nevzniká v případě, kdy roční pojistné připadá na začátek roku, čtvrtletní pojistné připadá na začátek čtvrtletí, případně měsíční pojistné spadá na začátek měsíce. Výše technické rezervy je dána výší předepsaného pojistného a období, na které je toto pojistné určeno. Pojišťovna provádí individuální propočty pro každou smlouvu a celková výše rezerv se stanoví jako souhrn rezerv zjištěných podle jednotlivých pojistných smluv.

Tvorba rezervy na nezasloužené pojistné se zachycuje prostřednictvím nákladů technického účtu k životnímu či neživotnímu pojištění (505 nebo 523) a účtu 441 – Rezerva na nezasloužené pojistné. Tyto prostředky pak pojišťovny investují do finančního umístění neboli do majetku v účtové třídě 1. O tvorbě technické rezervy a finančním umístění pojišťovna účtuje až k datu účetní závěrky. V následujících účetních obdobích pak dochází k rozpuštění rezervy prostřednictvím výnosového technického účtu k životnímu nebo neživotnímu pojištění (605 nebo 623). (Janasová, 2006)

6.1.2 Rezerva na pojistná plnění

Tento typ rezervy pojišťovna vytváří v okamžiku nahlášení pojistné události v průběhu účetního období. Jedná se o finanční vyjádření objemu peněžních prostředků, jež jsou třeba k vyrovnání veškerých závazků z pojistných událostí, které do daného okamžiku nastaly, zvýšeného o částku nákladů na likvidaci pojistných událostí. Případně se rezerva snižuje o sjednanou spoluúčást. Rezerva slouží jak pro životní, tak neživotní pojištění. Rezerva se tvoří v několika vrstvách (Bokšová, 2010):

- Pojistná plnění z pojistných událostí **hlášených** do konce účetního období, avšak v běžném účetním období **nedošlo k jejich likvidaci** (neskončilo likvidační řízení a škoda nebyla vyřízena).
- Pojistná plnění z pojistných událostí, které **vznikly** v běžném účetním období, ale **nebyly** do konce účetního období **nahlášený**.
- **Likvidační náklady**, co jsou náklady související s vypořádáním pojistné události např. poplatky externím likvidátorům, mzdy interních likvidátorů apod.

První dvě vrstvy představují dohromady pojistné události nevyřízené do konce účetního období. V účetním období, kdy pojistná událost nastane, je rezerva na

pojistná plnění vytvořena a v roce, kdy je pojistná událost zlikvidována, dochází k jejímu rozpuštění. K účetnímu zachycení této rezervy slouží účet 443 – Rezerva na pojistná plnění a příslušný nákladový a výnosový technický účet k životnímu a neživotnímu pojištění. I v tomto případě prostředky pojišťovna investuje do finančního umístění. (Janasová, 2006)

Důležité je vést analytickou evidenci, aby bylo možné určit, kterou část tvoří rezervy nahlášené, ale nezlikvidované, a kterou část tvoří rezervy vzniklé, ale nenahlášené. Tento typ rezervy stejně jako rezerva na nezasloužené pojistné vstupuje do zajištění, snižuje se tedy její výše o podíl zajistitele.

6.1.3 Rezerva na prémie a slevy

Technická rezerva na pojistné prémie a slevy se tvoří jak v životním, tak neživotním pojištění na krytí nákladů pojišťoven v podobě premií a slev poskytnutých v budoucnu klientům na základě uzavřených pojistných smluv a v souladu s pojistnými podmínkami. Hlavním záměrem existence tohoto typu rezervy je motivovat klienty k aktivitám, které vedou ke snížení rizika výskytu škod. Tyto prémie a slevy jsou určeny pro tzv. bezproblémové klienty. Rezerva na prémie a slevy rovněž vstupuje do zajištění. (Balousek, Schránil, 2006)

Účetní zachycení této rezervy, jak uvádí Janasová (2006) je zajištěno prostřednictvím účtu 444 – Rezerva na prémie a slevy a příslušným nákladovým a výnosovým účtem. K čerpání rezervy dochází současně se zachycením předpisu premie.

6.1.4 Rezerva pojistného neživotních pojištění

Tento typ rezervy se vytváří k těm pojistným odvětvím, u nichž se pojistné stanovuje dle vstupního věku. Nevytváří se na plnění z pojištění odpovědnosti a z pojištění úrazu formou důchodu, k tomuto účelu se užívá rezerva na pojistné plnění. Jedná se např. o rezervu na stárnutí, která slouží ke krytí nedostatku pojistného na výplatu škod v následujících obdobích v souvislosti s pojištěním léčebných výdajů a pracovní neschopnosti.

Rezerva pojistného neživotních pojištění se účtuje prostřednictvím účtu 447 – Rezerva pojistného neživotních pojištění a nákladového účtu 507 – Tvorba jiných rezerv v případě její tvorby nebo výnosového účtu 607 – Použití jiných rezerv v případě jejího čerpání. (Bokšová, 2010)

6.1.5 Jiné rezervy

Jiné rezervy se vztahují na rizika spojená s pojištěním, avšak nejsou v přímé spojitosti s předepsaným pojistným a s náklady na pojistná plnění. Do této kategorie spadají všechny ostatní, výše neuvedené rezervy související s dodatečným zajištěním závazků tak, aby pojišťovna tyto závazky splnila. O důvodech tvorby a způsobu výpočtu jiné technické rezervy komerční pojišťovna informuje Českou národní banku. (Vávrová, 2014)

Pro účetní zachycení se využívá účet 449 – Jiné technické rezervy, který je nutné analyticky dělit, neboť může zahrnovat různé rezervy, které se sebou nesusouvějí. Tyto rezervy jsou předmětem zajištění, je nutné proto v případě, že je uzavřena zajišťovací smlouva, výši rezervy redukovat o podíl zajišťovatele. Patří sem například rezervy vyplývající ze zemědělské činnosti. (Bokšová, 2010)

V následující tabulce je uveden přehled všech rezerv vytvářených jak pro životní, tak pro neživotní pojištění a jejich účetní zachycení prostřednictvím účtů z účtové skupiny 44 – Technické rezervy, jak bylo popsáno výše. Tyto prostředky pak pojišťovna investuje do majetku v účtové skupině 1 neboli do finančního umístění v závislosti na tom, o jaký typ rezervy se jedná (resp. o jaký typ pojištění, zda rezervotvorné nebo rizikové).

Tab. 19 Účetní zachycení rezerv společné pro životní a neživotní pojištění

Poznámka	MD	D
Tvorba rezervy na nezasloužené pojistné	505/523	441
Rozpuštění rezervy na nezasloužené pojistné	441	605/623
Tvorba rezervy na pojistná plnění	503/525	443
Rozpuštění rezervy na pojistná plnění	443	603/625
Tvorba rezervy na prémie a slevy	507/509	444
Čerpání rezervy na prémie a slevy	444	604/629
Tvorba rezervy pojistného neživotních pojištění	507	447
Čerpání rezervy pojistného neživotních pojištění	447	607
Tvorba jiné rezervy	507/529	449
Čerpání jiné rezervy	449	607/629
Finanční umístění technické rezervy	1xx	235

6.1.6 Rezerva pojistného životních pojištění

Rezerva slouží ke krytí budoucích závazků ze životních pojištění. Reprezentuje současnou hodnotu veškerých závazků vyplývajících z jednotlivých pojistných smluv životního pojištění včetně podílů na zisku neboli podílu na přebytcích pojistného a rezerv nákladů spojených se správou pojištění po odpočtu současné hodnoty pohledávek z těchto smluv (budoucích splatné pojistné).

Tato rezerva slouží k vyrovnávání přijatého pojistného v pojistných smlouvách zabezpečujících riziko smrti, které se s věkem pojištěného zvyšuje. Na počátku pojistné doby je pojistné plnění nižší než pojistné a rezerva se přenáší do obdo-

bí, kdy je pojistné plnění vyšší. Rovněž slouží k pokrytí pojistných částek osobám při dožití se sjednané doby.

Rezerva se účtuje prostřednictvím účtu 442 – Rezerva pojistného životních pojištění a nákladového účtu 527 – Tvorba rezervy pojistného životních pojištění, resp. 627 – použití rezervy pojistného životních pojištění. (Vávrová, 2014)

6.1.7 Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry

Jde rovněž o typ rezervy vytvářené pouze k životnímu pojištění. Na základě zákona o pojišťovnictví ji vytváří pojišťovny, jež v minulosti nabízely produkty životního pojištění s vysokou technickou úrokovou mírou (představuje garantovaný podíl na výnosech z finančního umístění pro klienta) a v současnosti předpokládaný výnos aktiv pojišťovny nedostačuje k úhradě závazků vyplývajících z použití technické úrokové míry. Způsob jejího výpočtu je povinna pojišťovna informovat a předložit orgánu dohledu ke schválení v případě, že zjistí nedostatečnost výnosu aktiv.

Tento druh rezervy je do účetnictví pojišťoven zachycen prostřednictvím účtu 449 – Jiné rezervy a nákladového účtu 529 – Tvorba jiných rezerv, resp. 626 – Použití jiných rezerv v případě jejího čerpání. Rezerva není předmětem zajištění. (Janasová, 2006)

V tabulce č. 20 je zobrazeno účetní zachycení rezerv vytvářených pouze v životním pojištění, jak bylo popsáno výše, vyjma rezervy životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, neboť se jedná o samostatnou položku v pasivech pojišťovny, ke které je zároveň příslušná i specifická účtová skupina, pokud se jedná o finanční umístění těchto prostředků.

Tab. 20 Účetní zachycení rezerv vytvářených k životnímu pojištění

Poznámka	MD	D
Tvorba rezervy pojistného životních pojištění	527	442
Čerpání rezervy pojistného životních pojištění	442	627
Tvorba rezervy na splnění závazků z použité technické úrokové míry	529	448
Čerpání rezervy na splnění závazků z použité technické úrokové míry	448	629
Finanční umístění technické rezervy	1xx	235

6.1.8 Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník

Tento druh rezervy je vytvářen pouze k životnímu pojištění a vztahuje se k účtové skupině 14 - Finanční umístění v životním pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník. Je vymezena ke krytí závazků pojišťovny vůči pojištěným a to v případě, kdy riziko proměnlivosti nebo růstu investovaných prostředků pojistného nese pouze pojištěný. Jedná se o produkt životního pojištění, který vedle funkce pojistné má i funkci investiční. Na základě pojistné smlouvy klient pojišťovně svěruje prostředky, aby je jeho jménem zhodnocovala především formou obchodování na kapitálovém trhu, ale riziko ztráty nese klient, nikoliv pojišťovna. Díky těmto specifickým je nutné prostředky tohoto pojištění evidovat odděleně od ostatních typů životních pojištění, proto i rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, tvoří zvláštní a oddělenou položku ve struktuře pasiv pojišťovny, stejně tak i finanční umístění prostředků. Tato rezerva nevstupuje do zajištění. (Bokšová, 2010)

Tab. 21 Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník

Poznámka	MD	D
Tvorba rezervy životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	529	446
Čerpání rezervy životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	446	629
Finanční umístění v životním pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	14x	235

Zdroj: Janasová (2006), vlastní zpracování

6.1.9 Vyrovnávací rezerva

Někdy je vyrovnávací rezerva označována také jako výkyvová nebo rezerva na vyrovnání mimořádných rizik. Jak uvádí zákon o pojišťovnictví, tato rezerva se vytváří k produktu pojištění úvěru a k odvětvím neživotních pojištění pro pojištění rizik, u kterých dochází ke značným výkyvům ve škodním poměru²⁶ např. živelné pohromy. Na rozdíl od rezervy na pojistná plnění, která se vytváří k očekávaným nákladům z uzavřených pojistných smluv, vyrovnávací rezervy se vztahuje ke škodním výkyvům ve škodním poměru zapříčiněných skutečnostmi, jež jsou nezávislé na vůli pojišťovny. Rezerva je určena na vyrovnání zvýšených nákladů na pojistná plnění právě z důvodu těchto výkyvů.

Plní dvě funkce, a to funkci vyrovnávací a bezpečnostní. Vyrovnávací funkce znamená, že tvorbou a použitím této rezervy se náklady pojišťovny udržují blíže svým průměrným hodnotám, resp. díky rezervě náklady nejsou neúměrně vysoké

²⁶ Jedná se o poměr mezi pojistným plněním a zaslouženým pojistným.

ve srovnání s ostatními účetními obdobími. Bezpečnostní funkce spočívá v tom, že existence vyrovnávací rezervy umožňuje vytvořit zdroje krytí v případě nepříznivého škodního průběhu.

K účetnímu zachycení slouží účet 445 - Vyrovnávací rezerva a nákladový účet 509 – Tvorba vyrovnávací rezervy, v případě čerpání pak výnosový účet 606 – Použití vyrovnávací rezervy. I tato rezerva nevstupuje do zajištění, neboť její tvorba představuje jakousi formu zajištění neživotního pojištění. (Bokšová, 2010)

6.1.10 Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů

Rezerva tvoří podle zvláštního právního předpisu pojišťovny, které provozují pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, v souladu se zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla (povinné ručení) a vychází z členství pojišťovny v České kanceláři pojistitelů (ČKP).²⁷ Rezerva slouží k plnění závazků ČKP, ke kterým nemá vytvořena odpovídající aktiva a tvoří se v rozsahu, ve kterém se pojišťovna podílí na závazcích ČKP.

Rezerva se zachycuje na účtu 449 – Jiné rezervy a na nákladovém účtu 507 – Tvorba jiných rezerv v případě tvorby a 607 – použití jiných technických rezerv v případě jejího rozpouštění. Rezerva je v rámci účtu 449 evidována odděleně kvůli zvýšení vypovídací schopnosti v souladu se zákonem o účetnictví. (Janasová, 2006)

Tab. 22 Účetní zachycení rezerv vytvářených k neživotnímu pojištění

Poznámka	MD	D
Tvorba vyrovnávací rezervy	509	445
Čerpání vyrovnávací rezervy	445	609
Tvorba rezervy na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů	507	449
Čerpání rezervy na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů	449	607

6.1.11 Testování postačitelnosti technických rezerv

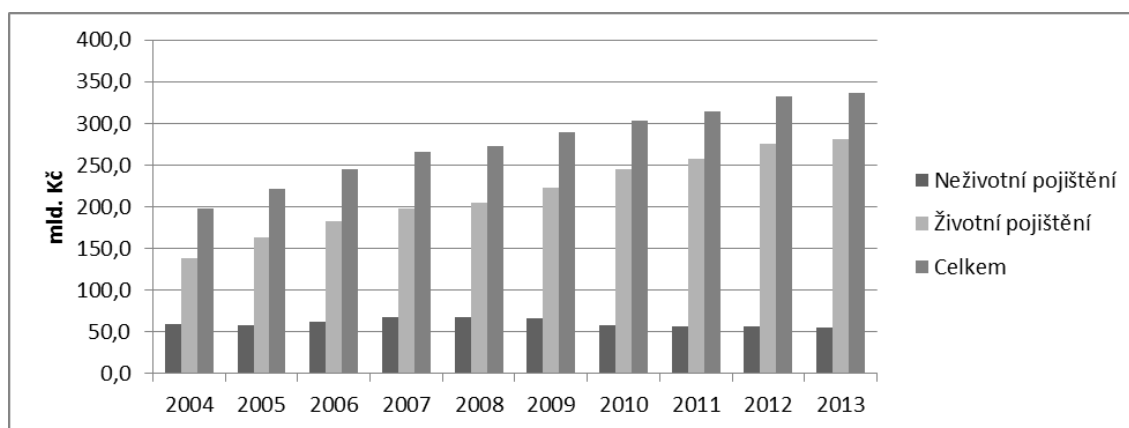
V souladu s požadavky stanovené v IFRS 4 – Pojistné smlouvy se v pojišťovnách k datu účetní závěrky provádí testování postačitelnosti technických rezerv, které spočívá v posouzení jejich výše z hlediska splnitelnosti závazků pojišťovny vyplývajících z pojistných smluv. Pojišťovny používají aktuální odhady budoucích pe-

²⁷ Členy České kanceláře pojistitelů jsou pojišťovny, jež chtějí provozovat povinné ručení na území České republiky.

něžních toků plynoucí z pojistných smluv. Testování se provádí pro každý druh rezervy resp. pro každý druh pojištění zvlášť, jak již bylo zmíněno, vždy k datu účetní závěrky.

Česká společnost aktuárů (2014) vydala směrnici pro testování rezerv životního a neživotního pojištění, samozřejmě v souladu s IFRS 4. Dle této směrnice jsou rezervy neživotního pojištění považovány za postačitelé, pokud účetní hodnota závazků snižená o časově rozlišené pořizovací náklady není menší než reálná hodnota závazků vyplývajících ze smluv neživotních pojištění. Berou se v úvahu odhady nejen smluvních, ale i souvisejících peněžních toků, např. náklady na likvidace pojistných událostí.

Obdobně se testují na postačitelnost i rezervy životního pojištění. K tomuto účelu se využívá model diskontovaných peněžních toků.²⁸ K diskontování se užívá křivka bezrizikových úrokových měr. Jak uvádí Bokšová (2010), pojistný kmen se dělí do skupin a v rámci nich je počítána minimální hodnota pojistných závazků na základě nejlepšího odhadu předpokládaného budoucího vývoje vstupních parametrů (úmrtnost, odbytné, legislativní změny apod.). Jestliže je výsledkem nepostačitelnost technických rezerv, rozdíl se zachytí ve výkazu zisků a ztrát. U krátkodobých pojištění se nemusí provádět diskontování, jelikož vliv diskontování není významný.

Obr. 2 Vývoj ve velikosti technických rezerv členů České asociace pojišťoven (v mld. Kč)
Zdroj: ČAP (2004 - 2013), vlastní zpracování

Na obrázku č. 2 lze spatřit vývoj ve velikosti technických rezerv vytvořených členy České asociace pojišťoven (ČAP) v čisté výši v letech 2004 až 2013. V celém sledovaném období jednoznačně převažuje odvětví životního pojištění. Dle ČAP (2013) vzrostl celkový objem technických rezerv o 1,5 % oproti roku 2012 a to jen díky růstu v oblasti technických rezerv životního pojištění o 2,4 %. Naopak v případě neživotního pojištění došlo k meziročnímu poklesu ve výši technických rezerv o 3,2 %.

²⁸ Peněžní tok jsou předpis pojistného, pojistná plnění včetně odbytného, správní, pořizovací a investiční náklady.

V následující tabulce lze spatřit, jaká je struktura v celkových vytvořených technických rezervách členy ČAP za rok 2013. Celkem bylo vytvořeno zhruba 367 mld. Kč technických rezerv v hrubé výši a po snížení o podíl zajištětele v hodnotě asi 337 mld. Kč. U některých druhů se hrubá i čistá výše rovnají a to z toho důvodu, že tyto rezervy nevstupují do zajištění, proto se jejich hodnota nesnižuje o podíl zajištětele.

Tab. 23 Struktura technických rezerv vytvářených členy ČAP za rok 2013 (v tis. Kč)

Rezerva	Hrubá výše	Čistá výše
Rezerva na nezasloužené pojistné	21 013 438	15 947 134
Rezerva pojistného životních pojištění	185 545 509	184 698 340
Rezerva na pojistná plnění	67 316 257	43 497 737
Rezerva na prémie a slevy	3 008 538	2 815 905
Vyrovnávací rezerva	602 450	602 450
Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry	1 780 267	1 780 267
Rezerva pojistného neživotních pojištění	490 459	489 783
Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky ČKP	3 714 754	3 714 754
Jiné technické rezervy	20 014	20 014
Rezerva na životní pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	83 267 272	83 267 272
Technické rezervy celkem	366 758 958	336 833 656

Zdroj: ČAP (2014), vlastní zpracování

Největší podíl na celkové výši technických rezerv má rezerva pojistného životních pojištění, která byla vytvořena ve výši zhruba 185 mld. Kč po odečtení podílu zajištětele. Druhá největší rezerva v pořadí je rezerva na životní pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník a to ve výši asi 83 mld. Kč. Tato rezerva nevstupuje do zajištění, proto se její hrubá i čistá výše rovnají. Naopak nejméně ze všech rezerv tvoří oblast jiné technické rezervy a to ve výši asi 20 mld. Kč, opět jak v hrubé, tak čisté výši, neboť není předmětem zajištění.

6.2 Problematika finančního umístění

Důležitou součástí činností pojišťoven je, kromě poskytování pojistné ochrany, investiční činnost, kterou se rozumí nakládání s aktivy v podobě finančního umístění prostředků technických rezerv. Dle Bokšové (2010) a ČNB (2014) představuje finanční umístění významnou položku v aktivech pojišťovny. Jedná se o investované volné prostředky z vybraného pojistného u životního a neživotního pojištění, které pojišťovna prostřednictvím trhu umísťuje do aktiv. Díky časovému nesouladu mezi vybraným pojistným a pojistnou událostí pojišťovny nakládají se svěřenými prostředky a vykonávají tak kapitálovou činnost, jak jim povoluje legislativní rámec. Tato činnost patří mezi důležité ekonomické aktivity pojišťovny, jelikož spravují kapitál důležitý pro rozvoj ekonomiky a mají ve vyspělých ekonomikách svůj stále se zvyšující podíl na hrubém domácím produktu.

Záměrem každé pojišťovny je získat maximální zhodnocení vložených prostředků, přičemž jsou do značné míry omezeny a nemohou investovat do aktiv jen na základě svého uvážení. Musí respektovat určitá legislativní nařízení a omezení, čímž se odlišují od běžného podnikatelského subjektu. Tato činnost tedy podléhá silné regulaci.

Na základě zákona o pojišťovnictví se do pojmu finanční umístění řadí majetek, jehož zdrojem jsou technické rezervy. Výše musí tedy odpovídat minimálně výši technických rezerv a tento majetek pak slouží k úhradě závazků ze sjednaných pojištění. Jde vlastně na straně aktiv pojišťovny o formu investování prostředků technických rezerv na straně pasiv.

Dle vyhlášky č. 502/2002 Sb. je finančním umístěním majetek, který se účetně zaznamenává v účtové třídě 1 – Finanční umístění a lze jej krýt nad rámec technických rezerv vlastními zdroji pojišťovny, neboť by měl být vytvořen v dostatečné výši, aby byla zajištěna splnitelnost závazků pojišťovny z uzavřených pojistných smluv. Do účtové třídy 1 – Finanční umístění se řadí veškeré nemovitosti a finanční majetek ve vlastnictví pojišťovny bez ohledu na to, z jakých zdrojů byly pořízeny. Ostatní složky Finančního umístění lze vykázat v této účtové třídě pouze v tom případě, pokud byly skutečně získány z prostředků technických rezerv.

S majetkem zařazeného v účtové skupině 1 nemůže pojišťovna volně nakládat, protože hlavním cílem je zachovat hodnotu a likviditu majetku pro řádné a včasné uspokojení zákazníků pojišťovny. Tento majetek nemůže být účetně odpisován a rovněž k jeho částem nemohou být tvořeny opravné položky. Stejně jako technické rezervy se finanční umístění k datu účetní závěrky přeceňuje reálnou hodnotou s dopadem do výkazu zisků a ztrát nebo do vlastního kapitálu.

Při investování svěřených prostředků se pojišťovny snaží dodržet základní kritéria, jimiž jsou **bezpečnost, výnosnost a likvidita**. Jak uvádí Vávrová (2014), při investování prostředků je pojišťovna povinna dodržet následující zásady:

- **Zásadu bezpečnosti**, což znamená, že jednotlivé položky finančního umístění musí poskytovat záruku návratnosti vložených prostředků.
- **Zásadu rentability**, kdy složky finančního umístění zabezpečí výnos z jejich držby případně zisk z jejich prodeje.

- **Zásadu likvidity**, při které pojišťovny umísťují svěřené prostředky takovým způsobem, aby část finančního umístění byla pohotově k dispozici na výplatu pojistných plnění ve lhůtě podle zvláštního právního předpisu a v závislosti na charakteru pojišťovací či zajišťovací činnosti.
- **Zásadu diverzifikace**, v rámci níž jsou prostředky investované do složek finančního umístění rozloženy mezi větší počet právnických osob, které nejsou nijak úzce propojeni a nejednají ve shodě na základě obchodního zákoníku.

Komerční pojišťovny drží na bankovních účtech takovou výši peněžních prostředků, kterou potřebují na krytí běžných denních výdajů. Jelikož existují určité druhy odvětví a pojištění, u nichž může nastat situace, kdy pojišťovna potřebuje okamžitě větší objem prostředků, ukládají část svých aktiv do vysoce likvidních krátkodobých investic, které se vyznačují poměrně vysokou likviditou. Jedná se například o krátkodobá bankovní depozita a krátkodobé cenné papíry, jako jsou směnky či depozitní certifikáty. Ostatní prostředky pak ukládají do střednědobých nebo dlouhodobých investic nejčastěji v podobě cenných papírů s pevně stanoveným úrokem, kam se řadí obligace a akcie. Další možností jsou investice do nemovitostí a dále větší část prostředků ukládají skrze hypoteční úvěry a jiné půjčky. Díky vstupu České republiky do Evropské unie mohou pojišťovny investovat do většího množství druhů instrumentů na území celé unie, neboť před vstupem do EU mohly ukládat prostředky do některých položek pouze na území ČR.

Část průměrného stavu finančního umístění je povinna pojišťovna uložit způsobem zabezpečující splnitelnost závazků vyplývajících z její činnosti. Tento průměrný stav je definován zákonem o pojišťovnictví č. 277/2009 Sb. a počítá se vždy k poslednímu dni kalendářního měsíce a to tak, že se souhrn stavu finančního umístění k prvnímu a poslednímu dni konkrétního měsíce vydělí dvěma. Minimálně 30 % vypočteného průměrného stavu musí být uloženo do státních pokladničních poukázek, depozit, depozitních certifikátů, státních dluhopisů a dluhopisů vydaných bankou s povolením provozovat činnost na území ČR. Toto minimum je stanoveno z důvodu zabezpečení splnitelnost závazků z pojišťovací a zajišťovací činnosti ve stanovených lhůtách.

Při tvorbě skladby finančního umístění se musí pojišťovny řídit limity stanovenými jako maximální podíl na celkových technických rezervách. Skladbu finančního umístění upravuje zákon o pojišťovnictví, jež rovněž stanovuje, do jakých finančních instrumentů mohou komerční pojišťovny investovat. Prováděcí vyhláška č. 434/2009 Sb. určuje limity pro jednotlivé složky a podmínky, při nichž lze tyto položky do skladby finančního umístění zahrnout.

Skladbu finančního umístění a limity pro jednotlivé položky lze nalézt v příloze E. Jen pro představu je možné uvést, že jednou z částí finančního umístění jsou například dluhopisy vydané členským státem nebo jejich centrální bankou, nebo kótované komunální dluhopisy či nemovitosti na území členských států apod. Pro dluhopisy, včetně pokladničních poukázek, vydané členským státem EU/EHP nebo jeho centrální bankou platí limit až 100 % z celkových technických rezerv. Naopak pro kótované komunální dluhopisy je stanoven limit nejvýše 20 % z celkových technických rezerv.

Jak již bylo zmíněno, finanční umístění se účetně zachycuje v účtové skupině 1 – Finanční umístění a ta se dále dělí do následujících účtových skupin:

- 10 – Pozemky a stavby (věci nemovitě),
- 11 – Finanční umístění v podnikatelských seskupeních a ostatní dlouhodobé pohledávky,
- 12 – Jiná finanční umístění,
- 13 – Depozita při aktivním zajištění,
- 14 – Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník.

Definici jednotlivých výše vymezených skupin finančního umístění poskytuje prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 502/2002 Sb.

6.2.1 Pozemky a stavby

Dle prováděcí vyhlášky k zákonu o účetnictví účtová skupina 10 - Pozemky a stavby zahrnují provozní nemovitosti, které pojišťovna využívá výhradně k pojišťovací a zajišťovací činnosti, ale také nemovitosti neprovozní užívané k podnikání mimo hlavní činnost pojišťovny, určené např. k pronájmu. V rozvaze jsou odděleně uváděny pouze nemovitosti provozní. Nemovitosti jsou považovány za relativně bezpečnou investici. Jak je uvedeno v příloze E, pojišťovna může investovat do nemovitostí až do 20 % celkových technických rezerv.

Pozemky a stavby se oceňují k datu uskutečnění účetního případu pořizovací cenou, případně reprodukční pořizovací cenou (darování) nebo ve vlastních nákladech. Pořízení věcí nemovitých se zachycuje na účtu 221 – Pořízení nehmotného a hmotného majetku, kde je pak vykalkulována celková pořizovací cena, tedy cena pořízení a vedlejší náklady. K datu účetní závěrky se oceňují reálnou hodnotou. Odděleně se tržní hodnotou ocení každý pozemek a stavba a to nejméně jednou za 5 let. Oceňovací rozdíl se zachytí rozvahově, do kapitálových fondů na účet 404 – Oceňovací rozdíly z přecenní majetku a závazků a současně jako snížení či zvýšení ocenění pozemků a staveb. Až v okamžiku prodeje se tento oceňovací rozdíl promítne do výsledku hospodaření prostřednictvím účtu 639/664 – Přírůstky hodnot finančního umístění resp. 539/564 – Úbytky hodnoty finančního umístění. V následující tabulce je uveden příklad účtování. (Janasová, 2006)

Tab. 24 Příklad účtování o pozemcích a stavbách

Poznámka	MD	D
Přijatá faktura od dodavatele na koupi budovy/pozemku	221	363/369
Vedlejší pořizovací náklady	221	363/369
Úhrada faktury od dodavatele	363/369	235
Zařazení nemovitosti do užívání	101/102	221
Kladné přecenění na reálnou hodnotu	101/102	404
Záporné přecenění na reálnou hodnotu	404	101/102
Vystavená faktura za prodej nemovitosti	323/328	638/655
Vyřazení nemovitosti z evidence	538/555	101/102
Zúčtování kladného oceňovacího rozdílu	639/664	404
Zúčtování záporného oceňovacího rozdílu	404	539/564
Úhrada vystavené faktury	235	323/328

6.2.2 Investiční nástroje

Investiční nástroje jsou zachyceny v účtových skupinách 11, 12 a 13. Definice těchto skupin je rovněž jako v předchozím případě uvedena v prováděcí vyhlášce k zákonu o účetnictví pro pojišťovny:

- Součástí položky **Finanční umístění v podnikatelských seskupeních** jsou majetkové účasti v podnicích, v nichž má pojišťovna rozhodující a podstatný vliv, podílové cenné papíry, podíly a vklady, obligace a ostatní dluhopisy vydané podniky, aj. Záměrem pojišťovny je držba těchto cenných papírů po delší dobu, případně se přímo podílet na řízení podniků.
- **Jiná finanční umístění** zahrnují akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem, dluhopisy a ostatní cenné papíry s pevným výnosem nespádající do položky finanční umístění v podnikatelských seskupeních, a které pojišťovny nakupují za účelem obchodování s nimi.
- **Depozita při aktivním zajištění** jsou součástí rozvahy pojišťovny, která přebírá rizika do zajištění a představují pohledávky zajišťovatele za pojišťovnou tzv. prvopojistitelem ve výši záručních depozit složených zajišťovatelem u prvopojistitele nebo u třetí strany nebo ve výši, která je stanovena těmito osobami.

Prostředky vztahující se k životnímu pojištění jsou často investovány do dlouhodobých finančních nástrojů s pevným úrokem, jimiž jsou státní pokladniční pou-

kázky, hypoteční zástavní listy, dluhopisy a termínovaná depozita. U neživotního pojištění naopak převažují spíše krátkodobá depozita.

Majetkové a dluhové cenné papíry v účtové skupině 11 - Finanční umístění v podnikatelských seskupeních se k datu uskutečnění účetního případu oceňují pořizovací cenou, neboli cenou pořízení a náklady na pořízení cenného papíru.

Tab. 25 Účtová skupina 11 – Finanční umístění v podnikatelských seskupeních

Poznámka	MD	D
Nákup majetkové účasti či dluhového cenného papíru	11x	235
Kladný oceňovací rozdíl ²⁹	11x	404
Záporný oceňovací rozdíl	404	11x

Zdroj: Bokšová (2010), vlastní zpracování

K rozvahovému dni, jak uvádí Pwc ve vzorové účetní závěrce pro pojišťovny (2014), se pak oceňují reálnou hodnotou s dopadem do vlastního kapitálu. Do výsledku hospodaření se oceňovací rozdíly promítnou až v okamžiku realizace cenného papíru stejně jako v předchozím případě u pozemků a staveb. K zachycení oceňovacího rozdílu slouží opět účet 404 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetků a závazků souvztažně s příslušným majetkovým účtem. U dluhopisů držných do splatnosti je v okamžiku data splatnosti oceňovací rozdíl rozpuštěn proti majetkovému účtu.

V souvislosti s dluhovými cennými papíry je vhodné uvést dodatek týkající se změny v oceňování dluhopisů držných do splatnosti v souladu s novelou zákona o účetnictví k 1. 1. 2010, neboť pokud je emitentem členský stát Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj a jejichž hodnocení bylo minimálně dvěma mezinárodně uznávanými ratingovými agenturami stanoveno alespoň na úroveň České republiky a nejedná se o finanční umístění vztahující se k závazkům ze životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, nejsou tyto dluhopisy přeceňovány na reálnou hodnotu, jako ostatní položky finančního umístění, čímž dochází k přiblížení k úpravě obsažené v IFRS.

Obchodovatelné cenné papíry zachycené v účtové skupině 12 – Jiná finanční umístění se při prvotním zachycení oceňují pořizovací případně reprodukční pořizovací cenou. K datu účetní závěrky se pak přeceňují opět reálnou hodnotou, avšak oceňovací rozdíl se oproti předchozím případům vykazuje výsledkově prostřednictvím účtu 539/564 - Úbytky hodnot finančního umístění resp. 639/664 – Přírůstky hodnot finančního umístění souvztažně proti příslušnému majetkovému účtu, jak je znázorněno v tabulce č. 26. Jakmile je cenný papír prodán, nejprve se vyřadí z evidence, k čemuž se využije účet 538/555 - Náklady na realizaci fi-

²⁹ Stejným účetním zápisem se rozpouští oceňovací rozdíl v případě dluhopisu držného do splatnosti v závislosti na charakteru oceňovacího rozdílu.

nančního umístění proti majetkovému účtu a následně zachytí jeho prodej prostřednictvím účtu 638/655 – Výnosy z realizace finančního umístění. (Bokšová, 2010)

Tab. 26 Účtová skupina 12 – Jiná finanční umístění

Poznámka	MD	D
Nákup akcií či jiného finančního umístění	12x	235
Kladný oceňovací rozdíl	12x	639/664
Záporný oceňovací rozdíl	539/564	12x
Vyřazení z evidence	538/555	12x
Výnos z prodeje	235	638/655

Účtovou skupinu 13 – Depozita při aktivním zajištění používá pojišťovna (případně zajišťovna), jež provozuje zajištění, tedy aktivní zajištění ve formě záručních depozit složených u prvopojistitele. Jak uvádí Bokšová (2010) představují vlastně pohledávku zajišťovatele za prvopojistitele. Jako zajištění depozitum se převádí buď peněžní prostředky, nebo cenné papíry, které požaduje prvopojistitel od zajišťovatele jako záruku splnění jeho budoucích závazků. Pokud zajišťovatel svým povinnostem nedostal, má prvopojistitel oprávnění odškodnit se z těchto prostředků. Zajištění depozitum nelze využít k úhradě dlužných sald. Zajišťovna účtuje o úbytku majetku a vzniku pohledávky ze složených depozit u prvopojistitele. Tyto pohledávky nelze pak vzájemně zúčtovat s jinými pohledávkami zajišťovatele za prvopojistitelem, ani je nelze vzájemně zúčtovat se závazky zajišťovatele k prvopojistiteli. Jelikož jsou depozita při aktivním zajištění součástí finančního umístění, rovněž se k rozvahovému dni přeceňují na reálnou hodnotu s dopadem do výkazu zisku a ztrát, stejně jako v minulém případě. (Pwc, 2014)

6.2.3 Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník

Odděleně je v rámci rozvahy vykazováno finanční umístění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, kdy se jedná o specifické produkty životního pojištění, v rámci nichž pojišťovna nabízí klientovi, který má zájem o tento druh životního pojištění, možnost investovat do cenných papírů a podílových listů, o nichž pojistník sám rozhodne. Podmínky investování jsou upraveny pojistnou smlouvou a riziko nese sám pojistník. Pojišťovna stanovuje pojistnou ochranu, pojistnou částku pro případ smrti, minimální a maximální pojistné, v rámci něhož bude klient hradit pojistné.

Velikost finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník na straně aktiv, odpovídá velikosti technické rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník na straně pasiv, jak bylo zmíně-

no v kapitole pojednávající o technických rezervách. K datu účetní závěrky se tento druh finančního umístění přeceňuje na reálnou hodnotu přímo do výsledku hospodaření běžného roku, jako tomu bylo v předešlém případě. V závislosti na přírůstcích a úbytcích hodnot finančního umístění dochází také ke změnám ve velikosti tomu odpovídající rezervy. (Pwc, 2014)

Tabulka č. 27 shrnuje účetní zachycení oceňovacích rozdílů složek finančního umístění, jak bylo popsáno v předchozím textu.

Tab. 27 Účetní zachycení oceňovacích rozdílů složek finančního umístění

Položka finančního umístění	Dopad rozdílu z přecenění
Pozemky a stavby	Vlastní kapitál
Investiční nástroje	
- finanční nástroje v podnikatelských seskupeních	Vlastní kapitál
- jiná finanční umístění (CP k obchodování)	Výkaz zisku a ztrát
- depozita při aktivním zajištění	Výkaz zisku a ztrát
Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	Výkaz zisku a ztrát

Ve zprávě o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2013 uvádí ČNB přehled o struktuře aktiv tuzemských pojišťoven a jejich procentuální zastoupení na sumě aktiv. Finanční umístění na základě těchto údajů tvoří nejvýznamnější část aktiv v bilanci pojišťoven. Nicméně, jak uvádí ČNB (2013), jeho podíl se mírně snižuje, přičemž k poslednímu dni roku 2013 tvořilo finanční umístění 74,6 % celkových aktiv. Došlo k meziročnímu poklesu o 1,2 procentního bodu oproti předchozímu roku na úkor zvýšení podílu finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, které se podílí na celkových aktivech v hodnotě 15,9 %. Nejvyššího podílu na finančním umístění dosahují dluhové cenné papíry ve výši 58,9 % v roce 2013. Následují akcie a depozita u finančních institucí s podílem ve výši 5,1 % na celkových aktivech.

Tab. 28 Struktura finančního umístění v letech 2011 – 2013 v mil. Kč

Položka	2011	2012	2013
Finanční umístění	309 576	323 155	330 360
- nemovitosti	4 813	4 882	5 144
- majetkové účasti	13 599	16 778	19 984
- akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem	19 402	20 056	22 698
- dluhové cenné papíry	248 488	259 726	260 579
- depozita u finančních institucí	23 095	23 342	22 679
- jiná finanční umístění	179	371	-694
Finanční umístění životního pojištění, je-li nosičem investičního rizika pojistník	51 759	63 864	70 296

Zdroj: ČNB (2014), vlastní zpracování

6.3 Reálná hodnota

Reálnou hodnotu definuje zákon o účetnictví jako nestranně stanovenou předpokládanou, tedy reálně dosažitelnou za tržních podmínek existujících k datu jejího stanovení. Reálná hodnota není nijak blíže specifikována v tomto zákoně, je v něm pouze uveden výčet způsobů, jak ji stanovit a to následujícími postupy:

- **tržní hodnota**, která je definována jako hodnota, jež je vyhlášena k okamžiku ocenění na tuzemské nebo zahraniční burze či jiném regulovaném trhu, tedy hodnota, která se jí k tomuto okamžiku blíží nejvíce,
- **ocenění kvalifikovaným odhadem příp. posudkem znalce**, pokud není k dispozici tržní hodnota, nebo pokud tato hodnota nepředstavuje reálnou hodnotu,
- **ocenění podle zvláštních právních předpisů**, pokud nelze postupovat podle předešlých postupů.

Pokud nelze reálnou hodnotu stanovit, použijí se oceňovací techniky užívané při pořízení majetku a závazků. Dluhopisy a jiné cenné papíry s pevným výnosem pojišťovna oceňuje pořizovací cenou zvýšenou, resp. sníženou o úrokové výnosy, resp. náklady neboli amortizovanými náklady. U majetkových podílů s rozhodujícím či podstatným vlivem se užívá metoda ekvivalence, kdy je hodnota podílu upravována na hodnotu odpovídající míře účasti pojišťovny na vlastním kapitálu společnosti, v níž má majetkovou účast. Pokud nelze reálnou hodnotu stanovit, uvede tuto skutečnost účetní jednotka v příloze k účetní závěrce, aby bylo zřejmé, které položky byly na reálnou hodnotu přeceněny, a které nikoliv.

Dle IFRS je reálná hodnota a způsob jejího stanovení, vč. požadavků na zveřejnění týkající se stanovení reálné hodnoty, upravena standardem IFRS 13 - Oceňování reálnou hodnotou (IASPlus, 2015). Na základě úpravy v tomto standardu je reálná hodnota definována jako cena, která by byla získána v případě prodeje aktiva nebo uhrazena při převodu závazku v běžné transakci mezi účastníky trhu k datu ocenění. Transakce se uskutečňuje na hlavním trhu s aktivem nebo závazkem. V případě absence hlavního trhu se transakce odehrává na nejvýhodnějším trhu pro dané aktivum či závazek. Předpokládá se, že účastníci trhu jednají ve svém nejlepší ekonomickém zájmu.

V IFRS 13 – Ocenění reálnou hodnotou je uvedena tříúrovňová hierarchie stanovení reálné hodnoty a to na základě vstupů:

- úroveň 1 – stanovení reálné hodnoty na podkladu kótované (neupravené) ceny identického aktiva či závazku na aktivním trhu.
- úroveň 2 – pokud není možné stanovit reálnou hodnotu na základě kótované ceny identického aktiva či závazku, postupuje se dle úrovně 2, kdy se reálná hodnota odvozuje z údajů, které jsou pro dané aktivum či závazek objektivně zjistitelné (pozorovatelné) na trhu, a to buď přímo, nebo nepřímo. Jde například o kótovanou cenu obdobného aktiva či závazku.
- úroveň 3 – tato úroveň se pro stanovení reálné hodnoty užívá až jako poslední možnost. Pro stanovení reálné hodnoty se vychází ze vstupních údajů pro aktivum nebo závazek, které nejsou objektivně zjistitelné (pozorovatelné) na trhu. Vychází se tedy z vlastních informací a úsudků dané účetní jednotky.

Účetní jednotka použije oceňovací techniky, které zajistí maximální využití pozorovatelných vstupů a minimální využití nepozorovatelných vstupů. (Jílek, Svobodová, 2012)

7 Porovnání účetního výkaznictví komerčních pojišťoven dle české legislativy a IFRS

Následující kapitola se zabývá porovnáním rozdílů v účetním výkaznictví komerčních pojišťoven podle české legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví, jejichž požadavky byly popsány v předchozích kapitolách.

Nejdůležitějším rozdílem je rozdíl v chápání **definice pojistné smlouvy**. **Podle české legislativy**³⁰ je pojistná smlouva charakterizována jako smlouva o finančních službách, v nichž se pojistitel zavazuje, že v případě vzniku nahodilé události, poskytne v rozsahu sjednaném ve smlouvě plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné. Z pohledu české legislativy je kladen důraz na právní formu pojistné smlouvy. Její definice je zaměřena na plnění formálních náležitostí, které smlouva musí obsahovat, nikoliv na ekonomickou podstatu. V České republice mohou působit v oblasti poskytování pojistné ochrany pouze specializované instituce, jimž bylo uděleno povolení k provozu pojišťovací příp. zajišťovací činnosti od České národní banky. (Deloitte, 2012)

Naopak **podle IFRS** je důležitá ekonomická podstata pojistné smlouvy. Problematika pojistných smluv je řešena v IFRS 4 – Pojistné smlouvy a dle této úpravy se za pojistnou smlouvu považuje ta, na jejímž základě jedna strana, tedy pojišťovatel, přijímá významné pojistné riziko jiné strany, pojištěnce, tím, že souhlasí s kompenzací pojištěnce, pokud by pojištěnce určitá budoucí konkrétní nejistá pojistná událost ovlivnila negativním způsobem. Uzavřené pojistné smlouvy se testují, zda se jedná o pojistné smlouvy v souladu s IFRS 4 či investiční smlouvy. Pokud pojistná smlouva naplňuje znaky pojistné smlouvy, bude jako pojistná smlouva také vykazována.

V případě standardu také nezáleží na právní klasifikaci subjektu, vztahuje se tedy na všechny subjekty poskytující pojistnou ochranu a vydávají pojistnou smlouvu. Jak již bylo zmíněno, rozhodující je ekonomická podstata pojistné smlouvy. Definice pojistné smlouvy podle IFRS 4 rovněž konkrétněji určuje, jaký druh události musí nastat a nehovoří o závazcích pojistníka. Kromě toho IFRS obsahují také rozsáhlé požadavky na vykazování informací v souvislosti s pojistnými smlouvami v rámci účetní závěrky.

Za pojistnou smlouvu se v souladu s IFRS považuje například pojištění majetku proti krádeži nebo škodě nebo pojištění za škodu způsobenou při výkonu povolení. Naopak za pojistnou smlouvu se nepovažuje životní pojištění, u kterého pojistitel nenese významné riziko úmrtnosti. (IASPlus, 2015)

Z toho vyplývá, že pojistné smlouvy uzavírané v ČR institucemi, které získaly povolení k provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti, nemusí být dle IFRS 4 za pojistné smlouvy považovány. Pojišťovna vykazující podle platné české legislativy

³⁰ dle zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů

a současně do zahraničí dle IFRS, musí oddělit pojistné kmeny, jež nenaplnují znaky pojistné smlouvy podle IFRS 4 a tyto smlouvy, které jsou považovány za investiční smlouvy, zachytí jako finanční nástroje dle IAS 39. Je nutné podotknout, že v případě investičních smluv se nevytváří pojistně technické rezervy, nemohou tedy vznikat závazky z pojistných smluv.

V současnosti platná úprava pojistných smluv dle IFRS 4 – Pojistné smlouvy se označuje za tzv. první fázi, která obsahuje pouze definici pojistné smlouvy, avšak detailněji se nevěnuje účtování a vykazování. Zároveň odkazuje na další standardy, ve kterých jsou upraveny smlouvy nesplňující kritéria pro zařazení pod pojistné smlouvy. V tomto směru je ponechána úprava na národních účetních standardech. Jak konstatuje Vávrová (2014), komplexnější řešení pojistné problematiky především v oblasti oceňování přinese až implementace IFRS 4 – Pojistné smlouvy II. fáze, která je plánovaná na rok 2018, a která má mimo jiné zlepšit finanční výkaznictví pomocí konzistentního základu účtování o pojistných závazcích.

Stěžejní oblastí v druhé fázi IFRS 4 je model oceňování pojistných smluv, který je dle návrhu IASB založen na čtyřech pilířích, v použití jak pro životní, tak neživotní pojištění. Těmito pilíři jsou (IFRS Foundation, 2010):

- současný odhad budoucích peněžních toků vyplývající z pojistných smluv,
- časová hodnota peněž, která prostřednictvím diskontní míry je využita při stanovení současné hodnoty budoucích peněžních toků,
- riziková marže zohledňující možná rizika vztahující se k pojistným smlouvám,
- a zbytková marže, jejímž cílem je eliminace případných zisků³¹, jež je vykazována po dobu trvání smlouvy, a podléhá pravidelným aktualizacím, pokud dojde ke změně v odhadech peněžních toků. Zbytková marže je rozpouštěna do výsledku hospodaření během pojistného období.

Tímto se však stávající standard upravující pojistné smlouvy nezabývá a tudíž je v této oblasti úprava založena na národní účetní úpravě, v rámci které musí pojistné pokrýt pořizovací náklady na pojistné smlouvy, administrativní náklady, pojistné riziko a náklady na likvidaci pojistných událostí. Ze zmíněného plynou další rozdíly ve výkaznictví pojišťoven z různých zemí, neboť postupují podle odlišných pravidel. Pro určení pojistného závazku je v rámci české účetní legislativy stěžejní hodnota netto a brutto pojistného. Netto pojistné slouží ke krytí nákladů pojištění a tvorbě rezerv. K výpočtu se užívají statistické údaje z minulých období v podobě tzv. úmrtnostních tabulek pro životní pojištění a u neživotního pojištění se vychází ze statistických údajů o pravděpodobnosti výskytu určitého rizika a velikosti škod. Jako brutto pojistné se pak označuje dlužné pojistné od klientů a skládá se z čistého pojistného rizika, které slouží ke krytí očekávaných ztrát, z bezpečnostní přírážky, která naopak kryje možné nadměrné ztráty a rizika, ze správních nákladů a v neposlední řadě ze zisku. Tyto složky tvoří tzv. předepsané hrubé pojistné.

³¹ Eliminace případného zisku vyplývající z pojistné smlouvy je navrhována proto, že na počátku není možné vykázat zisk, protože pojistitel nenaplnil kritérium pojistného závazku a může také dojít k nesprávnému vyčíslení zisku.

Dále se **IFRS 4** – Pojistné smlouvy nezabývá účtováním **pořizovacích nákladů** na pojistné smlouvy. Nezakazuje ani nevyžaduje časové rozlišení těchto nákladů. Rovněž nestanovuje, které náklady časově rozlišovat a ani dobu či způsob časového rozlišení. Naproti tomu **česká legislativa** se pořizovacími náklady a jejich účtováním zabývá, tedy konkrétně ČÚS č. 212. Pořizovací náklady jsou dle českých předpisů náklady vznikající v souvislosti s uzavřením smlouvy, které lze členit na přímé (provize za uzavření smluv nebo náklady na znalecké posudky), nepřímé (související s určitým druhem pojištění např. reklama) a další náklady (náklady na mzdy zaměstnanců obchodu nebo náklady spojené s inkasem pojistného).

Tyto náklady se zachycují na účtech 511/532, pokud však nelze některý z nákladů jednoznačně přiřadit k životnímu nebo neživotnímu pojištění, je takový náklad vykázán na účtu 558 a z něj se pak převede na příslušný technický účet, stejně jako v případě daní, poplatků a ostatních netechnických nákladů nesouvisející s pojišťovací či zajišťovací činností. Zároveň dochází k časovému rozlišení přímých pořizovacích nákladů na pojistné smlouvy, pokud tyto smlouvy překračují hranice účetního období a tyto náklady se vztahují k výnosům, které budou realizovány v příštích účetních obdobích a to ve stejné proporcí, jako je poměr rezervy na nezasloužené pojistné vůči hrubému předepsanému pojistnému prostřednictvím účtu časového rozlišení 391.

Základním východiskem **IFRS** je **koncepční rámec**, který jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách pojednávajících o účetním výkaznictví, obsahuje souhrn obecně platných principů, ze kterých poté vycházejí mezinárodní účetní standardy, pro sestavení účetních výkazů a jsou v něm rovněž striktně vymezeny pojmy aktivum, závazek, výnos, náklad a vlastní kapitál. V rámci **české účetní legislativy** jsou stanoveny základní účetní principy a požadavky kladené na vedení účetnictví v **zákoně o účetnictví**. Avšak neexistuje uceleně zpracovaný koncepční rámec, jako je tomu v případě IFRS. Česká legislativa pouze odkazuje na položky účetního výkaznictví a jejich obsah, nejsou však k dispozici definice výše zmíněných základních složek účetních výkazů a kritéria pro jejich uznávání. (Pwc, 2013)

Výkazy pojišťoven se liší nejen formou, ale i obsahem. Dle **české legislativy** jsou součástí účetní závěrky čtyři výkazy, jimiž jsou rozvaha, výkaz zisků a ztrát, příloha a přehled o změnách vlastního kapitálu. Česká legislativa stanovuje kromě obsahu rovněž formát účetních výkazů, tedy řazení a pojmenování položek výkazů. Rozvaha jak na straně aktiv, tak na straně pasiv, musí obsahovat sloupce s uvedením brutto hodnoty, korekci a netto hodnoty. Aktiva pojišťovny se dělí do skupin dle významnosti či doby užití. **IFRS** mimo jiné požadují výkaz o peněžních tocích, který je dle české legislativy ponechán na rozhodnutí komerčních pojišťoven. Výkaz peněžních toků u komerčních pojišťoven je zčásti kompenzován výkazem solventnosti, které mají povinnost pojišťovny předkládat ČNB. Zároveň užívají jiné označení pro výše zmíněné výkazy.

IAS 1 nestanovuje formát těchto výkazů, pouze minimální rozsah položek, které musí komerční pojišťovny zveřejňovat a uvádí možné varianty výkazů, avšak

jejich podoba je ponechána na účetní jednotce. Rozvaha neboli výkaz o finanční situaci se sestavuje většinou v netto částkách.

Dále **česká účetní legislativa** na rozdíl od IFRS povoluje účtování o mimořádných nákladech a výnosech, např. náklady na změnu metody, mimořádné škody na majetku apod. Složky odpovídající ostatnímu úplnému výsledku jsou v rámci české účetní legislativy součástí výkazu o změnách vlastního kapitálu. (EY, 2013)

Jak je zřejmé z kapitoly pojednávající o **výkazu zisků a ztrát z pohledu české legislativy**, tento výkaz a s ním související informace o výnosech a nákladech jsou podrobnější ve srovnání s IFRS a jeho požadavky. Výkaz zisků a ztrát je rozdělen na tři části, a to na technický účet k životnímu pojištění, neživotnímu pojištění a na netechnický účet, kde jsou zachyceny relevantní náklady a výnosy v témže členění. Díky tomu lze získat samostatný pohled na výsledky jednotlivých odvětví a druhů pojištění.

Výkaz o úplném výsledku, je z hlediska IFRS zkrácený. IFRS 4 přesně nedefinuje pojmy životní a neživotní pojištění, kdežto v rámci českých předpisů jsou tyto termíny podrobně definovány a to v zákoně o pojišťovnictví č. 277/2009 Sb. a dále v prováděcí vyhlášce č. 434/2009 Sb. nebo ve vyhlášce č. 502 k zákonu 563/1991 Sb. o účetnictví.³² Většina položek je proto vykazována souhrnně a sloučena do jedné položky, nikoliv v členění technické a netechnické účty jako v případě české účetní legislativy. Jednotlivé složky jsou však podrobně vymezeny a popsány v komentáři dle jednotlivých segmentů, zemí a druhů pojištění v souladu s IFRS 8 – Oborové segmenty. Dle IFRS stačí ve výkazu o úplném výsledku uvést informaci o výši čistého výnosu z pojistného celkově pro životní a neživotní pojištění. Podrobnější charakteristiku, z čeho je čistý výnos z pojistného vytvořen, poskytuje tzv. segmentační analýza.

To tedy znamená, že u pojišťoven dle české legislativy je již tak nastaven formát a obsah výkazu zisků a ztrát, kdy v příloze jsou pak bližší informace o konkrétních produktech a trzích, a tudíž není dle české účetní legislativy upravena problematika vykazování dle segmentů. Jsou tedy stanoveny pouze požadavky v rámci přílohy k účetní závěrce. Protože jsou však dle IFRS výkazy zkrácené a ne takto členěné, aplikuje se standard IFRS 8 – Oborové segmenty.

Komentář k účetní závěrce je poměrně rozsáhlý a podrobný, neboť IFRS požadují více informací, které jsou také strukturovanější ve srovnání s českou legislativou, což rovněž vyplývá z požadavků stanovených jak na výkaz o finanční pozici, tak i na výkaz o úplném výsledku, kdy tyto výkazy dle IFRS mohou být, jak již bylo několikrát zmíněno, příliš zkrácené a strohé a jednotlivé položky je pak nutné podrobněji vymežit a popsat právě v komentáři.

³² Dle těchto právních norem je životní pojištění definováno jako obnosové, kdy v případě pojistné události je výše pojistného plnění známá a neživotní jako škodové pojištění, v jehož případě výše pojistného plnění závisí na rozsahu pojistné události. Do kategorie životních pojištění můžeme zařadit například pojištění pro případ smrti nebo dožití. Naopak neživotní pojištění zahrnuje pojištění majetku, odpovědnosti za škody nebo úrazové pojištění.

Veškeré pozemky, budovy a finanční aktiva dle české legislativy povinně spadají pod finanční umístění, které v aktivech tvoří protiklad pro pojistně technické rezervy, což je specifické právě pro komerční pojišťovny a oblast její činnosti.

Tab. 29 Rozdíl ve vykazování součástí finančního umístění dle české legislativy a IFRS

IFRS	Česká účetní legislativa
Majetkové účasti v dceřiných a přidružených společnostech	C. Finanční umístění
Finanční aktiva určená k prodeji	I. Pozemky a stavby
Finanční aktiva držená do splatnosti	II. Finanční umístění v podnikatelských seskupeních
Finanční aktiva oceňována reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů určená k obchodování	III. Jiná finanční umístění
Finanční aktiva oceňovaná reálnou hodnotou proti účtu nákladů a výnosů, která nejsou určena k obchodování	IV. Depozita při aktivním zajištění
	D. Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník

Zdroj: Bokšová (2010), vlastní zpracování

Pokud dojde k nárůstu pojistně technických rezerv, musí být z těchto prostředků ve shodné výši pořízeno finanční umístění. Pokud však finanční umístění přesahuje objem pojistně technických rezerv, je možné tento rozdíl pokrýt na straně pasiv vlastními zdroji pojišťovny. Zmíněné požadavky **mezinárodní standardy účetního výkaznictví** neobsahují, aktiva v rozvaze pojišťoven dle IFRS se tímto způsobem nečlení, jak je také zřejmé z tabulky č. 29.

Položky **finančního umístění a pojistně technických rezerv** se k datu účetní závěrky dle **české úpravy** přeceňují na reálnou hodnotu s dopadem do výkazu zisku a ztrát nebo do vlastního kapitálu podle charakteru přeceňovaného aktiva. Avšak v souladu s **IFRS** se některé položky aktiv, tedy finanční aktiva držená do splatnosti, určená k prodeji aj., které jsou součástí finančního umístění, se v rozvaze vykazují v amortizované hodnotě, případně se přeceňují, nicméně s jiným dopadem přeceňovacího rozdílu.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví neznají termín **finanční majetek**. Majetek je vykazován podle účelu, za jakým jej účetní jednotka drží. Pozemky a budovy mohou mít povahu jak provozního majetku dle IAS 16, tak finanční investice dle IAS 40.

IAS 16 (IASPlus, 2015) stanovuje dva základní modely pro ocenění provozního majetku. Buď je majetek vykazován v tzv. naběhlé hodnotě, tedy v pořizovací ceně snížené o amortizaci, případně ztráty ze snížení hodnoty dle IAS 36, jež se zachycují do výsledku hospodaření. Druhým možným způsobem následného ocenění je využití tzv. přečtovacího modelu, neboli ocenění na základě reálné hodnoty, kde mohou vzniknout dvě situace:

- pokud dojde ke zvýšení reálné hodnoty majetku, zachycuje se tento rozdíl do tzv. fondu z přecenění, jež je součástí ostatního úplného výsledku hospodaření (tedy do vlastního kapitálu). Následné snížení hodnoty majetku se zachycuje prvotně jako likvidace fondu z přecenění až do jeho vytvořené výše a v případě dalšího poklesu se tento rozdíl dle zásady opatrnosti zachytí výsledkově.
- pokud dojde ke snížení reálné hodnoty, vzniklý rozdíl se promítne v nákladech, je tedy zachycen výsledkově. Jakmile dojde k následnému zvýšení hodnoty majetku, v první řadě se ruší náklady a případný další růst reálné hodnoty je zachycen prostřednictvím fondu z přecenění.

Účetní jednotky pro následné ocenění provozního majetku běžně užívají první možnost a tedy ocenění tzv. naběhlou hodnotou.

Investicím do nemovitostí se dle IAS 40 rozumí majetek, který slouží k získání kapitálového zhodnocení nebo nájemného. Takovýto majetek se běžně přečtuje na reálnou hodnotu s dopadem do výsledku hospodaření. Avšak IAS 40 umožňuje tento majetek vykazovat v pořizovací ceně upravené o odpisy a případné snížení hodnoty, které se zachycuje výsledkově, např. pokud není možné stanovit reálnou hodnotu. Je na rozhodnutí účetní jednotky, který z modelů využije pro ocenění majetku upraveného dle IAS 40, avšak pokud se jednou rozhodne pro přecenění na reálnou hodnotu, nemůže se poté vrátit k ocenění majetku historickou cenou.

Ve shodě s **českými předpisy** jsou veškeré pozemky a stavby, včetně provozního majetku, součástí finančního umístění, které se přečtuje na reálnou hodnotu s dopadem přečtovacího rozdílu do vlastního kapitálu. Rozdíl tedy spočívá nejen v ocenění, ale také v tom, že dle české účetní legislativy se složky finančního umístění ani neodepisují, ani se k nim netvoří opravné položky, kdežto v souladu s IFRS, která takto aktiva nečlení, se pozemky, budovy a zařízení odpisují a rovněž se k nim tvoří opravné položky.

Stejným způsobem zachycuje pojišťovna **majetkové účasti**, které jsou podle české právní úpravy přečtovány rovněž na reálnou hodnotu. Dle **IFRS** jsou majetkové účasti v dceřiných a přidružených společnostech vykazovány v pořizovací ceně snížené o amortizaci a o trvalé snížení hodnoty, neboť spadají do druhé z níže uvedených kategorií finančních aktiv, tedy do investic do splatnosti. (Bokšová, 2010)

Tab. 30 Rozdíly v ocenění složek finančního umístění dle české legislativy a IFRS

IFRS	Česká legislativa
IAS 16 - Pozemky, budovy, zařízení	Účtová skupina 10 - Pozemky a stavby
- prvotní zachycení: PC	- prvotní zachycení: PC
- následné zachycení: amortizovaná hodnota	- následné zachycení: RH s dopadem do VK
IAS 40 - Investice do nemovitostí	
- prvotní zachycení: PC	
- následné ocenění: RH s dopadem do VZZ	
IAS 39 - Finanční nástroje	Investiční nástroje
- prvotní zachycení: RH	- prvotní zachycení: PC či RPC
- následné ocenění podle kategorií:	- následné ocenění podle účtových skupin:
<i>Investice držené do splatnosti</i>	<i>Účtová skupina 11 – Finanční umístění v podnikatelských seskupeních (CP do splatnosti)</i>
- v amortizované hodnotě	- RH s dopadem do VK
<i>Finanční aktiva oceněná RH vykázanou do zisku a ztráty (CP k obchodování)</i>	<i>Účtová skupina 12 – Jiná finanční umístění (CP k obchodování a realizovatelné)</i>
- RH s dopadem do VZZ	- RH s dopadem do VZZ
<i>Realizovatelná finanční aktiva</i>	
- RH s dopadem do VK	
<i>Úvěry a pohledávky</i>	
- v amortizované hodnotě	

V tabulce č. 30 je uveden přehled rozdílů v oceňování jednotlivých položek finančního umístění podle české legislativy a v souladu s požadavky IFRS. Finanční aktiva se v souladu IAS 39 (Deloitte, 2012) člení do několika kategorií, přesněji do čtyř, a tedy investice držené do splatnosti, finanční aktiva oceněná reálnou hodnotou vykázaná do zisku a ztráty (jinými slovy CP k obchodování), realizovatelná finanční aktiva a poslední kategorií jsou úvěry a pohledávky. Jak je zřejmé z tabulky, skupina investice držené do splatnosti a úvěry a pohledávky se oceňují v zůstatkové ceně plus případné snížení hodnoty v souladu s IAS 36 zachycené výsledkově. Zbývající dvě skupiny aktiv se přeceňují na reálnou hodnotu, kdy u skupiny finančních aktiv oceněných reálnou hodnotou do výkazu zisku a ztrát je zřejmé, kam se rozdíl z přecenění zachycuje. U realizovatelných finančních aktiv je rozdíl z přecenění účtován prostřednictvím fondu z přecenění jakožto součást ostatního úplného vý-

sledku. Jakmile dojde k odúčtování realizovatelných finančních aktiv, tak se ruší vzniklý fond z přecenění a překlasifikuje se do výkazu zisku a ztrát.

IFRS nezná termín **technické rezervy**, které jsou dle zákona o pojišťovnictví zdrojem finančního umístění. Náhradou jsou dle IFRS závazky z pojištění. Ve výkazu o finanční situaci jsou podíly zajistitelů na závazcích pojištění vykazovány prostřednictvím samostatné položky na straně aktiv, jak ukazuje tabulka č. 31. Podíly zajistitelů vyjadřují pohledávky za zajišťovny ve výši jejich převzatého podílu na pojistném riziku. V komentáři k účetní závěrce jsou pak závazky z pojištění roztrženy na několik rezerv, které představují ekvivalent pojistně technickým rezervám, jak jsou vymezeny dle české právní úpravy.

Tab. 31 Část výkazu o finanční pozici v souladu s IFRS

Aktiva	Pasiva
Podíl zajistitelů na závazcích z pojištění	Závazky z pojištění (vyjadřující technické rezervy v brutto hodnotě)

Zdroj: Bokšová (2010), vlastní zpracování

Naopak dle **českých účetních předpisů** jsou podíly zajistitelů na technických rezervách vykazovány prostřednictvím korekce k brutto hodnotě pojistně technických rezerv v pasivech rozvahy, což je zachyceno v tabulce č. 32.

Tab. 32 Část rozvahy v souladu s českými účetními předpisy

Aktiva	Pasiva
	C. Technické rezervy
	a) brutto hodnota
	b) podíl zajišťovatelů neboli korekce (-)
	c) technické rezervy v netto hodnotě

Zdroj: Pwc (2014), vlastní zpracování

Odlišně je vykazována i **vyrovnávací rezerva**, která je dle **české legislativy** považována za pojistně technickou rezervu jako součást cizích zdrojů. Avšak **IFRS** nepřipouští tvorbu vyrovnávací rezervy, proto je v souladu s těmito předpisy vykazována jako součást vlastního kapitálu. Jedná se o standard IFRS 4 – Pojistné smlouvy, který zakazuje využívání rezerv na katastrofy a vyrovnávacích rezerv. Z výsledku hospodaření minulých účetních období je v pojišťovnách pro tyto účely tvořen fond vyrovnávací rezervy. (IASPlus, 2015)

7.1 IFRS 9 – Finanční nástroje: klasifikace a oceňování

V souvislosti s výše zmíněným standardem IAS 39 – Finanční nástroje - účtování a oceňování v současnosti probíhá vícefázový proces nahrazení tohoto standardu novým standardem IFRS 9, jehož první vydání neboli první fáze v procesu nahra-

zení, se datuje dnem 12. listopadu 2009 a zavádí nové požadavky na klasifikaci a ocenění finanční aktiv. (Deloitte, 2009)

V souladu s IFRS 9 (IASPlus, 2015) budou finanční aktiva současně spadající do rozsahu standardu IAS 39 rozdělena do dvou skupin namísto dřívějších čtyř kategorií:

- aktiva oceněna zůstatkovou hodnotou,
- aktiva oceněna reálnou hodnotou.

Dluhové nástroje budou oceněny zůstatkovou cenou za splnění dvou podmínek. Záměrem účetní jednotky je držet finanční aktiva za účelem tvorby sjednaných peněžních toků, nikoli prodej aktiva (neboli test vycházející z podnikatelského modelu). Druhá podmínka se vztahuje na povahu peněžních toků, které vznikají k předem stanovenému datu na základě smluvních podmínek platných pro finanční aktivum, které jsou výhradně splátkami jistiny a úroků z nesplacené jistiny (jinak řečeno test vycházející z povahy peněžních toků).

Kategorie realizovatelné nástroje a nástroje držené do splatnosti, které vymezuje stávající standard IAS 39, už nejsou v novém standardu obsaženy, což je značné zjednodušení oproti dřívější klasifikaci, neboť skupina realizovatelná finanční aktiva byla obtížně identifikovatelná.

Co se týká **kapitálových nástrojů**, tak všechny majetkové podíly spadající pod IFRS 9 musí být v rozvaze oceněny reálnou hodnotou s oceňovacím rozdílem vykázaným do zisku nebo ztráty. Pokud není majetkový podíl držen za účelem obchodování, může účetní jednotka při počátečním zachycení rozhodnout, že tento podíl ocení reálnou hodnotou s dopadem přečíslovacího rozdílu do ostatního úplného výsledku a do zisku nebo ztráty zaúčtuje jen výnosy z dividend. Rozhodnutí pak není možné měnit.

V následujících letech byly realizovány další fáze v procesu nahrazení IAS 39, konkrétně v roce 2010 byly zpracovány požadavky na finanční závazky a odúčtování a v roce 2013 byl IFRS 9 upraven o nové obecné požadavky na zajišťovací účetnictví. Dne 24. července 2014 pak byla vydána konečná verze IFRS 9, která nahrazuje všechny předchozí verze tohoto standardu a v níž je pozměněn model klasifikace a ocenění finančních aktiv.

Finální verze doplňuje, jak uvádí Deloitte (2014) **novou kategorii pro některé dluhové nástroje – v reálné hodnotě vykazované do ostatního úplného výsledku** a dodatečné instrukce pro zařazení těchto nástrojů do zmíněné kategorie na základě charakteristik smluvních peněžních toků a záměru účetní jednotky. Dluhové nástroje budou zařazeny do kategorie reálné hodnoty vykazované do ostatního úplného výsledku, pokud splní dvě podmínky. Finanční aktivum je drženo za účelem obchodování s ním (test obchodního modelu) a smluvní podmínky finančních aktiv dávají v předem stanovených datech vzniknout peněžním tokům, kterými jsou platba jistiny a úroku z nesplacené jistiny (neboli test charakteristik peněžních toků).

I přes novou úpravu týkající se klasifikace a oceňování finančních aktiv v souladu s IFRS 9 stále přetrvávají rozdíly oproti české legislativě ve vykazová-

ní a oceňování složek finančního umístění, jež jsou oceňovány vždy reálnou hodnotou s dopadem do vlastního kapitálu nebo do výkazu zisku a ztrát. Rozdíl spočívá v ocenění dluhových nástrojů držených do splatnosti, které se i dle IFRS 9 vykažuje v zůstatkové hodnotě. Další rozdíl je v ocenění dluhových nástrojů určených k obchodování, které se sice přeceňují na reálnou hodnotu avšak s dopadem do úplného výsledku, kdežto dle české legislativy jsou rozdíly z přecenění zachyceny do výkazu zisku a ztrát.

Od svého prvního vydání došlo již k třetímu posunu ve stanoveném datu účinnosti tohoto standardu. Po dokončení první fáze nahrazování, tedy fáze klasifikace a oceňování finančních aktiv, bylo stanovené datum účinnosti pro roční období začínající 1. ledna 2013, poté bylo datum účinnosti posunuto na roční období začínající 1. ledna 2015 a nyní je povinné datum účinnosti pro roční období začínající 1. ledna 2018 nebo později s povolenou dřívější aplikací.³³

7.2 ČSOB Pojišťovna a. s.

V následující podkapitole bude provedeno srovnání výše uvedených rozdílů v nárocích na výkaznictví komerčních pojišťoven dle české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví na příkladu ČSOB Pojišťovny, a. s., která od roku 2011 postupuje při sestavení účetní závěrky dle požadavků IFRS. Standardy byly uplatněny retrospektivně, což znamená, že byly upraveny údaje srovnatelného účetního období a tedy roku 2010. Podkladem jsou výroční zprávy společnosti. Kompletní výkazy sestavené dle české účetní legislativy jsou uvedeny v příloze F k závěrečné práci vzhledem k jejich rozsáhlosti.

Níže uvedené výkazy sestavené v souladu s IFRS obsahují pouze běžné účetní období, avšak v souladu s IAS 1 je nutné uvádět i minulé účetní období. Jak již bylo zmíněno, ČSOB Pojišťovna v roce 2011 začala poprvé vykazovat v souladu s IFRS a součástí této povinnosti byla úprava výkazů z roku 2010. Avšak ve srovnatelném období k roku 2010, tedy v roce 2009 nebyly provedeny žádné úpravy, a proto nejsou údaje za toto období uvedeny.

V tabulce č. 33 je uveden výkaz zisků a ztrát v souladu s IFRS, z něhož je zřejmé, že je velmi zkrácený ve srovnání s výkazem zisků a ztrát sestaveným dle české účetní legislativy, který je uveden v příloze závěrečné práce. Rovněž se liší i formátem, který není standardy stanoven. Pojišťovny tak uvádějí minimální rozsah položek dle IAS 1. Ve výkazu nejsou dále uvedeny položky mimořádných nákladů a výnosů, které jsou dle standardů zakázány a zařazeny do výnosů a nákladů z běžné podnikatelské činnosti.

³³ V této souvislosti je vhodné podotknout, že jak IFRS 9, tak IFRS 4 II. fáze jsou výsledkem konvergence IFRS s US GAAP, který následuje aktuální trend spočívající v přiblížení těchto systémů.

Tab. 33 Výkaz zisků a ztrát ČSOB Pojišťovny dle IFRS za rok 2010

Položka	v tis. Kč
Zasloužené pojistné, očištěné o podíl zajistitele	9 923 451
- zasloužené pojistné	10 180 710
- zasloužené pojistné postoupené zajistitelům	-257 259
Úrokové výnosy	942 516
Výnosy z dividend	6 338
Čistý zisk/ztráta (-) z finančních investic oceňovaných reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	481 538
Čistý zisk/ztráta (-) z finančních investic určených k prodeji	-60 983
Čisté zisky/ztráty z ostatních finančních nástrojů	0
Výnosy z provizí a poplatků	73 145
Ostatní výnosy	165 180
Výnosy celkem	11 531 194
Čistá výše nákladů na pojistné a investiční smlouvy	-8 313 502
- náklady na pojistná plnění	-5 332 248
- náklady na pojistná plnění postoupená zajistitelům	112 642
- změna stavu rezerv na pojistné a investiční smlouvy s DPF	2 922 507
- změna stavu podílu zajistitelů na pojistně-technických rezervách	-171 389
Požizovací náklady, provize a poplatky	-1 307 805
Provozní náklady	-944 570
Ostatní náklady	-21 907
Náklady celkem	-10 587 784
Zisk před zdaněním	943 410
Daň z příjmů	-192 830
Zisk za účetní období	750 580

Zdroj: Justice.cz (2012)

Výkaz zisků a ztrát ČSOB Pojišťovny dle české účetní legislativy je rozdělen na tři části, jak stanovují příslušné právní předpisy, z čehož lze získat samostatný pohled na výsledky z jednotlivých odvětví pojištění. Kdežto IFRS nepožadují dělení výkazu na jednotlivé účty životních a neživotních pojištění a ostatní činnosti mimo pojišťovací či zajišťovací činnosti a většina položek je vykazována agregovaně. Tyto

položky jsou pak podrobněji popsány v komentáři v rámci tzv. segmentační analýzy v souladu s IFRS 8, kterou však nepožaduje česká legislativa, neboť samotný výkaz zisků a ztrát je již tak nastaven. Příloha pouze obsahuje bližší vymezení konkrétních produktů životních a neživotních pojištění.

V rámci segmentační analýzy jsou dvěma hlavními segmenty ČSOB Pojišťovny části životní a neživotní pojištění, v nichž pak pojišťovna sleduje a hodnotí jejich výkonnost. Analýza dle segmentů je uvedena nejen pro výkaz zisků a ztrát, což je obdobou dělení výkazu dle české legislativy na technické účty a netechnický účet, ale rovněž pro výkaz o finanční situaci neboli rozvahu.

IAS 1 umožňuje sestavit výkaz o úplném výsledku buď jako jeden komplexní výkaz (výkaz zisků a ztrát a něco navíc) nebo jako dva samostatné výkazy (výkaz zisků a ztrát a výkaz o úplném výsledku), jak také postupuje ČSOB Pojišťovna.

Tab. 34 Výkaz o úplném výsledku ČSOB Pojišťovny za rok 2010

Položka	v tis. Kč
Zisk za účetní období	750 580
Ostatní úplný výsledek	376 320
Oceňovací rozdíly k cenným papírům s proměnlivým výnosem	58 570
Oceňovací rozdíly k dluhovým nástrojům	286 986
Oceňovací rozdíly k depozitům	10 760
Přecenění zajišťovacích derivátů	10 004
Celkový úplný výsledek	1 126 900

Zdroj: Justice.cz (2012)

Součástí výkazu o úplném výsledku jsou oceňovací rozdíly k cenným papírům s proměnlivým výnosem či dluhovým nástrojům, které jsou v souladu s českou účetní legislativou součástí výkazu o změnách vlastního kapitálu v položce kurzové rozdíly a oceňovací rozdíly nezahrnuté do hospodářského výsledku, jak je zřejmé z přílohy k závěrečné práci.

Výkazy o změnách vlastního kapitálu se liší i z důvodu odlišného zachycení oceňovacích rozdílů v obou systémech vykazování u položek spadající pod finanční umístění dle české legislativy. Např. u aktiv určených k prodeji se změny v reálné hodnotě dle IAS 39 zachycují do výkazu změn vlastního kapitálu, kdežto dle české účetní legislativy jsou tyto změny vykázány v příslušné položce výkazu zisků a ztrát.

Tab. 35 Výkaz změn vlastního kapitálu ČSOB Pojišťovny dle IFRS za rok 2010

v tis. Kč	Základní kapitál	Emisní ážio	Oceňovací rozdíly k finan. investicím určeným k prodeji	Přecenění zajišťovacích derivátů	Nerozdělený zisk a ostatní rezervy	Vlastní kapitál celkem
K 1. 1.	1 536 400	3 600	372 320	-3 623	2 874 608	4 783 305
Celkový úplný výsledek	0	0	366 316	10 004	750 580	1 126 900
Vyplacené dividendy	0	0	0	0	-1 348 970	-1 346 970
K 31. 12.	1 536 400	3 600	738 636	6 381	2 276 218	4 561 235

Zdroj: Justice.cz (2012)

V příloze k závěrečné práci je také uvedena rozvaha ČSOB Pojišťovny v souladu s českou účetní legislativou, z níž je zřejmé členění aktiv dle účelu, ke kterému slouží. Zároveň jsou zde vykázány jednotlivé složky finančního umístění, jejímž zdrojem jsou pojistně technické rezervy, jak je typické pro činnost pojišťoven a to do kategorií, jež jsou vymezeny v kapitole pojednávající o finančním umístění. Všechny složky jsou přečteny k rozvahovému dni na reálnou hodnotu s dopadem do výkazu zisků a ztrát nebo do vlastního kapitálu, o čemž pojednává předchozí kapitola. Výjimkou jsou dluhové cenné papíry „OECD“, které dle zákona o účetnictví již nejsou přečteny na reálnou hodnotu, ale vykazovány v amortizované hodnotě. Pro rozvahové zachycení přečtení oceňovacího rozdílu slouží položka Ostatní kapitálové fondy v pasivech rozvahy. Výsledkové zachycení oceňovacích rozdílů je provedeno prostřednictvím položky samostatné položky Přírůsteky hodnot finančního umístění (investic), resp. Úbytky hodnot finančního umístění (investic). Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník vedeno zvlášť od ostatních složek finančního umístění. Stejně tomu tak je i v případě dlouhodobého nehmotného majetku. Dlouhodobý majetek, ať už určený k provozu či neprovozní, vždy spadá pod finanční umístění. Rozvaha obsahuje běžné období a srovnávací období. V běžném období je hodnota aktiv uvedena v členění na brutto hodnotu, korekci a netto hodnotu.

Naproti tomu rozvaha téže pojišťovny sestavena dle požadavků IFRS tímto způsobem aktiva nevymezuje. Výkaz o finanční situaci je opět velmi zkrácený a obsahuje údaje za běžné a srovnávací období (v tomto případě pouze běžné období z výše vymezených důvodů). Údaje za běžné účetní období jsou uvedeny pouze v netto hodnotách, nikoliv v brutto hodnotě a korekci, jak je tomu u rozvahy dle české legislativy.

Rozvaha ČSOB Pojišťovny sestavená dle požadavků IFRS neobsahuje položky finančního umístění. Aktiva jsou členěna dle likvidity. V souladu s IAS 39 jsou v rozvaze uvedeny kategorie finančních instrumentů a tedy úvěry a půjčky, aktiva

držená do splatnosti, realizovatelné cenné papíry a finanční aktiva oceňovaná reálnou hodnotou vykázanou proti účtům nákladů a výnosů.

Při sestavení účetních výkazů vychází pojišťovna z historických cen, avšak v případě realizovatelných finančních aktiv, finančních aktiv určených k obchodování a finančních aktiv oceňovaných reálnou hodnotou vykázanou proti účtům nákladů a výnosů vychází z reálné hodnoty v souladu s IAS 39. Pro rozvahové zachycení dopadů změn reálné hodnoty slouží položka Fondy a oceňovací rozdíly v pasivech rozvahy. Jednotlivé oceňovací rozdíly jsou pak blíže uvedeny ve výkazu o úplném výsledku resp. ve výkaze o změnách vlastního kapitálu. Výsledkové zachycení je vykázáno v položkách Čistý zisk/ztráta z finančních investic podle charakteru přeceňované investice.

Tab. 36 Aktiva ČSOB Pojišťovny za rok 2010 v souladu s IFRS

V tis. Kč.	Běžné období
Nehmotná aktiva	11 608
Pozemky, budovy a zařízení	707 656
Finanční aktiva	34 489 028
- držená do splatnosti	9 729 204
- úvěry a pohledávky	1 339 274
- určená k prodeji	11 131 578
- oceňovaná reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	12 280 153
- zajišťovací deriváty s kladnou reálnou hodnotou	8 819
Podíl zajistitelů na pojistně-technických rezervách	554 330
Daňové pohledávky	0
Pohledávky	637 719
- pohledávky z přímého pojištění	500 494
- pohledávky ze zajištění	92 504
- ostatní pohledávky	44 721
Časové rozlišení pořizovacích provizí	710 036
Ostatní aktiva	120 381
Peníze a peněžní ekvivalenty	502 556
Aktiva celkem	37 733 314

Zdroj: Justice.cz (2012)

Na straně aktiv jsou vykázány i podíly zajistitelů na pojistně-technických rezervách, které jsou v souladu s IFRS vykazovány právě v aktivech pojišťovny jako samostatná položka. Informace o tom, ke kterým pojistně technickým rezervám se podíly zajistitelů vztahují, uvádí pojišťovna v příloze k účetní závěrce. Hodnota pojistně technických rezerv je tedy v souladu se standardy vykazována v brutto

hodnotě v položce Rezervy na pojistné smlouvy. Kdežto v souladu s českou právní úpravou jsou technické rezervy vykazovány v netto hodnotě a podíly zajistitelů jsou součástí pasiv rozvahy jako korekce k brutto hodnotě technických rezerv (viz příloha k závěrečné práci). Technická rezerva na životní pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, je uvedena samostatně, jak vyžadují české právní předpisy. Technické rezervy, u nichž jsou uvedeny nulové hodnoty korekce, nevstupují do zajištění, např. vyrovnávací rezerva nebo rezerva pojistného životních pojištění.

Tab. 37 Pasiva ČSOB Pojišťovny za rok 2010 v souladu s IFRS

V tis. Kč	Běžné období
Základní kapitál	1 536 400
Fondy a oceňovací rozdíly	1 021 482
Nerozdělený zisk	2 003 353
Vlastní kapitál celkem	4 561 235
Rezervy na pojistné smlouvy	30 321 876
Rezervy na investiční smlouvy s DPF	1 550 056
Finanční závazky	3 259
Daňové závazky	37 830
Závazky	950 497
- závazky z přímého pojištění	878 009
- závazky ze zajištění	72 488
Výdaje příštích období	241 522
Ostatní závazky	67 039
Závazky celkem	33 172 079
Vlastní kapitál a závazky celkem	37 733 314

Zdroj: Justice.cz (2012)

V souladu s českými předpisy má povinnost pojišťovna vytvářet vyrovnávací rezervu na specifická pojistná rizika za účelem snížení vzniklých pojistných událostí plynoucí z výjimečné výše pojistného plnění. Tato rezerva je pak na základě Vyhlášky č. 502 součástí technických rezerv pojišťovny. Avšak dle IFRS není vyrovnávací rezerva považována za technickou rezervu, neboť neexistuje žádný současný závazek ke krytí škod. Pro tuto rezervu se pak vytváří speciální Fond vyrovnávací rezervy, který je součástí vlastních zdrojů pojišťovny. ČSOB Pojišťovna vyrovnávací rezervu dle českých účetních pravidel tvořila. Avšak při přechodu na IFRS tuto rezervu rozpustila v plné výši a dále ji nevykazuje.

Nezbytnou součástí účetní závěrky sestavené dle IFRS je výkaz o peněžních tocích v členění na provozní, investiční činnost a financování. U provozní činnosti jsou dvě metody pro jeho sestavení a to přímá nebo nepřímá metoda, jejichž bližší

vymezení je uvedeno v kapitole zabývající se účetní závěrkou dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví. ČSOB Pojišťovna pro sestavení výkazu o peněžních tocích využívá nepřímou metodu, která je založena na úpravě výsledku hospodaření o nepeněžní operace, jimiž jsou například odpisy nebo rezervy. V souladu s českou účetní legislativou komerční pojišťovny, tedy ani ČSOB Pojišťovna, výkaz o peněžních tocích nesestavují, tudíž není možné jeho srovnání.

Vzhledem k vymezeným rozdílům ve struktuře jednotlivých výkazů a v zachycení a oceňování položek finančního umístění a pojistně technických rezerv při srovnání obou systémů je vykázán odlišný výsledek hospodaření, kdy v případě české účetní legislativy dosahuje ČSOB Pojišťovna hospodářský výsledek ve výši 1 389 192 tis. Kč, kdežto v případě IFRS vykazuje pojišťovna zisk téměř o polovinu nižší a tedy 750 580 Kč, jak je zřejmé z tabulky č. 33, což je způsobeno nejen těmito rozdíly, ale také řadou dalších změn, které musela ČSOB Pojišťovna provést, např. reklasifikace týkající se finančních aktiv a závazků a s tím spojeným oceňováním a vykazováním rozdílů z přecenění nebo rozpuštění celé vyrovnávací rezervy, neboť dle IFRS se neúčtuje o vyrovnávací rezervě jako o závazku, jelikož neexistuje žádný současný závazek na krytí případných škod.

7.3 Ilustrativní příklad

Na ilustrativním příkladu bude vyčíslen dopad v již zmíněných rozdílech ve vykazování dle české účetní legislativy a IFRS na výsledek hospodaření. Podkladem pro zpracování byla účetní závěrka Generali Pojišťovny, a. s., která v současnosti vykazuje dle české účetní legislativy, kdy sledované položky (tedy finanční umístění a pojistně technické rezervy) budou transformovány do systému vykazování dle IFRS.

Pojišťovna vykazuje k datu účetní závěrky následující položky finančního umístění:

- pozemky a stavby v členění na provozní a neprovozní,
- finanční umístění v podnikatelských seskupeních (podíly v ovládaných osobách a osobách s podstatným vlivem),
- jiná finanční umístění neboli investice do cenných papírů v podobě akcií a ostatních cenných papírů s proměnlivým výnosem a dluhové cenné papíry v členění na oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů a realizovatelné.

Dále vykazuje rezervu na nezasloužené pojistné, rezervu pojistného životních pojištění, rezervu na pojistné plnění, na prémie a slevy a na závazky Kanceláře. Rezervy vykazuje v netto hodnotě, tedy ponížené o podíl zajištětele. Do zajištění vstupuje pouze rezerva na nezasloužené pojistné a rezerva na pojistná plnění. V ilustrativním příkladu budou sledovány pouze změny v těch položkách, v jejichž zaznamenání a oceňování je rozdíl při srovnání obou systémů vykazování. Jelikož se jedná pouze o ilustrativní příklad, rozvaha bude sestavena ve „zjednodušeném“ rozsahu, nejsou uvažovány položky brutto a korekce a zbývající aktiva a pasiva

jsou zachycena prostřednictvím položky ostatní aktiva a ostatní pasiva. Technické rezervy jsou vykázány v jedné souhrnné položce technické rezervy a rovněž uvedeny pouze v netto hodnotě, tedy již očištěné o podíl zajistitele. Stejným způsobem, jakým je uspořádána rozvaha, je sestaven i ilustrativní výkaz zisků a ztrát, kde jsou uvedeny zvlášť položky zachycující oceňovací rozdíly k finančnímu umístění a zbývající náklady a výnosy uvedeny pod souhrnnou položkou ostatní náklady a ostatní výnosy.

Tab. 38 Ilustrativní příklad – rozvaha dle české účetní legislativy v tis. Kč

Rozvaha k 31. 12. 20XX			
Aktiva	Hodnota	Pasiva	Hodnota
Pozemky a stavby	723 019	Oceňovací rozdíly k pozemkům a stavbám	- 25 224
Finanční umístění v podnikatelských seskupeních	64 903	Oceňovací rozdíly k finančnímu umístění v podnikatelských seskupeních	13 057
Jiná finanční umístění	11 988 537	VH za běžné účetní období	649 336
- akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem	1 172 231	Technické rezervy (netto)	9 524 988
- dluhové cenné papíry	10 816 306	Ostatní pasiva	9 152 632
a) oceněné reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	33 962	/	
b) realizovatelné	10 782 344		
Ostatní aktiva	6 538 330		
Aktiva celkem	19 314 789		

V souladu s českou účetní legislativou se všechny uvedené složky finančního umístění k datu sestavení účetní závěrky přeceňují na reálnou hodnotu. Příslušné oceňovací rozdíly jsou zachyceny buď v rozvaze pod vlastním kapitálem, nebo ve výkazu zisků a ztrát s dopadem na výsledek hospodaření. Oceňovací rozdíl k pozem-

kům a stavbám, ať už provozním či neprovozním, a finančnímu umístění v podnikatelských seskupeních se zachycují právě v rozvaze pod vlastním kapitálem, neovlivňují tedy výsledek hospodaření za účetní období a jsou vyčísleny jako rozdíl mezi pořizovací cenou a reálnou hodnotou příslušného aktiva. Pořizovací cena pozemků a staveb je ve výši 748 243 tis. Kč a jejich reálná hodnota k datu sestavení účetní závěrky byla vyčíslena na hodnotu 723 019 tis. Kč, oceňovací rozdíl, jako rozdíl mezi těmito hodnotami, je stanoven na úrovni – 25 224 tis. Kč, jelikož došlo k poklesu hodnoty pozemků a staveb. Stejným způsobem je stanoven oceňovací rozdíl k finančnímu umístění v podnikatelských seskupeních, jehož pořizovací cena je 51 846 tis. Kč a reálná hodnota 64 903 tis. Kč, rozdíl je tedy ve výši 13 057 tis. Kč. Zde naopak došlo k růstu hodnoty finančního umístění.

Oceňovací rozdíly k jinému finančnímu umístění, pod něhož spadají akcie a jiné cenné papíry s proměnlivým výnosem a dluhové cenné papíry, jsou zachyceny do výkazu zisků a ztrát, ovlivňují tedy vykázaný výsledek hospodaření za běžné účetní období a stanovují se stejným způsobem, jako u předchozích složek finančního umístění.

Tab. 39 Ilustrativní příklad – výkaz zisků a ztrát dle české účetní legislativy v tis. Kč

Výkaz zisků a ztrát			
Náklady	Hodnota	Výnosy	Hodnota
Ostatní náklady	899 510	Přírůstky hodnot finančního umístění	642 448
		- oceňovací rozdíl k akciím a ostatním cenným papírům s proměnlivým výnosem	95 952
		- oceňovací rozdíl k dluhopisům oceněným reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	3 936
		- oceňovací rozdíl k realizovatelným dluhopisům	542 560
		Ostatní výnosy	906 398
Náklady celkem	899 510	Výnosy celkem	1 548 846

U akcií a ostatních cenných papírů s proměnlivým výnosem je rozdíl mezi pořizovací cenou 1 076 279 tis. Kč a reálnou hodnotou 1 172 231 tis. Kč vyčíslen v hodnotě 95 952 tis. Kč, jak je vidět v tabulce č. 39. Dluhové cenné papíry oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů mají pořizovací cenu

30 026 tis. Kč a jejich reálná hodnota byla stanovena ve výši 33 962 tis. Kč, oceňovací rozdíl činí 3 936 tis. Kč. Poslední složku finančního umístění tvoří realizovatelné dluhové cenné papíry, jejichž pořizovací cena činí 10 239 784 tis. Kč a jež byly přeceněny na reálnou hodnotu ve výši 10 782 344 tis. Kč, rozdíl těchto hodnot představuje oceňovací rozdíl v hodnotě 542 560 tis. Kč. Ve všech případech došlo ke zvýšení hodnot položek finančního umístění, jedná se tedy o kladné oceňovací rozdíly zachycené v položce Přírůsteky finančního umístění, dále rozdělené na jednotlivé oceňovací rozdíly. Pojišťovna v systému vykazování dle pravidel stanovených českou účetní legislativou vykázala zisk ve výši 642 336 tis. Kč. V dalších krocích je provedena transformace výše uvedených výkazů do systému IFRS včetně vyčíslení výsledku hospodaření po této úpravě.

V tabulce č. 40 je sestavena rozvaha dle pravidel IFRS, kdy aktiva jsou rozdělena dle likvidity, nikoliv v dělení na finanční umístění a jiné, jak je typické pro českou účetní legislativu. Aktiva nesou jiné označení a jednotlivé položky finančního umístění jsou vykazovány jako finanční aktiva. Na straně aktiv je navíc uveden podíl zajistitele na pojistně technických rezervách a technické rezervy jsou v pasivech vykazovány v brutto hodnotě, neponížené o podíly zajistitele v hodnotě 2 850 469 tis. Kč.

Tab. 40 Ilustrativní příklad – rozvaha dle IFRS v tis. Kč

Rozvaha k 31. 12. 20XX			
Aktiva	Hodnota	Pasiva	Hodnota
Pozemky a stavby	748 243	Oceňovací rozdíl k realizovatelným finančním aktivům	542 560
Finanční aktiva	14 890 852	Výsledek hospodaření za běžné účetní období	106 776
- do splatnosti	51 846	Technické rezervy (brutto)	12 375 457
- oceňovaná reálnou hodnotou do výkazu zisků a ztrát	1 206 193	Ostatní pasiva	9 152 632
- realizovatelné	10 782 344	/	
Podíl zajistitele	2 850 469		
Ostatní aktiva	3 687 863		
Aktiva celkem	22 177 425	Pasiva celkem	22 177 425

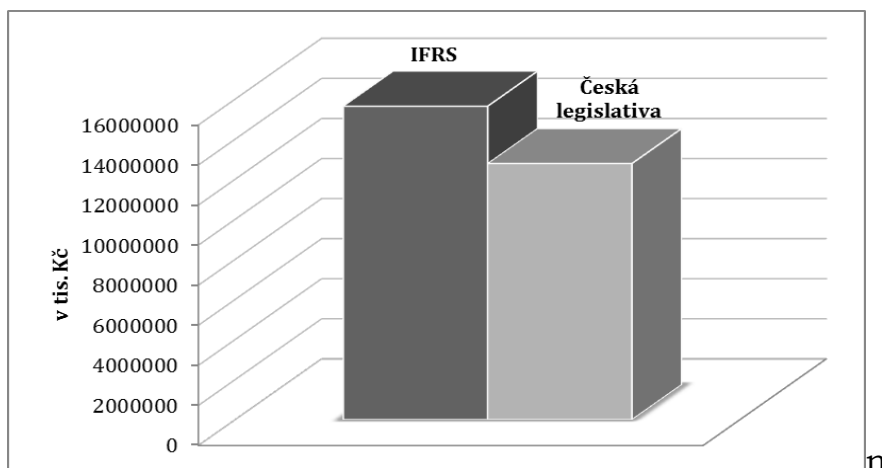
Na straně pasiv rovněž zmizely oceňovací rozdíly k pozemkům a stavbám a k finančnímu umístění v podnikatelských seskupeních, neboť jsou dle IFRS vykazovány v amortizované hodnotě, tedy pořizovací ceně ponížené o oprávky a případné snížení hodnoty. Pozemky se neodpisují, avšak stavby je nutné odpisovat. Jelikož odpisy dle IFRS se počítají jako podíl pořizovací ceny snížené o zbytkovou hodnotu aktiva a předpokládaného počtu let životnosti, je od odpisů v tomto ilustrativním případě abstrahováno, jelikož zbytková hodnota se stanovuje kvalifikovaným odhadem. Rovněž je abstrahováno od případného snížení hodnoty. Oceňovací rozdíly k těmto položkám je nutné z rozvahy vyjmout, neboť nedochází k jejich přecenění na reálnou hodnotu. Tímto způsobem je naplněna podmínka vykazování dle amortizované hodnoty. Naopak se v rozvaze objevuje oceňovací rozdíl k realizovatelným dluhopisům, které se i dle IFRS přeceňují na reálnou hodnotu, avšak oceňovací rozdíl není zachycen ve výkazu zisků a ztrát jako je tomu u české legislativy, ale do vlastního kapitálu, tedy bez vlivu na výsledek hospodaření. Ostatní složky finančního umístění, tedy dluhové cenné papíry oceňované reálnou hodnotou do výkazu zisků a ztrát a akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem jsou zachyceny stejným způsobem, avšak dle IFRS prostřednictvím položky čistý zisk/ztráta z finančních investic oceňovaných reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů.

Tab. 41 Ilustrativní příklad – výkaz zisků a ztrát dle IFRS v tis. Kč

Výkaz zisků a ztrát			
Náklady	Hodnota	Výnosy	Hodnota
Ostatní náklady	899 510	Čistý zisk/ztráta (-) z finančních investic oceňovaných reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	99 888
		Ostatní výnosy	906 398
Náklady celkem	899 510	Výnosy celkem	1 006 286

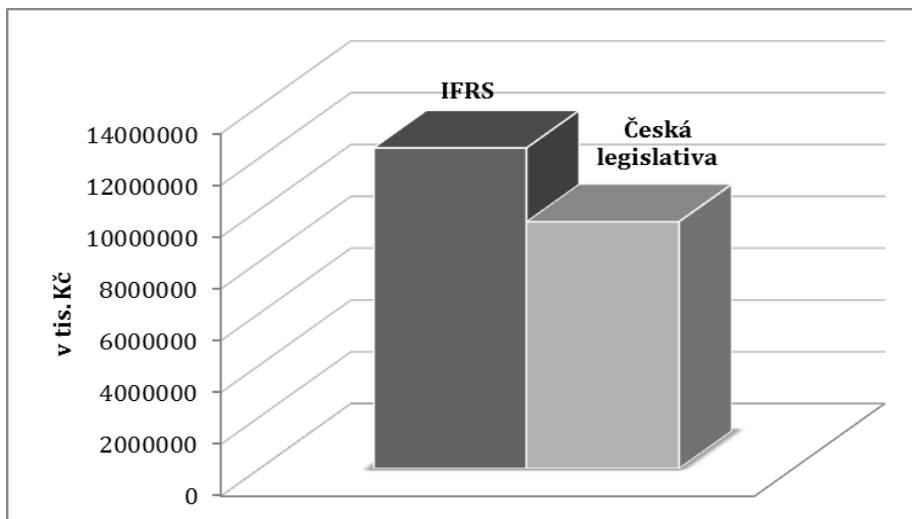
Pokud jsou nyní porovnány oba uvedené výkazy dle české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví, je zřejmé, že došlo ke zvýšení bilanční sumy a to z následujících důvodů. Finanční aktiva do splatnosti a pozemky a stavby se nepřeceňují dle IFRS, nýbrž jsou vykazovány v amortizované hodnotě a k pozemkům a stavbám byl původní oceňovací rozdíl záporný díky poklesu reálné hodnoty. Jeho odstraněním z pasiv rozvahy došlo ke zvýšení bilanční sumy. Dalším důvodem je vykazovaný podíl zajistitele, který byl dle české účetní legislativy uveden jako korekce k brutto hodnotě pojistně technických rezerv, avšak dle IFRS je zachycen v aktivech jako samostatná položka.

Nejen, že došlo ke změně ve velikosti bilanční sumy, ale změnila se i samotná hodnota finančního umístění, která představuje nejvýznamnější část aktiv pojišťovny, a to právě díky pozemkům a stavbám a finančním umístěním v podnikatelských seskupeních, jak bylo popsáno dříve. Díky tomu došlo k růstu hodnoty finančního umístění o 2 862 636 tis. Kč z dřívějších 12 776 459 tis. Kč na 15 639 095 tis. Kč po transformaci na IFRS.

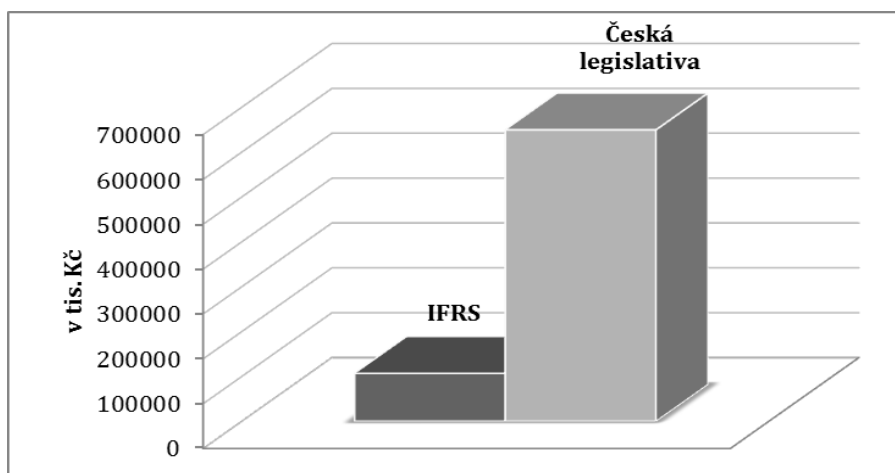
Obr. 3 Porovnání finančního umístění

Naopak na straně pasiv tvoří majoritní část technické rezervy, které se díky rozdílům oproti IFRS rovněž liší a to v hodnotě podílů zajistitelů ve výši 2 850 469 tis. Kč, které se po transformaci na IFRS vykazují zvláště v aktivech a technické rezervy jsou pak uvedeny v pasivech v jejich brutto hodnotě.

Obr. 4 Porovnání pojistně technických rezerv

Z uvedeného srovnání je také zřejmý rozdíl ve výsledku hospodaření, který se snížil z původních 649 386 tis. Kč na 106 776 tis. Kč. Došlo ke snížení zisku o 83 %, což v tomto případě odpovídá hodnotě oceňovacího rozdílu k realizovatelným dluhopisům, který byl přesunut z výkazu zisků a ztrát do pasiv rozvahy, jak vyžadují IFRS.

Obr. 5 Porovnání hospodářského výsledku

Jak již bylo zmíněno, je abstrahováno od odpisů a případného snížení hodnoty. Pokud by byly brány v úvahu i tyto skutečnosti, byla by hodnota aktiv v netto hodnotě nižší a navíc by došlo ke zvýšení nákladů, což by znamenalo ještě nižší hospodářský výsledek. Je nutné podotknout, že se jedná pouze o ilustrativní příklad, kdy na vykázaný výsledek hospodaření má vliv řada jiných okolností plynoucích z dalších rozdílů mezi IFRS a českou účetní legislativou. Díky tomuto příkladu bylo ukázáno, jak rozdílné zachycení a ocenění finančního umístění a technických rezerv ovlivňuje výsledek hospodaření, což je v souladu s předchozím příkladem ČSOB Pojišťovny, které se díky přestupu na IFRS snížil zisk téměř o 50 %.

8 Diskuze

Závěrečná práce se zabývala srovnáním rozdílů účetního výkaznictví komerčních pojišťoven sestavovaného dle české účetní legislativy a mezinárodních účetních standardů a analyzováním dopadů v rozdílném zachycení a ocenění položek finančního umístění a pojistně technických rezerv v souladu se zmíněnými systémy vykazování. Rozdíly ve struktuře a nárocích na účetní výkaznictví komerčních pojišťoven byly zobrazeny na příkladu ČSOB pojišťovny, která v roce 2010 přešla na režim mezinárodních účetních standardů. Na tomto příkladu byly potvrzeny odlišné nároky na výkazy pojišťoven, které stanovuje česká legislativa a jež nařizují IFRS. Díky vymezeným diferencím vykazuje ČSOB pojišťovna jiný výsledek hospodaření. Tento fakt byl potvrzen i prostřednictvím ilustrativního příkladu, na němž byl vyčíslen dopad analyzovaných odlišností na významné položky účetních výkazů komerčních pojišťoven, jež představují právě pojistně technické rezervy na straně pasiv, finanční umístění na straně aktiv a v neposlední řadě výsledek hospodaření za účetní období.

Oba z uvedených systému vykazování komerčních pojišťoven mají své výhody a nevýhody, žádný z nich však není dokonalý. To také dokazuje řada interpretací k již vydaným standardům, které řeší překážky, na něž se v praxi naráží, a které nejsou ve standardech pokryty a neustále probíhající novelizace jak zákona o účetnictví, tak i nové návrhy standardů s ohledem na aktuální podmínky. Velký nedostatek je spatřován v tom, že IFRS jsou někdy příliš obecné, platné pro všechny subjekty bez ohledu na specifikum podnikatelské činnosti (s výjimkou IFRS pro střední a malé podniky a v oblasti zemědělství). Pro pojišťovny je specifický pouze standard IFRS 4, který navíc nezahrnuje komplexní problematiku, tudíž vznikají značné rozdíly ve výkaznictví komerčních pojišťoven. V případě finančního umístění neexistuje jednotná úprava a v blízké budoucnosti se ani nepředpokládá. Naproti tomu česká legislativa je velice podrobně zaměřena na pojišťovny, pro něž existuje i speciální vyhláška č. 502.

Za výhodu českého výkaznictví komerčních pojišťoven je považována rozsáhlost výkazů ať už rozvahy či výkazu zisku a ztrát. Rozvaha i výkaz zisku a ztrát jsou přizpůsobeny specifickým podmínkám komerčních pojišťoven. Nevýhodou je však chybějící výkaz o peněžních tocích, který obsahuje řadu důležitých informací, a který je částečně nahrazen výkazem solventnosti, avšak jeho sestavení by bylo vhodným podkladem pro hodnocení výkonnosti pojišťoven. Tento výkaz je však povinný pro komerční pojišťovny postupující dle IFRS. Rozvaha a výkaz zisku a ztrát v souladu s IFRS sestavují všechny podnikatelské subjekty stejně, nejsou tedy brány v úvahu specifika činnosti pojišťoven a navíc jsou tyto výkazy velmi zkrácené a mnohdy pro uživatele těžko srozumitelné bez bližšího seznámení se s přílohou k účetní závěrce, která je ve srovnání s českou účetní legislativou velmi obsáhlá, neboť díky takto sestaveným výkazům jsou na ni kladeny rozsáhlejší požadavky v podobě zahrnutí většího množství informací. Kromě požadavků na účetní výkazy a jejich strukturu existuje více diferencí mezi uvedenými systémy výkaznictví.

Nejpodstatnějším rozdílem je odlišné vymezení definice pojistné smlouvy, která vede k tomu, že smlouvy uzavřené v ČR institucemi, které získaly povolení k provozu pojišťovací příp. zajišťovací činnosti, což je nezbytnou podmínkou dle české právní úpravy, nemusí být dle IFRS 4 považovány za pojistné smlouvy a budou vykazovány odlišným způsobem jako finanční nástroj v souladu s IAS 39. To znamená, že již od samého počátku, kdy dochází ke klasifikaci pojistné smlouvy, jsou zřejmé rozdíly, neboť národní legislativa a IFRS chápou pojistnou smlouvu jinak, což se mimo jiné odráží i v tvorbě pojistně technické rezervy, protože v případě pojistných smluv, které jsou klasifikovány jako investiční smlouvy, se technické rezervy netvoří, tudíž jsou vykázány odlišné hodnoty v účetních výkazech i na straně technických rezerv. Další problém, který ústí v odlišné výkaznictví komerčních pojišťoven je otázka oceňování pojistného závazku, který není v současně platné úpravě IFRS 4 obsažen a v této oblasti je jeho úprava ponechána na národní účetní legislativě. IFRS 4 tak neobsahuje komplexní řešení v rámci účetního výkaznictví v oblasti pojistných smluv, což jak již bylo zmíněno, vede opět k odlišné struktuře v položkách výkazů, ale i k rozdílným částkám. Problematika ocenění pojistných závazků se rovněž dotýká tvorby pojistně technických rezerv, neboť jejich výše úzce souvisí s výší pojistných závazků.

Tento problém má vyřešit druhá fáze IFRS 4, která má nabídnout chybějící komplexní řešení účetní problematiky pro pojistné smlouvy a zajistit s tím související vyšší srovnatelnost účetního výkaznictví komerčních pojišťoven. Jak konstatoval Douglas Burnham (Poradci-sobě.cz, 2010), partner EY pro finanční sektor v ČR, IFRS 4 II. fáze nastaví jednotné parametry pro komerční pojišťovny po celém světě. Konzistentní modely vykazování a oceňování aktiv a závazků v účetních výkazech pojišťoven umožní těm, kteří výkazy sestavují, ale i jejím uživatelům lépe a transparentněji porovnávat výkonnost pojišťoven. Jednotná struktura účetnictví pro celé odvětví bude velkým přínosem. Avšak jak také upozorňuje Tomáš Němec (Poradci-sobě, 2010), senior manažer EY odpovědný za pojišťovací sektor v ČR, implementace IFRS 4 II. fáze bude pro pojišťovny velmi pracná. Němec je také toho názoru, že i když je jeho přijetí tolik náročné, díky faktu, že za několik let budou hrát všichni podle stejných pravidel, se toto úsilí skutečně vyplatí a bude pro pojišťovny značným přínosem, neboť budou mít přesnější představu o tom, jak jsou vnímány a hodnoceny investory, regulatorními orgány a dalšími zainteresovanými subjekty.

Ke druhé fázi IFRS 4 se vyjádřili také odborníci ze společnosti KPMG, které rovněž považují nový standard za krok ke globální harmonizaci účetních pravidel pojišťoven. Na základě jejich studie se pojišťovny obávají náročné agendy a nadměrných nákladů spojených s implementací. Tyto změny budou mít pravděpodobně také dopady na tvorbu a nabídku produktů a v neposlední řadě na podobu pojistných smluv. Roger Gascoigne (2011), partner ve společnosti KPMG odpovědný za sektor pojišťovnictví, je toho názoru, že takto chystané změny by mohly mít dopad především na vnímání a porovnání výsledků hospodaření nejen mezi jednotlivými pojišťovnami. Úpravy mohou rovněž ovlivnit podnikání pojišťoven a vést k zamyš-

lení se nad otázkami týkající se struktury produktů, požadavků na data, systémů a kontrolních mechanismů i daní.

Připravované změny povedou pojišťovny nejen k úpravám v účetnictví, ale také ve výkaznictví, jak prohlašuje Čáp (2014). Úpravy budou vyžadovat komplexní a nákladné změny v řízení dat. Řada pojišťoven nedisponuje systémovými kapacitami potřebnými k získání všech informací, které budou v rámci druhé fáze potřeba. Navíc budou muset najmout zkušené pracovníky z pojistně-matematické a finanční oblasti, případně zaškolit stávající odborníky, což znamená další investice nyní v oblasti lidských zdrojů. Tyto investice se však týkají i akcionářů a regulátorů, kteří se musí s novým systémem seznámit. V souvislosti s tím budou také zvýšeny požadavky na informace obsažené v příloze k účetní závěrce, ve které budou pojišťovny uvádět údaje týkající se metod a vstupů oceňovacích technik, jakým způsobem účetní jednotka postupuje při stanovení rizikové marže a jaká rizika plynou z uzavřených pojistných smluv, která budou zohledněna prostřednictvím této marže. Mimo požadavky kladené na komentář k účetní závěrce standard také ovlivní a výrazně zvýší nejen časový tlak na závěrkové procesy.

Na základě vyjádření zmíněných odborníků je doporučováno, aby došlo k harmonizaci obou systémů, jelikož to povede k vyšší porovnatelnosti účetních výkazů, aniž by se musel uživatel dobírat toho, ze kterého státu daná pojišťovna pochází, k čemuž druhá fáze IFRS 4 částečně směřuje, avšak stále budou přetrvávat rozdíly v jiných oblastech vykazování. Přijetím nového standardu tedy dojde ke srovnatelnému hodnocení výkonnosti jednotlivých pojistitelů na celém světě, zároveň to napomůže k tvorbě ekonomických rozhodnutí. Rovněž je zřejmé, že s tímto projektem je spojena řada nákladů, ať už na systémy potřebné ke sběru a vyhodnocení příslušných dat, tak na pracovníky zodpovědné za ocenění pojistného závazku a sektor účetního výkaznictví. Nový standard představuje také větší zátěž ve formě úpravy a tvorby účetních výkazů v podobě nových informací, které je potřeba zahrnout a vykázat. I přes tyto náklady ať už v podobě finančních prostředků či úsilí, je spatřována implementace IFRS 4 II. fáze za přínosnou již ze zmíněné srovnatelnosti účetního výkaznictví komerčních pojišťoven. Díky rozsáhlým změnám a s nimi spojenými náklady je potřeba, aby se na ně pojišťovny připravily v dostatečném předstihu a začaly již v současnosti, i když se implementace předpokládá až v roce 2018. Konečný termín se však může ještě změnit, neboť se jedná o velmi zdlouhavý a složitý projekt a v současnosti, jak uvádí Čáp (2014) probíhá proces připomínkování, který by měl být ukončen asi v polovině roku 2015, kdy bude vydána finální verze návrhu IFRS 4 II. fáze.

Harmonizovat by se však mělo nejen v oblasti oceňování pojistných závazků. Ke sladění by mělo dojít i v případě subjektů příslušných k uzavírání pojistných smluv, kdy k této činnosti jsou oprávněni v České republice pouze pojišťovny s licenci k provozování pojišťovací příp. zajišťovací činnosti, kdežto dle IFRS to mohou být i subjekty, které uzavírají smlouvy klasifikované jako pojistné smlouvy dle IFRS 4.

Přechod na druhou fázi IFRS 4 je možné podle Čápa (2014) zkombinovat s přechodem na již schválený standard pro finanční instrumenty IFRS 9 - Finanční

nástroje, který bude účinný od 1. ledna 2018 s možnou dřívější aplikací a přináší značné změny v oblasti klasifikace a oceňování finančních instrumentů, a jež je plnou náhradou IAS 39 – Finanční nástroj: účtování a oceňování. IFRS 9 vznikl jako reakce na připomínkování uživateli účetní závěrky ohledně náročnosti v současnosti platného standardu, který ovlivňuje jeho porozumění, interpretaci a následnou aplikaci v praxi.

Hlavním záměrem aplikace IFRS 9 je dle Juhászové a Lepieše (2011) stanovení základních zásad k dosažení porovnatelnosti a transparentnosti ve vykazování a snížení složitosti týkající se účtování finančních nástrojů. IFRS 9 vznikl v několika fázích, kde první fáze zahrnovala problematiku klasifikace a oceňování finančních nástrojů, která stanovila dvě základní skupiny finančních aktiv místo dřívějších čtyř kategorií, kdy každá kategorie měla svoje klasifikační kritéria a požadavky na ocenění a vykázání. Jedná se o skupinu aktiv oceněných zůstatkovou hodnotou a aktiva oceněna reálnou hodnotou. Pro klasifikaci aktiva je důležitý test vycházející z podnikatelského modelu a povahy peněžních toků. Požadavky stanovené IFRS 9 přinesly podle Juhászové a Lepieše (2011) v tomto směru zlepšení a zjednodušil se přístup k vykazování a oceňování finančních aktiv ve srovnání s požadavky, které definuje současně platný IAS 39. Dochází k nahrazení množství kategorií, přičemž pro každou byla stanovena vlastní klasifikační kritéria. Zároveň je zabezpečeno zjednodušení metody snížení hodnoty, neboť je nahrazeno množstvím metod na její výpočet, jež vycházely z různých klasifikačních kategorií. Byla tedy zrušena skupina nástrojů držené do splatnosti a realizovatelné nástroje, v čemž je spatřován přínos, neboť skupina realizovatelných finančních nástrojů byla obtížně identifikovatelná.

V červenci 2014 byla vydána konečná verze IFRS 9, ve které došlo k pozměnění modelu klasifikace a ocenění finančních aktiv spočívající v přidání nové kategorie pro některé dluhové nástroje vykazované v reálné hodnotě do ostatního úplného výsledku, která doplňuje požadavky na klasifikaci a ocenění dluhových nástrojů, pokud jsou drženy za účelem obchodování. I přes přidání nové kategorie tento standard stále spočívá ve zjednodušení, neboť pro klasifikaci a ocenění je rozhodující, zda finanční aktivum splňuje podmínky tzv. podnikatelského modelu nebo obchodního modelu a charakteristiku peněžních toků. Nejsou zde aplikovány žádné další dodatečné požadavky, jako tomu je v současně platné úpravě dle IAS 39.

IFRS 9 sice přinese zjednodušení v klasifikaci a ocenění finančních aktiv, budou však přetrvávat rozdíly týkající se vykazování a oceňování finančních nástrojů, jež jsou součástí finančního umístění komerčních pojišťoven. Budou tedy i nadále vznikat rozdíly v účetních výkazech sestavených dle české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví, neboť všechny položky finančního umístění jsou oceňovány v souladu se zákonem o účetnictví reálnou hodnotou s dopadem do vlastního kapitálu nebo výkazu zisku a ztrát, kdežto dluhové nástroje držené do splatnosti jsou oceněny v amortizované hodnotě a ty, které účetní jednotka drží za účelem obchodování s nimi, se sice přeceňují na reálnou hodnotu, ale přeceňovací rozdíl se zachycuje do vlastního kapitálu. Proto i po přijetí nového

standardu upravující finanční nástroje bude pojišťovna vykazovat odlišný výsledek hospodaření ve srovnání s českou legislativou.

V této souvislosti je doporučením harmonizace i v této oblasti, tedy přijetí IFRS 9 do národní účetní legislativy, která by vedla opět k vyšší srovnatelnosti účetních výkazů. K částečné harmonizaci již došlo, když bylo do zákona o účetnictví implementováno ustanovení týkající se dluhopisů vydaných členským státem OECD, jež se vykazují k datu sestavení účetní závěrky v amortizované hodnotě, a které se takto vykazují i dle IFRS. V tomto směru by mohla Česká republika pokračovat v budoucnosti.

Z ilustrativního příkladu je zřejmé, že při přechodu pojišťovny na výkaznictví dle IFRS došlo ke zvýšení bilanční sumy. Stejně tak tomu bylo i v případě ČSOB Pojišťovny, na níž bylo provedeno porovnání účetního výkaznictví dle obou systémů. Na druhou stranu se však u obou pojišťoven poměrně snížil výsledek hospodaření. I přesto je navrhována harmonizace účetního výkaznictví, neboť většina komerčních pojišťoven v České republice je součástí mezinárodních skupin propojených osob, od nichž je vyžadována účetní závěrka sestavená v souladu s požadavky IFRS pro potřeby konsolidace, jak se také rozhodla ČSOB Pojišťovna. Mimo jiné tyto pojišťovny sestavují účetní závěrku dle českých účetních předpisů a uživatelům účetních závěrek jsou tak předkládány informace o výkonnosti subjektu podle obou systémů výkaznictví. Proto je z tohoto pohledu vhodná harmonizace, která vede ke srovnatelnému ohodnocení výkonnosti jednotlivých pojistitelů, na jejímž základě budou přijata správná ekonomická rozhodnutí.

Naopak u komerčních pojišťoven, jež nejsou součástí žádného konsolidačního celku a není po nich vyžadována účetní závěrka sestavená dle IFRS, je vhodnější postupovat dle platné české účetní legislativy, neboť jejich výsledek hospodaření dosahuje ve srovnání se standardy vyšších čísel a navíc chystané změny by pro tento druh pojišťoven znamenaly dodatečné náklady a tedy v konečném důsledku snížení hospodářského výsledku.

9 Závěr

Diplomová práce se zabývala porovnáním účetního výkaznictví komerčních pojišťoven z pohledu české účetní legislativy a mezinárodních standardů účetního výkaznictví a rovněž stanovením dopadů v rozdílném zachycení a ocenění finančního umístění a pojistně technických rezerv na významné položky účetních výkazů, jimiž jsou právě pojistně technické rezervy na straně pasiv a jejich finanční umístění na straně aktiv a v neposlední řadě výsledek hospodaření komerčních pojišťoven.

Závěrečná práce je rozdělena do několika částí. Úvodní část práce je věnována důvodům harmonizačního procesu v oblasti účetnictví na nadnárodní úrovni prostřednictvím evropských směrnic, od kterých se postupně opouští a přechází se na mezinárodní účetní standardy IAS/IFRS. Krátce byly představeny rovněž účetní standardy Spojených států amerických US GAAP. Dále byly vymezeny požadavky a specifika, včetně základních pojmů s touto problematiku souvisejících, týkající se účetních výkazů sestavených v souladu s českou účetní legislativou a mezinárodními standardy účetního výkaznictví přímo související s činností komerčních pojišťoven.

Kromě cíle hlavního spočívajícího v porovnání obou systémů účetního výkaznictví měla práce také dílčí cíl v podobě analyzování dopadů v rozdílném zachycení a ocenění položek finančního umístění a pojistně technických rezerv na významné položky účetních výkazů. Proto je další část věnována této problematice. Jsou vymezeny jednotlivé druhy technických rezerv a finančního umístění, včetně uvedení prvotního a následného ocenění a účetního zachycení těchto položek.

Následuje kapitola se splněním hlavního cíle, která zahrnuje rozdíly v požadavcích na účetní výkazy komerčních pojišťoven dle české legislativy a IFRS a z níž je také zřejmé, že oba systémy účetního výkaznictví se v mnoha směrech liší. V rámci české účetní legislativy není povinností komerčních pojišťoven sestavovat výkaz o peněžních tocích, postačuje pouze rozvaha, výkaz zisků a ztrát a příloha k účetní závěrce. Oba výkazy jsou poměrně rozsáhlé a podrobné a odráží specifika podnikatelské činnosti komerčních pojišťoven, pro které existuje speciální prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 502/2002 Sb. Výkaz o peněžních tocích částečně nahrazuje výkaz solventnosti, který musí pojišťovny v předem stanovených termínech předkládat České národní bance. Mimo jiné mají pojišťovny také povinnost České národní bance předkládat výkaz o tvorbě a výši pojistných rezerv a skladbě finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy.

IFRS kromě zmíněných výkazů požadují výkaz o peněžních tocích, který tedy není pro pojišťovny v České republice povinný. Výkazy se však liší i svoji strukturou, mají stanovené požadavky na minimální počet položek, které musí pojišťovny vykazovat a je na vůli pojišťovny, zda bude vykazovat i další údaje. Díky tomu jsou jak rozvaha, tak výkaz zisku a ztrát velmi zkrácené, což se také odráží v mnohem větším množství informací, které musí být obsaženy v komentáři k účetní závěrce. Výkazy jsou stejné pro všechny podnikatelské subjekty, a tudíž nezohledňují speci-

fika podnikání komerčních pojišťoven, které vykazují položky, jež jsou pro ně specifické a které se u ostatních podnikatelských subjektů ani neobjevují.

Rozdíly ve zmíněných systémech vykazování se však neliší jenom v tomto směru. Odlišné je i vykazování a oceňování jednotlivých položek finančního umístění a pojistně technických rezerv. V souladu se zákonem o účetnictví jsou všechny složky finančního umístění a pojistně technických rezerv k rozvahovému dni přeceněny na reálnou hodnotu s dopadem do výkazu zisku a ztrát nebo do vlastního kapitálu s výjimkou dluhopisů vydaných členským státem OECD, jež se vykazují v amortizované hodnotě. Naproti tomu dle IFRS jsou některé složky finančního umístění vykazovány v amortizované hodnotě např. dluhopisy držené do splatnosti, anebo přeceněny na reálnou hodnotu avšak s jiným dopadem, což se týká například skupiny realizovatelných finančních aktiv, jejichž přeceňovací rozdíl se v souladu s českou účetní legislativou zachycuje do výkazu zisku a ztrát, kdežto dle IFRS se vyazuje do vlastního kapitálu. Zmíněné diference byly aplikovány na ilustrativním příkladu, kdy byly finanční nástroje a pojistně technické rezervy transformovány do systému výkaznictví IFRS a byl vyčíslen nový výsledek hospodaření po této transformaci. Z ilustrativního příkladu, rovněž i z příkladu ČSOB Pojišťovny, na niž byly srovnány samotné účetní výkazy, je zřejmé, že pojišťovny díky těmto odlišnostem vykazují rozdílný výsledek hospodaření a mění se i hodnota bilanční sumy.

Krom položek finančního umístění a pojistně technických rezerv patří mezi další a významný rozdíl v chápání definice pojistné smlouvy. V tomto směru může dojít k takovým situacím, kdy pojistné smlouvy v souladu s českou účetní legislativou nesplňují podmínku IFRS 4 – Pojistné smlouvy a jsou dle tohoto standardu klasifikovány jako investiční smlouvy v souladu s IAS 39, k nimž se zároveň netvoří pojistně technické rezervy. To má za následek jiné částky ve výkazech komerčních pojišťoven. Navíc současně platný standard neobsahuje komplexní problematiku týkající se pojistných smluv, proto je v mnoha oblastech neupravených tímto standardem úprava ponechána členským státům, čímž vznikají další rozdíly.

V této souvislosti by měl změnu přinést nový standard IFRS 4 – Pojistné smlouvy II. fáze, který nahradí aktuálně platný standard známý také jako první fáze, a jež přináší komplexní řešení problematiky pojistných smluv, čímž částečně dojde ke sladění obou systémů výkaznictví, avšak stále zde budou přetrvávat rozdíly týkající se finančního umístění, neboť pro něj se v budoucnosti nepředpokládá soulad mezi českou legislativou a IFRS. Od 1. ledna 2018 sice vstoupí v platnost IFRS 9 – Finanční nástroje jako náhrada IAS 39, který má přinést výrazné zjednodušení v podobě pouhých dvou základních skupin finančních aktiv namísto dřívějších čtyř kategorií. Nicméně rozdíly v klasifikaci a ocenění položek finančního umístění neodstraní.

V kapitole věnované diskusi byla uvedena pozitiva a negativa navrhovaných změn v oblasti IFRS v podobě přijetí IFRS 4 – Pojistné smlouvy II. fáze a IFRS 9, která zhodnotila řada odborníků zabývající se touto oblastí. Jejich vyjádření spočívá v jejich přijetí i přes značné náklady s tím spojené, tedy harmonizaci, neboť v budoucnosti tyto změny přinesou významný přínos v podobě stejných pravidel

pro všechny pojistitele a srovnatelného hodnocení výkonnosti komerčních pojišťoven a na tomto základě přijetí správných ekonomických rozhodnutí uživateli účetní závěrky. Autorka je stejného názoru ve vztahu ke komerčním pojišťovnám, jež jsou součástí konsolidačního celku a je po nich krom účetní závěrky sestavené v souladu s českou účetní legislativou vyžadována také účetní závěrka dle IFRS. Avšak u komerčních pojišťoven, které nejsou ničeho takového součástí, a není po nich vyžadována účetní závěrka v souladu s IFRS, je výhodnější postupovat podle platné české účetní legislativy, neboť dosahují vyššího hospodářského výsledku a navíc nové změny v oblasti standardů by pro ně znamenaly značné náklady a s tím spojený pokles hospodářského výsledku.

10 Literatura

Monografie:

- BALOUŠEK, R. a P. SCHRÁNIL. *Podvojně účetnictví pojišťoven*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2006, 117 s. ISBN 80-86754-62-6.
- BÖHM, A. a K. MUŽÁKOVÁ. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010, 184 s. ISBN 978-80-7431-035-5
- BOKŠOVÁ, J. *Účetnictví komerčních pojišťoven - specifika v ČR*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 379 s. ISBN 978-80-7357-521-2.
- DVOŘÁKOVÁ, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. Aktualiz. a rozš. vyd. Brno: BizBooks, 2014, 327 s. ISBN 978-80-265-0149-7.
- DUCHÁČKOVÁ, E. a J. DAŇHEL. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012, 252 s. ISBN 978-80-7431-078-2.
- ČEJKOVÁ, V. a P. VALOUCH. *Účetnictví pojišťoven: distanční studijní opora*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2005, 108, [36] s. ISBN 80-210-3663-x.
- FICBAUER, J. a D. FICBAUER. *Mezinárodní účetní standardy a daňové systémy*. 5., aktualiz. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012, 174 s. ISBN 978-80-7418-143-6.
- HINKE, J. *Účetní systém IAS/IFRS: [charakteristika účetního systému]*. 1. vyd. Praha: Kernberg, 2007, 190 s. ISBN 978-80-903962-2-7.
- HULEŠ, J. a J. HORNIGOVÁ. *Účetnictví pojišťoven*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. s kapitolou o účetnictví zdravotních pojišťoven. Praha: Linde, 2009, 287 s. ISBN 978-80-7201-753-9.
- International Financial Reporting Standards 2013 (Red Book). London: IFRS Foundation, 2013. 3744 p. ISBN 978-1-907877-77-3
- JANASOVÁ, M. *Účetnictví pojišťoven v ČR*. 1. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2006, 81 s. ISBN 80-248-1147-2.
- JÍLEK, J. a J. SVOBODOVÁ. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2013*. Praha: Grada, 2013, 448 s. ISBN 978-80-247-4710-1.
- KARFÍKOVÁ, M. a V. PŘIKRYL. *Pojišťovací právo*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, 351 s. ISBN 978-80-87212-45-5.
- KOVANICOVÁ, D. *Jak porozumět světovým, evropským, českým účetním výkazům*. Vyd. 1. Praha: Polygon, 2004, 284 s. ISBN 80-7273-095-9.
- KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS*. 5., aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2005, ix, 526 s. ISBN 80-7273-129-7.
- KRUPOVÁ, L. *IFRS: Mezinárodní standardy účetního výkaznictví: [aplikace v podnikové praxi: stav k 1.1.2009]*. Vyd. 1. Praha: VOX, 2009, iv, 804 s. ISBN 978-80-86324-76-0.

- PASEKOVÁ, M. *Mezinárodní standardy účetního výkaznictví IAS/IFRS: studijní pomůcka pro distanční studium*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2006, 227 s. ISBN 80-7318-413-3.
- PUCHINGER, Z. *Finanční účetnictví*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 137 s. ISBN 80-244-1141-5.
- VALOUCH, P. *Účetnictví komerčních pojišťoven*. 2., přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 110 s. ISBN 978-80-210-4582-8.
- VÁVROVÁ, E. *Finanční řízení komerčních pojišťoven*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 192 s. ISBN: 978-80-247-4662-3.
- ŽÁROVÁ, M., D. PROCHÁZKA a J. ROE. *Financial reporting in the Czech Republic*. Prague: Oeconomica, 2014, 107 s. ISBN 978-80-245-2031-5.

Internetové zdroje:

- ČAP. *Výroční zprávy 2004 - 2013* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/vyrocnizpravy>
- ČÁP, M. *Po téměř sedmnácti letech příprav, existence provizorního řešení, dvou zveřejněných návrhů, stovkách připomínek a diskusí se blíží doba, kdy bude existovat jeden mezinárodní standard finančního výkaznictví pro účtování o pojistných smlouvách (IFRS 4: Pojistné smlouvy)*. [online]. 2014 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://cfoworld.cz/financni-sluzby/zrodi-se-finalni-verze-ifrs-4-co-pojistovny-od-ledna-ceka-a-na-co-se-v-roce-2015-musi-bedlive-pripravit-3372>
- Česká společnost aktuárů. *Odborná směrnice č. 3 Test postačitelosti technických rezerv životních pojištění* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.actuaria.cz/upload/LAT%20%C5%BDP%20-%20vydani%20%20-%20r2014.pdf>
- ČNB. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2013* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2013_cz.pdf
- Danarionline.cz: *Nové pojetí definice spřízněné strany v pravidlech IFRS* [online]. 2011 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: [http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d29923v37124-nove-pojeti-definice-spriznene-strany-v-pravidlech-ifrs/?search_query=\\$source=4](http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d29923v37124-nove-pojeti-definice-spriznene-strany-v-pravidlech-ifrs/?search_query=$source=4)
- Deloitte. *IFRS do kapsy 2011* [online]. 2012 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/audit/IFRSdoKapsy2011.pdf>
- Deloitte. *Účetní zpravodaj: Novinky z oblasti českého účetnictví, IFRS a US GAAP - Prosinec 2009* [online]. 2009 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: http://edu.deloitte.cz/Upload/Newsletters/accounting/2009/ucetni_zpravodaj_0912.pdf

- Deloitte. *Účetní zpravodaj září 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <https://edu.deloitte.cz/cs/Content/Download/accounting-news-1409>
- EUR-Lex. *COMMISSION REGULATION (EC) No 1126/2008 of 3 November 2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council* [online]. 2008 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126&from=EN>
- EY. *Stručný přehled rozdílů mezi Mezinárodními standardy účetního výkaznictví a českou účetní legislativou 2013* [online]. 2013 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/FAAS_brochure/\\$FILE/FAAS%20Brochure%2010_2013%2008-FINAL.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/FAAS_brochure/$FILE/FAAS%20Brochure%2010_2013%2008-FINAL.pdf)
- Finance.cz. *Kdo sestavuje účetní výkazy dle IFRS nebo US GAAP?* [online]. 2009 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/245538-kdo-sestavuje-ucetni-vykazy-dle-ifrs-nebo-us-gaap/>
- GASCOIGNE, R. *Pojišťovny čekají velké změny* [online]. 2011 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/CZ/cs/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Press-releases/Stranky/Pojistovny-cekaji-velke-zmeny.aspx>
- Generali. *Výroční zpráva Generali za rok 2012* [online]. 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: [http://www.generali.cz/Portal/Redakce/rs.nsf/7e0a7d176700fb2fc12576020035efb9/663a713424312832c1257b97005b1f1a/\\$FILE/Vyrocní%20zprava%20Generali%20za%20rok%202012.pdf](http://www.generali.cz/Portal/Redakce/rs.nsf/7e0a7d176700fb2fc12576020035efb9/663a713424312832c1257b97005b1f1a/$FILE/Vyrocní%20zprava%20Generali%20za%20rok%202012.pdf)
- IASPlus. *International Financial Reporting Standards* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs>
- IASPlus. *International Accounting Standards* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.iasplus.com/en/standards/ias>
- IFRS Foundation. *Exposure Draft ED/2010/8 Insurance Contracts* [online]. 2010 [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Insurance-Contracts/Exposure-draft-2010/Documents/ED_Insurance_Contracts_Standard_WEB.pdf
- JUHÁSZOVÁ, Z. a LEPIEŠ M. *Vývojové trendy v pojišťovnictví 2011* [online]. 2011 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://nhf-new.euba.sk/attachments/934_kpoi_zbornik_2011.pdf
- Justice.cz. *Výroční zpráva za rok 2010* [online]. 2011 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=7cdd3542150247f393ae32952b220e8f>
- Justice.cz. *Výroční zpráva za rok 2011* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=98228f85995441b6b7c3b302ac61ad16>
- Pwc. *Vzorová účetní závěrka pro pojišťovny za rok končící 31. 12. 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z:

- http://www.pwc.com/cs_CZ/cz/ucetnictvi/ceske-ucetnictvi/assets/pwc-vzorova-uz-2014-pojistovny.pdf
- Pwc. *Kapesní průvodce IFRS a rozdíly proti českému účetnictví 2012* [online]. 2013 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/cz/cs/ucetnictvi/ifrs-publikace/ifrs-pocket-guide-cz-gaap-rozdily-2013.pdf>
- Poradci-sobě.cz. *Nový standard o pojistných smlouvách přináší nové příležitosti* [online]. 2010 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://poradci-sobe.cz/pojisteni/novy-standard-o-pojistnych-smlouvach-prinasi-nove-prilezitosti/>
- Sagit.cz. *České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 502/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen "České účetní standardy pro pojišťovny")* [online]. 2004 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=fz04068&cd=78&typ=r>
- Účetní-portal.cz. *IAS 7 Výkaz o peněžních tocích / Statement of cash flows* [online]. 2010 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.ucetni-portal.cz/vykaz-o-peneznich-tocich-statement-of-cash-flows-6-h.html>
- IPrávník.cz. *Jednotné účetní výkaznictví v Evropě* [online]. 2003 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pravo-ustavni-a-spravni/art_3707/jednotne-ucetni-vykaznictvi-v-evrope.aspx

Právní předpisy:

- Vyhláška č. 434/2009 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví
- Vyhláška č. 502/2002 Sb., k provedení zákona o účetnictví pro pojišťovny
- Zákon č. 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

11 Seznam zkratek

ARC	Účetní regulační výbor Evropské komise
BÚO	Běžné účetní období
CP	Cenný papír
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
ČÚS	České účetní standardy
D	Dal
DPF	Prvek dobrovolné spoluúčasti
EFRAG	Evropská poradenská skupina pro účetní výkaznictví
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
FASB	Výbor pro národní účetní standardy Spojených států amerických
IAS	Mezinárodní účetní standardy
IASB	Výbor pro mezinárodní účetní standardy
IASC	Výbor pro tvorbu mezinárodních účetních standardů
IASCF	Nadace Výboru pro mezinárodní účetní standardy
IFRS	Mezinárodní standardy účetního výkaznictví
IFRIC	Interpretace k mezinárodním standardům účetního výkaznictví
MD	Má dáti
MÚO	Minulé účetní období
NP	Neživotní pojištění
NÚ	Netechnický účet
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PC	Požizovací cena
RH	Reálná hodnota
RPC	Reprodukční pořizovací cena
SARG	Skupina Evropské komise pro novelizaci standardů
SIC	Interpretace k mezinárodním účetním standardům
TÚ	Technický účet
USA	Spojené státy americké
US GAAP	Obecně uznávané účetní zásady Spojených států amerických
VH	Výsledek hospodaření
VK	Vlastní kapitál
VZZ	Výkaz zisku a ztrát
ŽP	Životní pojištění

12 Seznam obrázků

Obr. 1	Časové rozlišení přijatého pojistného	51
Obr. 2	Vývoj ve velikosti technických rezerv členů České asociace pojišťoven (v mld. Kč)	57
Obr. 3	Porovnání finančního umístění	88
Obr. 4	Porovnání pojistně technických rezerv	88
Obr. 5	Porovnání hospodářského výsledku	89

13 Seznam tabulek

Tab. 1	Vzorová rozvaha pojišťoven dle české legislativy	21
Tab. 2	Technický účet k neživotnímu pojištění	26
Tab. 3	Technický účet k životnímu pojištění	26
Tab. 4	Netechnický účet	27
Tab. 5	Zasloužené pojistné očištěné od zajištění	28
Tab. 6	Čisté náklady na pojistná plnění	28
Tab. 7	Čistá výše provozních nákladů	29
Tab. 8	Konečné zůstatky nákladových účtů komerční pojišťovny k 31. 12. 2012 v tis. Kč	29
Tab. 9	Konečné zůstatky výnosových účtů komerční pojišťovny k 31. 12. 2012 v tis. Kč	30
Tab. 10	Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění v tis. Kč	30
Tab. 11	Výsledek technického účtu k životnímu pojištění v tis. Kč	31
Tab. 12	Výsledek netechnického účtu v tis. Kč	31
Tab. 13	Minimální rozsah položek rozvahy dle IAS 1	37
Tab. 14	Vzorový výkaz o finanční pozici dle IAS 1	38
Tab. 15	Výkaz peněžních toků sestavovaný přímou metodou	44
Tab. 16	Výkaz peněžních toků sestavený nepřímou metodou	45
Tab. 17	Pojistně technické rezervy zvláště pro životní a neživotní pojištění	49
Tab. 18	Pojistně technické rezervy společné pro životní a neživotní pojištění	50
Tab. 19	Účetní zachycení rezerv společné pro životní a neživotní pojištění	53
Tab. 20	Účetní zachycení rezerv vytvářených k životnímu pojištění	54

Tab. 21	Rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	55
Tab. 22	Účetní zachycení rezerv vytvářených k neživotnímu pojištění	56
Tab. 23	Struktura technických rezerv vytvářených členy ČAP za rok 2013 (v tis. Kč)	58
Tab. 24	Příklad účtování o pozemcích a stavbách	62
Tab. 25	Účtová skupina 11 – Finanční umístění v podnikatelských seskupeních	63
Tab. 26	Účtová skupina 12 – Jiná finanční umístění	64
Tab. 27	Účetní zachycení oceňovacích rozdílů složek finančního umístění	65
Tab. 28	Struktura finančního umístění v letech 2011 – 2013 v mil. Kč	66
Tab. 29	Rozdíl ve vykazování součástí finančního umístění dle české legislativy a IFRS	72
Tab. 30	Rozdíly v ocenění složek finančního umístění dle české legislativy a IFRS	74
Tab. 31	Část výkazu o finanční pozici v souladu s IFRS	75
Tab. 32	Část rozvahy v souladu s českými účetními předpisy	75
Tab. 33	Výkaz zisků a ztrát ČSOB Pojišťovny dle IFRS za rok 2010	78
Tab. 34	Výkaz o úplném výsledku ČSOB Pojišťovny za rok 2010	79
Tab. 35	Výkaz změn vlastního kapitálu ČSOB Pojišťovny dle IFRS za rok 2010	80
Tab. 36	Aktiva ČSOB Pojišťovny za rok 2010 v souladu s IFRS	81
Tab. 37	Pasiva ČSOB Pojišťovny za rok 2010 v souladu s IFRS	82
Tab. 38	Ilustrativní příklad – rozvaha dle české účetní legislativy v tis. Kč	84
Tab. 39	Ilustrativní příklad – výkaz zisků a ztrát dle české účetní legislativy v tis. Kč	85

Tab. 40	Ilustrativní příklad – rozvaha dle IFRS v tis. Kč	86
Tab. 41	Ilustrativní příklad – výkaz zisků a ztrát dle IFRS v tis. Kč	87
Tab. 42	Technický účet k neživotnímu pojištění	114
Tab. 43	Technický účet k životnímu pojištění	115
Tab. 44	Netechnický účet	117
Tab. 45	Aktiva rozvahy	119
Tab. 46	Pasiva rozvahy	122
Tab. 47	Přehled o změnách vlastního kapitálu	126

Přílohy

A Příloha k účetní závěrce dle české legislativy

Obecný obsah přílohy obsahuje následující údaje dle Valoucha (2008):

- obchodní jméno a sídlo pojišťovny,
- identifikační číslo
- předmět podnikání (neživotní pojištění, životní pojištění, ostatní činnosti),
- právní forma pojišťovny,
- údaje o osobách, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členy s uvedením způsobu, jakým jednají jménem pojišťovny, popř. údaje o prokuristovi s uvedením způsobu, jakým za podnikatele jedná,
- u akciové společnosti výši základního kapitálu, rozsah jeho splacení, počet, druh, formu a jmenovitou hodnotu akcií,
- datum vzniku pojišťovny, resp. u zahraničních osob datum vzniku oprávnění podnikat na území České republiky,
- u zahraničních osob umístění jejich zahraniční složky, jméno a bydliště, případně místo pobytu jejich vedoucího,
- informace o použitém způsobu oceňování včetně informací o použitých způsobech tvorby a použití opravných položek a odpisování a o použitých způsobech přepočtu cizích měn na české koruny,
- údaje o právnických osobách, ve kterých má pojišťovna podstatný či rozhodující vliv včetně výše majetkové účasti na základním kapitálu těchto právnických osob,
- informace o upsaných splacených a nesplacených akcích v běžném účetním období,
- informace o podílech na ziscích,
- informace o celkové výši finančních dluhů, jež nejsou v rozvaze obsaženy, ale mohou mít vliv při vyhodnocení finanční situace pojišťovny,
- informace o průměrném počtu zaměstnanců pojišťovny podle jednotlivých kategorií včetně údajů o personálních výdajích v členění na mzdy a platy a sociální náklady a z toho důchody, pokud nejsou uvedeny zvlášť ve výsledovce,
- informace o změnách metody a o jejich dopadech na hospodářský výsledek,
- informace o daňové povinnosti – splatném (a zaplaceném) a odloženém daňovém dluhu, příp. pohledávce, za běžné účetní období, pokud nevyplývá z rozvahy,
- informace o výši stanovených odměn a odměn skutečně vyplacených za běžné účetní období současným členům správních, řídicích či dozorčích orgánů

s uvedením jejich funkce, jakož i o výši vzniklých či sjednaných dluhů z důchodů bývalých členů těchto orgánů. Vždy se uvádějí souhrnné informace za každou kategorii,

- informace o výši záloh a půjček poskytnutých pojišťovnou současným členům orgánů s uvedením hlavních podmínek, rovněž se uvádějí celkové informace za každou kategorii.

B Skladba finančního umístění a limity pro jednotlivé složky

Do skladby finančního umístění patří dle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví:

- dluhopisy vydané členským státem nebo jeho centrální bankou,
- dluhopisy vydané bankami a obdobnými institucemi členských států,
- kótované dluhopisy vydané obchodními společnostmi,
- pokladniční poukázky,
- kótované komunální dluhopisy,
- půjčky, úvěry a jiné pohledávky,
- směnky,
- nemovitosti na území členských států,
- hypoteční zástavní listy,
- kótované akcie,
- vklady a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem či obdobně u bank, které mají povolení působit na území členských států jako banka,
- předměty a díla umělecké kulturní hodnoty oceněná nejméně dvěma znalci, za podmínky jejich pojištění pro případ poškození, zničení, ztráty nebo odcizení u jiné pojišťovny,
- dluhopisy vydané Evropskou investiční bankou, evropskou centrální bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj,
- cenné papíry vydané fondem kolektivního investování, který splňuje požadavky práva Evropského společenství,
- cenné papíry vydané fondem kolektivního investování, který nespĺňuje požadavky práva Evropského společenství,
- nekótované akcie, dluhové cenné papíry a jiné cenné papíry,
- pohledávky za pojistníky a za pojišťovacími zprostředkovateli vyplývající z pojištění,
- vratky daní,
- pohledávky vůči garančnímu fondu ČKP.

Do finančního pojištění dále spadají:

- zahraniční cenné papíry, s nimiž se obchoduje na regulovaném trhu členských států Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj,
- půjčky pojištěným, kteří uzavřeli s pojišťovnou smlouvu na životní pojištění,

- zajišťovací deriváty,
- pohledávky za zajišťovny včetně podílu zajišťovny na technických rezervách po odečtení závazků vůči zajišťovně.

Prováděcí vyhláška č. 434/2009 Sb., k zákonu o pojišťovnictví stanovuje níže uvedené limity a podmínky pro jednotlivé položky finančního umístění pojišťovny nebo zajišťovny v rámci členských států EU:

- dluhopisy, včetně pokladničních poukázek, vydané členským státem Evropské unie nebo státem tvořícím Evropský hospodářský prostor nebo jeho centrální bankou a úvěry členskému státu nebo jeho centrální bance, až do výše 100 % z celkových technických rezerv,
- kótované dluhopisy, včetně pokladničních poukázek, vydané bankami a obdobnými institucemi členských států, nejvýše 50 % z celkových technických rezerv, pro nekótované dluhopisy vydané těmito emitenty nejvýše 10 % z celkových technických rezerv,
- kótované dluhopisy vydané obchodními společnostmi nejvýše 20 % z celkových technických rezerv, u dluhopisů, za které převzal záruku členský stát, lze zvýšit limit na 40 %,
- kótované komunální dluhopisy nejvýše 20 % z celkových technických rezerv, u komunálních dluhopisů, za které převzal záruku členský stát, lze zvýšit limit na 40 %,
- poskytnuté půjčky, úvěry a jiné pohledávky, jejichž splnění je zajištěno zajištěnými cennými papíry nebo bankovní zárukou, nejvýše 10 % z celkových technických rezerv,
- směnky nejvýše 10 % z celkových technických rezerv; směnka musí být zajištěna směnečným rukojemstvím, kde směnečným rukojemcem je banka nebo obdobná úvěrová instituce,
- nemovitosti na území členských států nejvýše 20 % z celkových technických rezerv, přičemž do jednoho pozemku nebo budovy nebo několika pozemků nebo budov, které spolu tvoří jeden celek tak, že se dají považovat za jednu investici, nejvýše 10 % z celkových technických rezerv, nemovitost musí být pojištěna pro případ poškození nebo zničení u jiné pojišťovny,
- hypoteční zástavní listy nejvýše 50 % z celkových technických rezerv,
- kótované akcie nejvýše 10 % z celkových technických rezerv; součástí této položky jsou též kótované dluhopisy, jejichž splnění je vázáno podmínkou podřízenosti,
- vklady, včetně vkladů potvrzených vkladovým certifikátem, vkladním listem či jiným obdobným dokumentem u bank, které mají povolení působit na území členských států jako banka, nejvýše 50 % z celkových technických rezerv, vklady, včetně vkladů potvrzených vkladovým certifikátem, vkladním listem či jiným obdobným dokumentem u jedné banky a ty nesmí překročit 20 % z cel-

kových technických rezerv, tato položka nezahrnuje bankovní účty, ze kterých jsou hrazeny provozní náklady nebo výplaty pojistných plnění,

- předměty a díla umělecké kulturní hodnoty oceněná nejméně dvěma znalci nejvýše 5 % z celkových technických rezerv, tyto předměty musí být pojištěny pro případ poškození, zničení, ztráty nebo odcizení u jiné pojišťovny,
- dluhopisy vydané Evropskou investiční bankou, Evropskou centrální bankou, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj a úvěry poskytnuté těmto osobám až do výše 100 % z celkových technických rezerv,
- cenné papíry vydané fondy kolektivního investování, jež splňují požadavky práva Evropského společenství, nejvýše 20 % z celkových technických rezerv,
- cenné papíry vydané fondy kolektivního investování, které nespĺňují požadavky práva Evropského společenství, nejvýše 5 % z celkových technických rezerv, přičemž cenné papíry vydané jedním emitentem nesmĕjí překročit 3 % z celkových technických rezerv,
- nekótované akcie, dluhové cenné papíry a jiné cenné papíry obdobné akciím a dluhovým cenným papírům, které nespĺdají pod jinou položku skladby finančního umístĕní, nejvýše 5 % z celkových technických rezerv, přičemž cenné papíry vydané jedním emitentem nesmĕjí překročit 3 % z celkových technických rezerv, součástí této položky jsou dále dluhopisy jiné, vklady, úvěry, půjčky nebo jiné pohledávky, jejichž splacení je vázáno podmínkou podřízenosti,
- pohledávky za pojistníky a za pojišťovacími zprostředkovateli vyplývající z pojištění, pokud ode dne jejich splatnosti uplynula doba kratší než 1 měsíc, nejvýše 3 % z celkových technických rezerv,
- vratky daní, na které byl vydán platební poukaz, nejvýše 5 % z celkových technických rezerv,
- pohledávky vůči garančnímu fondu České kanceláře pojistitelů nejvýše 5 % z celkových technických rezerv,
- zahraniční cenné papíry, s nimiž se obchoduje na regulovaném trhu členských států Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, až do výše 10 % z celkových technických rezerv,
- půjčky pojištěným, kteří uzavřeli s pojišťovnou smlouvu na životní pojištění, nejvýše 5 % z celkových technických rezerv, limit jedné půjčky představuje maximálně výši odkupného ke dni poskytnutí půjčky a úrok z půjčky se stanoví nejmĕně ve výši technické úrokové míry garantované pojistnou smlouvou,
- zajišťovací deriváty, které splňují požadavky pro zajišťovací deriváty stanovené mezinárodními účetními standardy

pohledávky za zajišťovny, včetně podílu zajišťovny na technických rezervách, po odečtení všech závazků vůči zajišťovně, nejvýše 50 % z celkových technických rezerv.

C Účetní závěrka ČSOB Pojišťovny dle české legislativy za rok 2010

Tab. 42 Technický účet k neživotnímu pojištění

v tis. Kč	Běžné období	Minulé období
Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění:	3 636 736	3 777 210
a) předepsané hrubé pojistné	3 944 483	x
b) pojistné postoupené zajišťovatelům	245 435	x
c) změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné (+/-)	59 656	x
d) změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné, podíl zajišťovatelů (+/-)	-2 656	x
Převedené výnosy z finančního umístění (investic) z Netechnického účtu	175 363	227 173
Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	124 603	52 005
Náklady na pojistná plnění, očištěná od zajištění:	2 214 913	2 154 863
a) náklady na pojistná plnění:	x	x
a. hrubá výše	2 234 278	x
b. podíl zajišťovatelů	110 369	x
b) změna stavu rezervy na pojistná plnění (+/-):	x	x
a. hrubá výše	-78 352	x
b. podíl zajišťovatelů	-169 356	x
Změny stavu ostatních technických rezerv, očištěné od zajištění (+/-)	21 841	-6 920
Prémie a slevy, očištěné od zajištění	24 390	14 071
Čistá výše provozních nákladů:	1 210 709	1 235 013
a) pořizovací náklady na pojistné smlouvy	657 589	x
b) změna stavu časové rozlišených pořizovacích nákladů (+/-)	-15 844	x
c) správní režie	594 844	x
d) provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	25 880	x
Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	25 703	128 074
Změna stavu vyrovnávací rezervy	-208 296	44 693
Zůstatek Technického účtu k neživotnímu pojištění	647 442	486 594

Zdroj: Justice.cz (2011)

Tab. 43 Technický účet k životnímu pojištění

v tis. Kč	Běžné období	Minulé období
Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění:	6 281 722	5 559 968
e) předepsané hrubé pojistné	6 290 643	x
f) pojistné postoupené zajišťovatelům	9 169	x
g) změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné (+/-)	-248	x
h) změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné, podíl zajišťovatelů (+/-)	0	x
Výnosy z finančního umístění (investic):	1 011 907	1 019 799
a) výnosy z podílů se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob	x	x
b) výnosy z ostatního finančního umístění (investic), se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob, v tom:	x	x
a. výnosy z pozemků a staveb nemovitostí	40 516	x
b. výnosy z ostatních investic	950 487	x
c) změny hodnoty finančního umístění (investic)	x	x
d) výnosy z realizace finančního umístění (investic)	x	x
Přírůstky hodnoty finančního umístění (investic)	1 897 332	2 333 817
Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	153 749	71 196
Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění:	3 417 530	2 769 030
c) náklady na pojistná plnění:	x	x
a. hrubá výše	3 213 168	x
b. podíl zajišťovatelů	2 273	x
d) změna stavu rezervy na pojistná plnění (+/-):	x	x
a. hrubá výše	203 711	x
b. podíl zajišťovatelů	-2 924	x

v tis. Kč	Běžné období	Minulé období
Změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění (+/-):	2 703 127	2 032 887
a) změna stavu rezervy pojistného životních pojištění:	x	x
a. změna stavu hrubá výše	234 451	x
b. podíl zajišťovatelů	x	x
b) změna stavu ostatních technických rezerv, očištěná od zajištění	x	x
Prémie a slevy, očištěné od zajištění	0	0
Čistá výše provozních nákladů:	749 793	679 704
a) pořizovací náklady na pojistné smlouvy	956 645	x
b) změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů (+/-)	-525 135	x
c) správní režie	320 950	x
d) provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	2 667	x
Náklady na finanční umístění (investice):	82 389	170 528
a) náklady na správu finančního umístění (investic), včetně úroků	27 337	x
b) změna hodnoty finančního umístění (investic)		x
c) náklady spojené s realizací finančního umístění (investic)	55 052	x
Úbytky hodnoty finančního umístění (investic)	1 091 482	1 853 697
Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	31 311	26 215
Převod výnosů z finančního umístění (investic)	215 879	235 655
Zůstatek Technického účtu k životnímu pojištění	1 035 199	1 217 064

Zdroj: Justice.cz (2011)

Tab. 44 Netechnický účet

v tis. Kč	Běžné období	Minulé období
Výsledek Technického účtu k neživotnímu pojištění	647 442	486 594
Výsledek Technického účtu k životnímu pojištění	1 035 199	1 217 064
Výnosy z finančního umístění (investic):	0	9 990
a) výnosy z podílů se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob	x	x
b) výnosy z ostatního finančního umístění (investic), se zvláštním uvedením těch, které pocházejí z ovládaných osob, v tom:	x	x
a. výnosy z pozemků a staveb (nemovitostí)	x	x
b. výnosy z ostatních investic	x	x
c) Změny hodnoty finančního umístění (investic)	x	x
d) Výnosy z realizace finančního umístění (investic)	x	X
Převedené výnosy z finančního umístění (investic) z Technického účtu k životnímu pojištění	215 879	235 655
Náklady na finanční umístění (investice):	0	35 137
a) náklady na správu finančního umístění (investic),	x	x
b) změna hodnoty finančního umístění (investic)	x	x
c) náklady spojené s realizací finančního umístění (investic)	x	x
Převod výnosů z finančního umístění (investic) na Technický účet k neživotnímu pojištění	175 363	227 173
Ostatní výnosy	2	27
Ostatní náklady	269	-74
Daň z příjmů z běžné činnosti	333 340	264 358
Zisk nebo ztráta z běžné činnosti po zdanění	1 389 550	1 422 736

v tis. Kč	Běžné období	Minulé období
Mimořádné výnosy	632	4 785
Mimořádné náklady	0	0
Mimořádný zisk nebo ztráta	632	4 785
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	0	0
Ostatní daně neuvedené v předcházejících položkách	990	1 237
Zisk nebo ztráta za účetní období	1 389 192	1 426 284

Zdroj: Justice.cz (2011)

Tab. 45 Aktiva rozvahy

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
Pohledávky za upsaný základní kapitál	0	0	0	0
Dlouhodobý nehmotný majetek, z toho:	628 097	409 177	218 920	120 752
a) zřizovací výdaje	0	0	0	0
b) goodwill	100 108	100 108	0	0
Finanční umístění (investice)	22 953 041	0	22 953 041	22 998 389
I. Pozemky a stavby (nemovitosti), z toho:	620 535	0	620 535	616 617
a) provozní nemovitosti	620 535	0	620 535	616 617
II. Finanční umístění v podnikatelských seskupeních	645	0	645	617
a) podíly v ovládaných osobách	645	0	645	617
b) dluhové cenné papíry vydané ovládanými osobami a půjčky těmto osobám	0	0	0	0
c) podíly s podstatným vlivem	0	0	0	0
d) dluhové cenné papíry vydané osobami, ve kterých má účetní jednotka podstatný vliv a půjčky těmto osobám	0	0	0	0
III. Jiná finanční umístění	22 331 861	0	22 331 861	22 381 155
a) akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem,	320 377	0	320 377	490 410

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
ostatní podíly				
b) dluhové cenné papíry	20 640 083	0	20 640 083	21 015 177
a. cenné papíry oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	11 348 982	0	11 348 982	15 647 718
b. dluhopis „OECD“ držené do splatnosti	8 590 189	0	8 590 189	4 666 583
c. ostatní cenné papíry držené do splatnosti	700 912	0	700 912	700 912
c) Finanční umístění v investičních sdruženích	0	0	0	0
d) Ostatní půjčky	0	0	0	0
e) Depozita u finančních institucí	1 358 663	0	1 358 663	846 881
f) Ostatní finanční umístění	12 738	0	12 738	28 687
IV. Depozita při aktivním zajištění	0	0	0	0
Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	11 727 876	0	11 727 876	9 259 200
Dlužníci	1 046 600	137 969	908 631	1 131 904
a) Pohledávky z operací přímého pojištění	638 143	137 649	500 494	622 295
a. pojistníci	624 800	125 268	499 532	621 420
b. pojišťovací zprostředkovatelé	13 343	12 381	962	875

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
b) Pohledávky z operací zajištění	123 573	95 504	0	92 504
c) Ostatní pohledávky	315 953	320	315 633	386 036
Ostatní aktiva	642 998	101 785	541 213	615 076
a) dlouhodobý hmotný majetek, jiný než pozemky a stavby (nemovitosti), a zásoby	139 291	101 785	31 506	61 252
b) hotovost na účtech u finančních institucí a hotovost v pokladně	503 707	0	503 707	553 824
c) jiná aktiva	0	0	0	0
Přechodné účty aktiv	850 429	0	850 429	320 330
I. Naběhlé úroky a nájemné	0	0	0	0
II. Odložené pořizovací náklady na pojistné smlouvy, v tom oddělen:	739 188	0	739 188	198 208
a) v životním pojištění	629 684	0	629 684	104 548
b) v neživotním pojištění	109 504	0	109 504	93 660
III. Ostatní přechodné účty aktiv, z toho:	11 241	0	11 241	122 122
a) dohadné položky aktivní	40 466	0	40 466	35 511
Aktiva celkem	37 849 041	37 849 041	648 931	37 200 110

Zdroj: Justice.cz (2011)

Tab. 46 Pasiva rozvahy

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
Vlastní kapitál	x	x	4 371 163	4 311 225
I. Základní kapitál, z toho:	x	x	1 536 400	1 536 400
a) změny základního kapitálu	x	x	0	0
b) vlastní akcie nebo vlastní zatímní listy, vlastní obchodní podíly	x	x	0	0
II. Emisní ážio	x	x	3 600	3 600
III. Rezervní fond na nové ocenění	x	x	0	0
IV. Ostatní kapitálové fondy	x	x	66 239	40 304
V. Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku	x	x	270 530	199 435
VI. Nerozdělený zisk minulých účetních období nebo neuhrazená ztráta minulých účetních období	x	x	1 105 202	1 105 202
VII. Zisk nebo ztráta běžného účetního období	x	x	1 389 192	1 426 284
Podřízená pasiva	0	x	x	0
Technické rezervy	20 144 057	554 330	19 589 727	19 179 845
1. Rezerva na nezasloužené pojistné, z toho:	876 543	16 755	859 788	797 722

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
a) Rezerva na nezasloužené pojistné vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	26 850	0	26 850	27 097
b) Rezerva na nezasloužené pojistné vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	849 693	16 755	832 938	770 625
2. Rezerva pojistného životních pojištění	14 971 314	0	14 971 314	14 736 863
3. Rezerva na pojistná plnění, z toho:	3 955 542	537 075	3 418 467	3 120 829
a) Rezerva na pojistná plnění vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	721 334	9 328	712 006	505 371
b) Rezerva na pojistná plnění vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	3 234 208	517 747	2 706 461	2 615 458
4. Rezerva na prémie a slevy, z toho:	18 893	500	18 939	16 211
a) Rezerva na prémie a slevy vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	0	0	0	0
b) Rezerva na pojistná plnění vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	18 893	500	18 939	16 211
5. Vyrovnávací rezerva	208 296	0	0	0
6. Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry	0	0	0	0
7. Rezerva pojistného neživotních pojištění, z toho:	0	0	0	0
a) Rezerva pojistného neživotních pojištění vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	0	0	0	0

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
b) Rezerva pojistného neživotních pojištění vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	0	0	0	0
8. Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů	321 765	0	321 765	299 924
9. Jiné rezervy, z toho:	0	0	0	0
a) Jiné rezervy vztahující se k pojistným odvětvím životních pojištění	0	0	0	0
b) Jiné rezervy vztahující se k pojistným odvětvím neživotních pojištění	0	0	0	0
Technická rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	11 727 876	0	11 727 876	9 259 200
Rezerva na ostatní rizika a ztráty	x	x	271 059	365 453
1. Rezerva na důchody a podobné závazky	x	x	0	0
2. Rezerva na daně	x	x	260 075	342 401
3. Ostatní rezervy	x	x	10 984	23 052
Depozita při pasivním zajištění	x	x	0	0
Věřitelé	x	x	998 763	118 942
I. Závazky z operací přímého pojištění	x	x	878 009	884 036

v tis. Kč	Hrubá výše	Úprava	Čistá výše	Minulé období
II. Závazky z operací zajištění	x	x	61 504	73 391
III. Výpůjčky zaručené dluhopisem, z toho:	x	x	0	0
a) směnitelné (konvertibilní) výpůjčky	x	x	0	0
IV. Závazky vůči finančním institucím	x	x	0	0
V. Ostatní závazky, z toho:	x	x	59 250	161 515
a) daňové závazky a závazky ze sociálního zabezpečení	x	x	5 876	14 471
VI. Garanční fond Kanceláře	x	x	0	0
Přechodné účty pasiv	x	x	241 522	210 986
I. Výdaje příštích období a výnosy příštích období	x	x	15 254	21 475
II. Ostatní přechodné účty pasiv, z toho:	x	x	226 268	189 511
a) dohadné položky pasivní	x	x	226 268	189 511
Pasiva celkem	x	x	37 200 110	34 445 651

Zdroj: Justice.cz (2011)

Tab. 47 Přehled o změnách vlastního kapitálu

v tis. Kč	Základní kapitál	Vlastní akcie	Emisní ážio	Rezervní fondy	Kapitál. fondy	Oceňovací rozdíly	Zisk/ztráta běžného a minulých období	Celkem
Zůstatek k 1. 1.	1 536 400	0	3 600	199 435	10 000	30 304	2 531 486	4 311 225
Opravy významných nesprávností								
Kurzové rozdíly a oceňovací rozdíly nezahrnuté do hospodářského výsledku						25 935		25 935
Čistý zisk/ztráta za účetní období							1 389 192	1 389 192
Dividendy							-1 348 970	-1 348 970
Převody do fondů				77 314			-77 314	
Použití fondů				-6 219				-6 129
Emise akcií								
Snížení základního kapitálu								
Nákupy vlastních akcií								
Ostatní změny								
Zůstatek k 31. 12.	1 536 400	0	3 600	270 530	10 000	50 239	2 494 394	4 371 163

Zdroj: Justice.cz (2011)